

PRIMORSKO - GORANSKA ŽUPANIJA
OPĆINA SKRAD

PROGRAM ZAŠTITE DIVLJAČI

ZA OPĆINU SKRAD

ZA RAZDOBLJE:

1. travnja 2023. do 31. ožujka 2033.

OSIJEK, 2023.

Program zaštite divljači
za Općinu Skrad
izradilo je Trgovačko društvo „WILDCRO“ d.o.o. OSIJEK
(licencija broj 1465),
stručna osoba, dr.sc. Dražen Degmečić, dipl.ing.šum.
(licencija broj 784).

NARUČITELJ:	<p style="text-align: center;"> Općina Skrad, Josipa Blaževića – Blaža 8 51311 Skrad OIB: 37326349433 </p>
PROJEKT:	<p style="text-align: center;"> PROGRAM ZAŠTITE DIVLJAČI ZA OPĆINU SKRAD ZA RAZDOBLJE OD 01.04.2023. DO 31.03.2033. </p>
IZVOĐAČ: Licenca: 1465	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="text-align: left;"> <p>WILDCRO d.o.o. OSIJEK Fruškogorska 46/C OIB: 99686298186</p> </div> </div>
VLASNIK TVRTKE:	<p style="text-align: center;">dr.sc. DRAŽEN DEGMEČIĆ, dipl.ing.šum.</p>
OVLAŠTENI IZRAĐIVAČ:	<p>dr.sc. Dražen Degmečić Ovlašteni inženjer šumarstva, broj upisa: 784</p>
SURADNICI:	<p>Načelnik: Damir Grgurić, dipl.ing.</p>

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	1
2.	AKT O PROGLAŠENJU ILI USTANOVLJENJU POVRŠINE IZVAN LOVIŠTA	4
3.	OSNOVNI PODACI O POLOŽAJU I GRANICAMA POVRŠINE IZVAN LOVIŠTA TE NJENOJ POVRŠINI RAZRAĐENOJ PO KULTURAMA ZEMLJIŠTA SA ZEMLJOVLASNIČKIM RAZMJEROM.....	6
3.1.	Opis prirodnih značajki staništa	12
#	Orografske, hidrografske i klimatske prilike	12
#	Edafski čimbenici	15
#	Biljne i druge zajednice	16
#	Infrastruktura	19
#	Antropogeni utjecaj	19
4.	PROCJENA BROJNOG STANJA DIVLJAČI KOJA STALNO, SEZONSKI I ILI POVREMENO OBITAVA NA POVRŠINAMA IZVAN LOVIŠTA ILI PREKO ISTIH PRELAZI.....	20
4.1	Prikaz procjena brojnog stanja.....	21
4.2	Krupna divljač.....	24
4.3.	Sitna divljač.....	38
5.	UVJETI ZAŠTITE PRIRODE (OCJENA PRIHVATLJIVOSTI ZA EKOLOŠKU MREŽU)	90
5.1.	Zaštićena područja	90
5.2.	Strogo zaštićene vrste	91
5.3.	Ugroženi i rijetki stanišni tipovi	100
5.4.	Ekološka mreža	102
6.	MJERE ZAŠTITE DIVLJAČI	112
6.1.	Zabrana lova divljači osim izuzetaka	112
6.2.	Provedba preventivnih, dijagnostičkih, kurativnih i higijensko-zdravstvenih mjera radi zdravstvene zaštite divljači, ljudi i stoke	114
6.3.	Spašavanje divljači od elementarnih nepogoda	121
6.4.	Poduzimanje preventivnih mjera kod izvođenja poljoprivrednih i drugih radova	121
6.5.	Pravilan izbor i primjena zaštitnih sredstava u poljoprivrednoj proizvodnji	121
6.6.	Suzbijanje nezakonitog lova	122
7.	MJERE ZA SPREČAVANJE ŠTETA OD DIVLJAČI	123
7.1.	Edukacija i suradnja s vlasnicima i korisnicima površina izvan lovišta	123
7.2.	Nabavka kemijskih, bioloških i biotehničkih zaštitnih sredstava	123
7.3.	Izgon divljači te upotreba zaštitnih sredstava i plašila	124
7.4.	Uklanjanje poljoprivrednih usjeva do agrotehničkog roka	125
7.5.	Smanjivanje brojnog stanja divljači (LOV)	125

8. BRIGA O DRUGIM ŽIVOTINJSKIM VRSTAMA	133
9. PRIKAZ POTREBNIH FINANCIJSKIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU PROGRAMA ZAŠTITE	138
10. KRONIKA ZAŠTITE DIVLJAČI	140

PRILOZI:

1. Zapisnik stručnog povjerenstva za pregled programa zaštite divljači;
2. Rješenje o provedenom postupku prethodne ocjene prihvatljivosti;
3. Suglasnost Ministarstva o odobrenju programa zaštite divljači;
4. Topografska karta površina obuhvata programa;
5. Karta ekološke mreže u odnosu na površine obuhvata programa u odgovarajućem mjerilu;
6. Karta zaštićenih područja u odnosu na površine obuhvata programa u odgovarajućem mjerilu;

1. Uvod

Na temelju članka 20. Zakona o lovstvu („Narodne novine“, broj: 99/18, 32/29, 32/20.), na površinama na kojima je zabranjeno ustanovljivanje lovišta, divljač je dužan štiti korisnik te površine. Lov divljači s površina na kojima je zabranjeno ustanovljivanje lovišta obavlja korisnik te površine ako je registriran za obavljanje lova ili može lov povjeriti registriranoj pravnoj ili fizičkoj osobi. Sukladno članku 47. Zakona o lovstvu („Narodne novine“, broj: 99/18, 32/29, 32/20.), za površine na kojima je zabranjeno ustanovljivanje lovišta, korisnik površina daje izraditi „Program zaštite divljači“, kojim se uređuje zaštita i lov divljači na predmetnim površinama te dostavlja ministarstvu na suglasnost.

Sukladno članku 11. Zakona o lovstvu („Narodne novine“, broj: 99/18, 32/29, 32/20.), zabranjeno je ustanoviti lovište na:

- # na miniranim površinama i sigurnosnom pojasu širine do 100 m
- # na moru i ribnjacima s obalnim zemljištem koje služi za korištenje ribnjaka
- # u rasadnicima, nasadima voćaka, vinove loze i višegodišnjega ukrasnog, ljekovitog i drugog bilja koji su namijenjeni intenzivnoj proizvodnji te pašnjacima, ako su ograđeni ogradom koja sprječava prirodnu migraciju dlakave divljači
- # na zaštićenim dijelovima prirode ako je posebnim propisima u njima zabranjen lov
- # na javnim cestama i drugim javnim površinama
- # na građevinskom području, osim na neizgrađenom dijelu građevinskog područja do njegova privođenja namjeni
- # na vojnim lokacijama
- # na drugim površinama na kojima je aktom o proglašenju njihove namjene zabranjen lov.

Sukladno članku 61. Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači („Narodne novine“, broj: 40/06, 92/08, 39/11, 41/13), na površinama izvan lovišta divljač je dopušteno loviti:

- # ranjenu ili bolesnu tijekom cijele godine, uz obvezu prijave nadležnom uredu i predočenje uvjerenja nadležne veterinarske službe da je odstrijeljena divljač bila ranjena ili bolesna;
- # u slučaju proglašenja zarazne bolesti ili ako postoji mogućnost njene pojave u skladu s propisima o zdravstvenoj zaštiti životinja;
- # za potrebe znanstveno-istraživačkih i znanstveno-nastavnih ustanova u skladu s odgovarajućim programom;
- # u slučajevima iz članka 60. stavka 1. alineje 5 ovog Pravilnika. („ – smanjivanje broja divljači kada zbog prevelike gustoće dolazi do gospodarski nedopustivih šteta“).

Program zaštite divljači je planski akt za razdoblje od deset godina koji osigurava zaštitu divljači na površinama izvan lovišta i na površinama na kojima je zabranjeno ustanoviti lovište.

Program sadrži:

- # akt o proglašenju ili ustanovljenju površine izvan lovišta;
- # osnovne podatke o položaju i granicama površine izvan lovišta te njenoj površini;
- # razrađenoj po kulturama zemljišta sa zemljovalasničkim razmjerom;
- # procjenu brojnog stanja divljači koja stalno, sezonski ili povremeno obitava na površinama izvan lovišta ili preko istih prelazi;
- # uvjete zaštite prirode (ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu);
- # mjere zaštite divljači;
- # mjere za sprečavanje šteta od divljači;
- # brigu o drugim životinjskim vrstama;
- # prikaz potrebnih financijskih sredstava za provedbu programa zaštite;
- # kroniku zaštite divljači.

Program zaštite divljači za površine izvan lovišta na području **Općine Skrad** vrijedi od: 01. travnja 2023. godine do 31. ožujka 2033. godine.

Program zaštite divljači je izradilo trgovačko društvo WILDCRO d.o.o. za savjetovanje i turistička agencija, sa sjedištem u Fruškogorskoj 46c, 31 000 Osijek (*licencija broj 1465*), stručna osoba, dr.sc. Dražen Degmečić, dipl.ing.šum. (*licencija broj 784*).

POPIS KORIŠTENIH ZAKONSKIH PROPISA, LITERATURE I UPUTA:

Zakonski propisi:

- Zakon o lovstvu („Narodne novine“, broj: 99/18, 32/19 i 32/20)
- Zakon o cestama („Narodne novine“, broj: 84/11, 22/13, 54/13, 148/13, 92/14, 110/19 i 144/21)
- Pravilnik o lovostaju („Narodne novine“, broj: 94/19)
- Pravilnik o službenoj iskaznici i znački inspektora državnog inspektorata („Narodne novine“, broj: 84/19, 123/19 i 36/20)
- Pravilnik o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači („Narodne novine“, broj: 40/06, 92/08, 39/11 i 41/13)
- Stručna podloga za bonitiranje i utvrđivanje lovnoproduktivnih površina u lovištima Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj: 40/06)
- Pravilnik o potvrdi o podrijetlu divljači i njezinih dijelova i načinu označavanja divljači („Narodne novine“, broj: 15/19)
- Pravilnik o uvjetima i načinu lova („Narodne novine“, broj: 48/22)
- Pravilnik o lovačkim psima („Narodne novine“, broj: 108/19)
- Pravilnik o načinu ocjenjivanja trofeja divljači, obrascu trofejnih lista, vođenju evidencije o trofejima divljači i izvješću o ocijenjenim trofejima („Narodne novine“, broj: 92/08)
- Pravilnik o sokolarstvu („Narodne novine“, broj: 47/19, 122/20 i 55/22)
- Pravilnik o lovočuvarskoj službi („Narodne novine“, broj: 16/19)
- Pravilnik o lovniku („Narodne novine“, broj: 108/19)
- Pravilnik o stručnoj službi za provedbu lovnogospodarskih planova („Narodne novine“, broj: 108/19)
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja središnje lovne evidencije („Narodne novine“, broj: 67/06 i 73/10)
- Pravilnik o cjeniku divljači („Narodne novine“, broj: 20/19)
- Pravilnik o odštetnom cjeniku („Narodne novine“, broj: 31/19)
- Pravilnik o načinu uporabe lovačkog oružja i naboja („Narodne novine“, broj: 37/19)
- Pravilnik o osposobljavanju kadrova u lovstvu („Narodne novine“, broj: 78/06 i 92/08)
- Pravilnik o osposobljavanju lovaca za prvi pregled odstrijeljene divljači namijenjene stavljanju na tržište („Narodne novine“, broj: 102/14 i 55/20)
- Zakon o šumama („Narodne novine“, broj: 68/18, 115/18, 98/19, 32/20 i 145/20)
- Zakon o veterinarstvu („Narodne novine“, broj: 82/13, 148/13, 115/18 i 52/21)
- Zakon o zaštiti prirode („Narodne novine“, broj: 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19)
- Zakon o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj: 80/13, 153/13, 78/15, 12/18 i 118/18)
- Zakon o prekograničnom prometu i trgovini divljim vrstama („Narodne novine“, broj: 94/13, 14/19 i 69/22)
- Zakon o sprječavanju unošenja i širenja stranih te invazivnih stranih vrsta i upravljanju njima („Narodne novine“, broj: 15/18 i 14/19)
- Pravilnik o strogo zaštićenim vrstama („Narodne novine“, broj: 144/13 i 73/16)
- Pravilnik o popisu stanišnih tipova i karti staništa („Narodne novine“, broj: 27/21 i 101/22)
- Pravilnik o visini naknade štete prouzročene nedopuštenom radnjom na zaštićenim životinjskim vrstama („Narodne novine“, broj: 84/96 i 79/02)
- Pravilnik o sakupljanju zavičajnih divljih vrsta („Narodne novine“, broj: 114/17)
- Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže („Narodne novine“, broj: 80/19)
- Pravilnik o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže („Narodne novine“, broj: 25/20 i 38/20)
- Pravilnik o prijelazima za divlje životinje („Narodne novine“, broj: 5/07.)
- Pravilnik o naknadi štete od životinja strogo zaštićenih vrsta („Narodne novine“, broj: 114/17.)
- Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine („Narodne novine“, broj: 72/17.)

Literatura i upute:

- Andrašić, D.: „Zoologija divljači i lovna tehnologija“, Zagreb, 1979.
- Andrašić, D.: „Tehničko uređenje lovišta i uzgajališta divljači“, Zagreb, 1973.
- Andrašić, D.: „Zaštita protiv štete od divljači i na divljači“, Zagreb, 1972.
- Bluchel, G., K.: „Lovstvo“, Zagreb, 2011.
- Car, Z.: „Bonitiranje lovišta za jelena, srnu, divokožu i tetrijeba gluhana“, Zagreb, 1961.
- Car, Z.: „Uzgojni odstrel srneće divljači“, Zagreb, 1961.
- Cepelić, I.: „Divlje svinje“, Zagreb, 1948.
- Čević, I.: „Lovstvo“, Zagreb, 1953.
- Čević, I.: „Uređenje lovišta“, Zagreb, 1950.
- Darabuš, S., J.: „Osnove lovstva“, Zagreb, 2002.
- Darabuš, S.: „Prihvat i podivljavanje umjetno uzgojenih fazana“, Zagreb, 1980.
- Degmečić, D.: „Selekcija jelenske i srneće divljači“, Zagreb, 2011.
- Dragišić, P.: „Jelen“, Zagreb, 1957.
- Durantel, P.: „Enciklopedija lovstva“, Rijeka, 2007.
- Frković, A.: „Lovačke trofeje obrada, ocjenjivanje i vrednovanje Evropska divljač“, Zagreb, 1989.
- Frković, A.: „Priručnik za ocjenjivanje lovačkih trofeja“, Zagreb, 2006.
- Frković, A.: „Priručnik za ocjenjivanje lovačkih trofeja“, Zagreb, 2017.
- Gotiša, A.: „Srne“, Zagreb, 1952.
- Grupa autora: „Lovački priručnik“, Zagreb, 1967.
- Grubešić, M.: „Utjecaj prirodnih i gospodarskih čimbenika na kvalitetu stojbine divljači“, Zagreb, 1996.
- Grubešić, M.: „Uzgojna područja za jelena, divokožu i divlju svinju na području Republike Hrvatske“, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2006.
- Janicki, Z., Slavica, A., Konjević, D., Severin, K.: „Zoologija divljači“, Zagreb, 2007.
- Krže, B.: „Divlje svinje“, Ljubljana, 1982.
- Kraljić, B.: „Istraživanje ekonomskih elemenata lovstva i lovnoga gospodarenja“, Zagreb, 1991.
- Križaj, D.: „Štete od divljači“, Zagreb, 2010.
- Meštrović, Š.: „Priručnik za uređivanje šuma“, Zagreb, 1995.
- Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za zaštitu prirode, Grupa autora: „Crvena knjiga ptica Hrvatske“, Zagreb, 2013.
- Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za zaštitu prirode, Grupa autora: „Crvena knjiga vodozemaca i gmazova Hrvatske“, Zagreb, 2015.
- Poljoprivredna enciklopedija, Zagreb
- Raguž, D.: „Odstrelna zrelost srneće divljači“, Zagreb, 1990.
- Raguž, D.: „Šumski plodovi i sjeme u ishrani divljači“, Zagreb, 1963.
- Rauš, G.: „Lovna fauna hrvatskih šuma“, 1992.
- Srdić, D.: „Poljske jarebice“, Zagreb, 1962.
- Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Bošković, I., Florijančić, T., Ozimec, S., Degmečić, D.: „Stručna podloga za utvrđivanje osnovnih odrednica obitavanja, statusa i smjernica gospodarenja čagljem (*Canis aureus* L.) u Republici Hrvatskoj“, Ministarstvo poljoprivrede, Osijek, 2015.
- Šumarska enciklopedija, Zagreb
- Osnova gospodarenja za GJ: „VELIKA VIŠNJEVICA – SUŠAČKI VRH (2014 – 2023)“
- Osnova gospodarenja za GJ: „ČEDANJ (2013 – 2022)“
- Osnova gospodarenja za GJ: „JASLE (2015 - 2024)“
- Osnova gospodarenja za GJ: „SKRAD - RUDAČ (2012-2021)“
- Osnova gospodarenja za GJ: „PODVOĐENJAK (2015-2024)“
- Program gospodarenja za GJ: „MALA VIŠNJEVICA (2014-2023)“
- Program gospodarenja za GJ: „DOBRA – BUKOV VRH (2010- 2019)“
- Program gospodarenja za GJ: „PETEHOVAC (2015- 2024)“
- Program gospodarenja za GJ: „KUPA (2017- 2026)“
- Vukelić, J., Rauš, Đ.: „Šumarska fitocenologija i šumske zajednice u Hrvatskoj“, Zagreb 1998.

2. Akt o proglašenju ili ustanovljenju površine izvan lovišta

Osnovni podaci o površini izvan lovišta Općine Skrad

Općina Skrad zaprema površinu od 53,85 km² i prostorno je jedna od manjih jedinica lokalne samouprave na području Primorsko-goranske županije, gdje čini samo 1,50 % sveukupne površine te Županije. Općina Skrad se nalazi u središnjemu goranskom području ili u Delničkom koridoru, najvažnijem i najtipičnijem dijelu Gorskog kotara, koji je zbog prometne otvorenosti i tranzitnog značenja, kao najvažnije gospodarsko-geografske osobine, definiran prije svega nekadašnjom i suvremenom važnošću prometno-transportnih funkcija. Prostor općine Skrad, graniči s nekoliko jedinica lokalne samouprave iz iste županije (duljina granice općine iznosi oko 44 km) i to na sjeveroistoku s općinom Brod Moravice, na istoku s gradom Vrbovsko, na jugu s općinom Ravna Gora te na zapadu s gradom Delnice, čiji uski pojas od nekoliko naselja uz rijeku Kupu na sjeverozapadu dijeli općinu Skrad od Republike Slovenije, pa se zato i prostor ove Općine može smatrati širim hrvatskim pograničnim područjem. Općine Skrad pripada "mikroregiji" Gorskog kotara. Stoga je za prepoznavanje posebnosti položaja i značaja općinskog prostora u odnosu na državni i županijski prostor najprije potrebno sagledati neke značajke Gorskog kotara u cjelini. U odnosu na državni prostor Gorski Kotar je jedinstvena mikroregija, bez obzira na njegove unutrašnje razlike. Suprotnosti u odnosu na ostali državni teritorij očituju se u značenju njegovog geografskog položaja i kroz njegovo dominantno planinsko obilježje. Položaj u zapadnom dijelu Hrvatske čini ga istovremeno graničnim i spojnim prostorom, sa naglašenom kontaktnom ulogom u odnosu na susjedne, prirodno različite prostore: alpski na sjeveru, dinarski na jugu, panonski na istoku, te primorski na zapadu. Među navedenim prostorima Gorski Kotar se izdvaja prvenstveno svojom planinskom fizionomijom i kompaktnošću, karakteristikama koje nedvojbeno označavaju prepreku. Međutim, upravo suprotno tome, zbog spomenutih unutarnjih razlika i povijesnih prilika on je postao nezaobilazan prometni koridor tranzitnog značenja, što je i danas njegovo temeljno obilježje. mikroregije čiji je ona organski dio, no posebnosti prostora Općine Skrad moguće je prepoznati tek sagledavanjem različitosti unutar Gorskog kotara. Razmatranjem na nivou mikroregije, značenje tranzitnog koridora ima samo njegov središnji dio, koji se često naziva središnji ili Delnički koridor, dok preostali prostor ima drugačije karakteristike. Općina Skrad je funkcionalno usmjerena i vezana na Delnice kao njegovo najsnažnije razvojno središte. Presudnu ulogu u razvitku većine naselja današnje općine imala je upravo "Karolina", koja je otvorila nove razvojne mogućnosti. No unatoč dinamiziranju demografskih procesa i razvoju nekih gospodarskih djelatnosti ova naselja, u tom, za njihov razvoj povoljnom trenutku, nisu uspjela postati značajniji i dinamičniji razvojni centri. Ograničenja koja proizlaze iz perifernosti položaja Općine u odnosu na jače razvijena priobalna i kontinentalna područja veće koncentracije stanovništva i gospodarskih sadržaja, danas u znatnoj mjeri smanjuje dobra prometna povezanost sa županijskim središtima Rijekom i Karlovcem. Osnovna djelatnost općine Skrad je drveno prerađivačka djelatnost te djelatnost šumarstva. Poremećaji koji se javljaju u drvo-prerađivačkoj industriji direktno utječu na cjelokupno gospodarsko stanje općine.

Općina Skrad kao jedinica lokalne uprave i samouprave u sastavu Primorskogoranske županije utvrđena je Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN 90/92, 2/93, 58/93, 90/93, 10/94, 29/94) i Zakona o lokalnoj samoupravi (NN 90/92, 58/93). Ovim zakonom određen je njen naziv, utvrđeno područje i sjedište. U sastav Općine ulaze 32 naselja. Općina Skrad je ustrojena sa sjedištem u istoimenom mjestu, a u okviru Primorsko – goranske županije. U sastavu Općine Skrad se nalazi 32 naselja:

Belski Ravan	Hosnik	Resnatac
Brezje Dobransko	Hribac	Rogi
Bukov Vrh	Mala Dobra	Skrad
Bukovac Podvrški	Malo Selce	Sleme Skradsko
Buzin	Pečišće	Trški Lazi
Divjake	Planina Skradska	Tusti Vrh
Gorani	Podslemeni Lazi	Veliko Selce
Gorica Skradska	Podstena	Vrh Brodski
Gornja Dobra	Pucak	Zakrajc Brodski
Gramalj	Raskrižje	Žrnovac
Hlevci	Rasohe	

Prometna infrastruktura

a) Cestovna infrastruktura

Cestovni promet općine Skrad dobro je povezan sa županijskim i državnim prometnicama kao i željezničkim koridorom Rijeka - Zagreb koji prolazi kroz mjesto Skrad. Sa susjednim općinama mjesto je povezano regionalnim putovima. Povezanost mjesta s morem omogućuje stara cesta Lujzijana, te autocesta Rijeka - Zagreb čiji je priključak udaljen 10 km od mjesta. Udaljenost od prvog najbližeg aerodroma na otoku Krku je 55 km a udaljenost od zračne luke Pleso – Zagreb je 115 km. Mogućnost autobusnog prijevoza nešto je slabija zbog ukinutih prijevoznčkih linija, a udaljenost do većeg autobusnog kolodvora je 15 km u gradu Delnice. Skrad je dobro povezan sa Slovenijom lokalnim cestama te je udaljenost od grada Ljubljane svega 100 km. Južni rub Općine tangira trasu autoceste Zagreb – Rijeka. Najbliži ulaz na autocestu je u čvoru Ravna Gora, koji je udaljen 10 km od buduće poslovne zone.

Na području općine Skrad nalaze se sljedeće županijske i lokalne ceste:

5035 (T.L. Zeleni vir - Skrad) u dužini 5,3 km

Ž 58027 (Skrad – Bukov Vrh) u dužini 5,2 km

Ž 58028 (Skrad – Divjake) u dužini 3,7 km

Ž 58102 – L58022 (Zakrajc Brodski – Gorica – Skrad).

Na mrežu državnih, županijskih i lokalnih cesta nadovezuje se 30 nerazvrstanih cesta, dužine oko 40 km. One povezuju sva naselja unutar područja Općine.

b) Željeznička infrastruktura

Glavna magistralna željeznička pruga MGI Zagreb – Rijeka prolazi u duljini od 2178 m područjem općine. Željeznički promet ne može konkurirati cestovnom prometu zbog velike udaljenosti od najbližih željezničkih postaja Delnice i Vrbovsko i malog broja putničkih vlakova.

Podaci iz akta o proglašenju ili ustanovljenju površine izvan lovišta

Prostorni plana uređenja te Strategija razvoja Općine Skrad donijelo je Općinsko vijeće Općine Skrad i objavljeno je u Službenom glasniku Općine Skrad broj 3/21 (Odluka o II. izmjenama i dopunama Odluke o donošenju Prostornog plana uređenja Općine Skrad).

Planom su u pravilu utvrđene površine osnovne ili dominantne namjene i uvjeta korištenja i zaštite. Detaljnim razgraničenjem se unutar područja osnovne namjene, a temeljem ovog Plana i posebnih propisa, mogu utvrditi i površine druge namjene i uvjeta korištenja i zaštite, ali pod režimom osnovne, osim ukoliko odredbama ovog Plana i posebnim propisima nije drugačije utvrđeno.

3. Osnovni podaci o položaju i granicama površine izvan lovišta te njenoj površini razrađenoj po kulturama zemljišta sa zemljovlasničkim razmjerom

Općina Skrad sastavni je dio gorskog dijela županije - Gorskog kotara. Općina Skrad se nalazi u središnjemu goranskom području ili u Delničkom koridoru, najvažnijem i najtipičnijem dijelu Gorskog kotara.

Površine izvan lovišta Općine Skrad predstavljaju naseljeno područje na kojem *se ne ustanovljuje lovište*, ali zbog povoljnih stanišnih čimbenika na njegovom području stalno ili povremeno obitava određeni broj divljači te ostalih životinjskih vrsta.

Građevinska područja koja obuhvaćaju izgrađene i neizgrađene površine unutar naselja (površine izvan lovišta) zauzimaju 195,66 ha, a predviđena su Prostornim planom Općine Skrad.

Naselje / građevinsko područje	Površina prema Prostornom planu (ha)
Belski Ravan	0.81
Brezje Dobransko	2.07
Bukov Vrh	5.29
Bukovac Podvrški	1.02
Buzin	1.18
Divjake	4.19
Gorani	0.98
Gorica Skradska	0.93
Gornja Dobra	5.79
Gramalj	0.75
Hlevci	21.70
Hosnik	0.95
Hribac	5.87
Mala Dobra	2.19
Malo Selce	3.25
Pečišće	2.07
Planina Skradska	5.31
Podslemenski Lazi	1.45
Podstena	10.63
Pucak	1.25
Raskrižje	1.20
Rasohe	0.68
Resnatac	1.19
Rogi	4.97
Skrad	93.46
Sleme Skradsko	1.68
Trški Lazi	0.71
Tusti Vrh	2.33
Veliko Selce	6.62
Vrh Brodski	0.56
Zakrajc Brodski	1.82
Žrnovac	2.76
UKUPNO	195,66

Površina izvan lovišta prostire se unutar granica sljedećih lovišta:

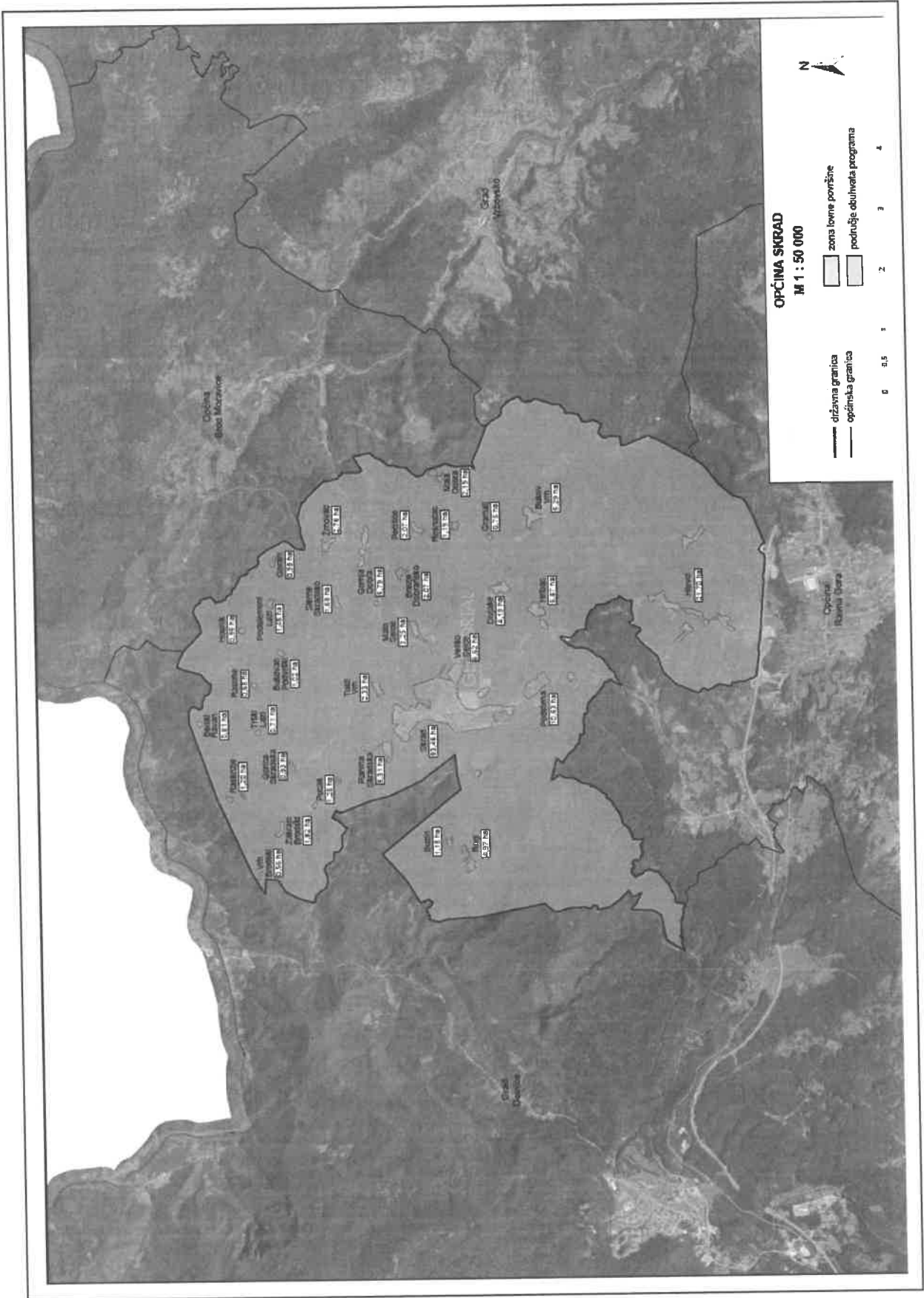
- Županijsko (zajedničko) otvoreno lovište broj: VIII/10 „KUPJAČKI VRH“
- Županijsko (zajedničko) otvoreno lovište broj: VIII/113 „VIŠNJEVICA“
- Županijsko (zajedničko) otvoreno lovište broj: VIII/117 „RUDAC II“
- Županijsko (zajedničko) otvoreno lovište broj: VIII/118 „JELENSKI JARAK“
- Državno otvoreno lovište broj: VIII/2 „BJELOLASICA“

Površina po kulturama zemljišta sa zemljovlasničkim razmjerom

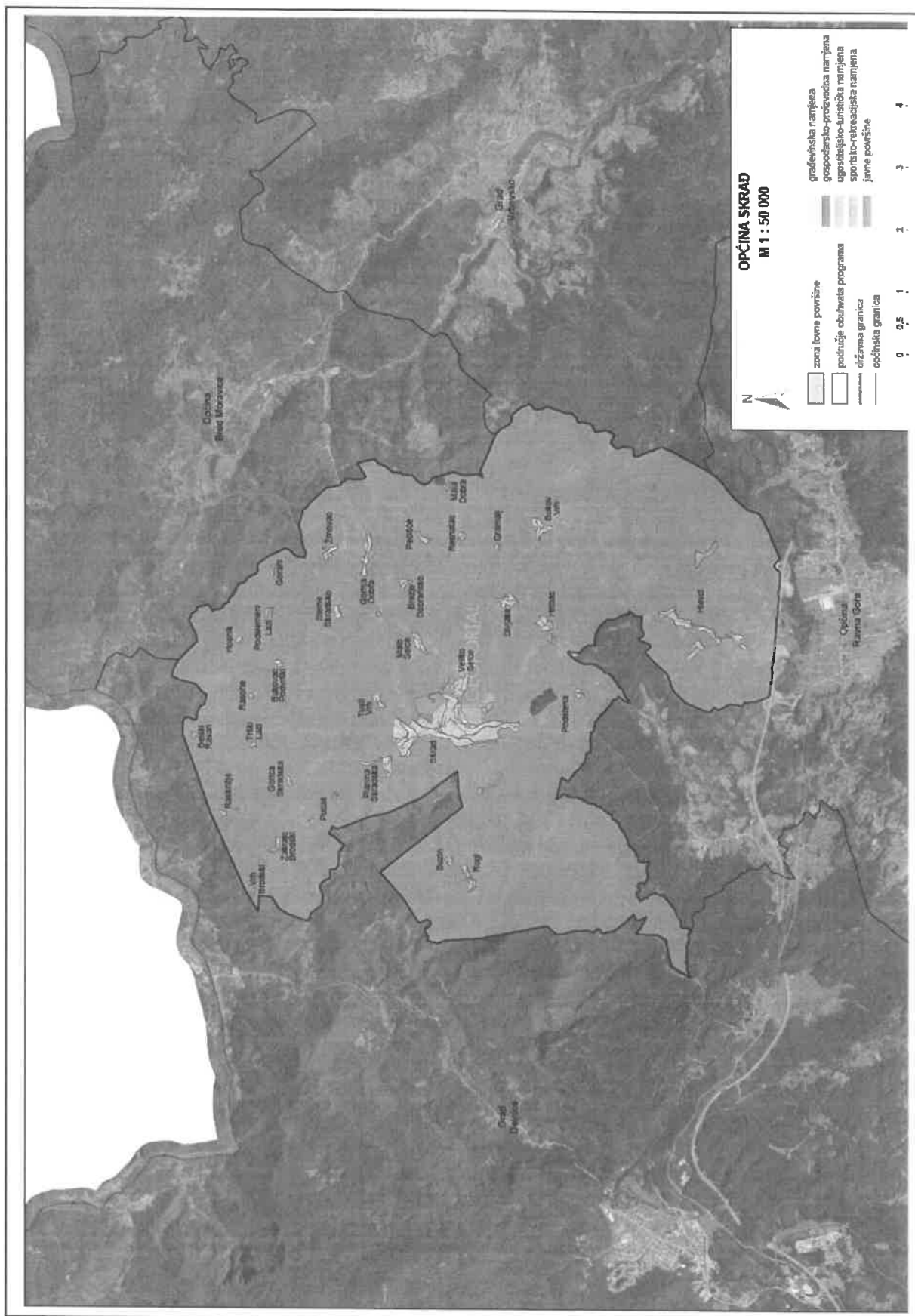
Ukupna površina zemljišta na kojima prema odredbi članka 11. stavka 2. Zakona o lovstvu nije ustanovljeno lovište, tzv. površina izvan lovišta, odnosno površina Općine Skrad iznosi oko 195,66 ha. Razmjer površina utvrđen je na temelju podataka Državne geodetske uprave Područnoga ureda za katastar Rijeka, ARKOD Preglednika, a iskazan je u obrascu PZD-1.

Stanovnicima s područja Općine Skrad šuma je osnovno prirodno bogatstvo. Oduvjek je bila osnova za privređivanje sredstava za život, bilo radom u šumi ili u drveno industrijskim pogonima te za upotpunjavanje vlastitih fondova sječom privatnih šuma ili za prodaju, odnosno korištenjem sporednih šumskih proizvoda.

STRUKTURA POVRŠINA					PZD -1
NAZIV POVRŠINE	VRSTA POVRŠINE	KULTURA	ZEMLJOVLASNIČKO RAZMJERJE	HA	
1	2	3	4	5	
KULTURE	ŠUMSKO	OBRASLO	DRŽAVNO	-	
			PRIVATNO	-	
			Σ	-	
		NEOBRASLO	DRŽAVNO	-	
			PRIVATNO	-	
			Σ	-	
	UKUPNO ŠUMSKO		DRŽAVNO	-	
			PRIVATNO	-	
	POLJO - PRIVREDNO	ORANICE	DRŽAVNO	-	
			PRIVATNO	-	
			Σ	-	
			LIVADE	DRŽAVNO	-
				PRIVATNO	-
				Σ	-
		PAŠNJACI	DRŽAVNO	-	
			PRIVATNO	-	
			Σ	-	
		VIŠEGODIŠNJI NASADI (neograđeni)	DRŽAVNO	-	
			PRIVATNO	-	
			Σ	-	
		OSTALO	DRŽAVNO	-	
			PRIVATNO	-	
			Σ	-	
		UKUPNO POLJOPRIVREDNO		DRŽAVNO	-
		PRIVATNO	-		
SVEUKUPNO ŠUMSKO I POLJOPRIVREDNO		DRŽAVNO	-		
		PRIVATNO	-		
JAVNE POVRŠINE	PROMETNICE				
	DRUGE JAVNE POVRŠINE (sport i rekreacija)			17,55	
	Σ			1,35	
OGRAĐENI VIŠEGODIŠNJI NASADI	VOĆNJACI		Σ	18,90	
	VINOGRADI			-	
	RASADNICI			-	
	OSTALO			-	
	Σ			-	
PRIVREDNI RIBNJACI	RIBNJACI			-	
	OSTALO			-	
	Σ			-	
DRUGE POVRŠINE	IZGRAĐENO I NEIZGRAĐENO GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE			176,76	
	VODE			-	
	Σ			176,76	
ΣΣ				195,66	

Karta površine obuhvata ovog Programa zaštite divljači

Karta strukture namjene zemljišta navedenih naselja sa zonom zaštite

3.1. Opis prirodnih značajki staništa

Orografske, hidrografske i klimatske prilike

OROGRAFIJA

Općina Skrad nalazi se na sjeveroistoku Primorsko-goranske županije. Prostor Općine velikim dijelom se nalazi na kraškom prostoru koji je izgrađen od mezozojskih vapnenaca te je to brdsko-planinsko područje. Gorski je to prostor (visine 700-800 m) koji se prema sjeveru snizuje prema Kupskoj dolini (oko 200 m.n.m.). Veći dio naselja Općine izgrađen je između 400 i 600 m.n.m. dok je općinsko središte na 703 m.n.m. Zbog nepovoljnih geografskih obilježja Skrad je manje pogodan za poljoprivrednu proizvodnju. Obradivih površina je malo, a uspijevaju samo kulture koje podnose oštriju klimu. Područje Općine vegetacijski je pokriveno bukovim i crnogoričnim šumama. Prostor Općine Skrad moguće je podijeliti na niži pretplanonski pojas, koji je površinski malen, a obilježava ga klimatskozonsko područje pretplaninske bukove šume te visokogorski pojas, kojem pripadaju svi ostali tereni, a obilježava ga klimatsko područje bukovo – jelovih šuma. Na tim prostorima nalaze se brojni tipovi tala i to crnica na vapnencu, rezidna na dolomitu, smeđa tla na vapnencu i dolomitu, ilimerizirana (lesivirana) tla na vapnencu, distrično (kisela) smeđa tla i smeđa podzolasta tla.

HIDROGRAFIJA

Područje Gorskog kotara pripada Crnomorskom slivu. Rijeka Kupa daje obilježje čitavom kraju, ali ne protječe područjem Općine Skrad. Izvorišta rijeke Dobre daju najveće karakteristike ovom području. U Kupicu, najznačajniji desnoobalni pritok Kupe na području Županije, utječe jedan od glavnih tri ogranka: Curak. Pritok Curak dotječe u Kupicu s njene desne strane te ima stalni pritok koji joj daje izvor Zeleni vir. Izvor izbija u pećini oko 70 m iznad korita u obliku malog jezera zelene boje, po čemu je i dobio ime. Potok Jasle je nedaleko poznat po svojem najnižvodnijem dijelu toka Vražem prolazu gdje je locirano niz kaskada, slapova i brzotoka s pretežitom vertikalnim koritom duboko usječenim u stijene. Dobra nastaje spojem dvaju vodotoka : Skradske Dobre, koja započinje svoj tok neposredno kod Skrada, i Bukovske Dobre, čiji je početak u okolici Bukovog Vrh. Prema hidrološkim značajkama Dobra je stalan vodotok koji u svome toku ima uglavnom zadržan prirodni izgled. U profilima tokova prisutan je vrlo naglašen trend opadanja srednjih godišnjih protoka, a time i povećanja duljine sušnih razdoblja. To je posljedica globalnog trenda smanjenja potoka a samo manjim dijelom uzrokovano povećanjem korištenja vode za vodoopskrbu. S druge strane postoji znatan utjecaj krškog podzemlja koje dijelom kontrolira režim njihova istjecanja. Opća je značajka njihova bujičnost. Hidrološke osobine u skladu su s rasporedom nepropusnog i propusnog zemljišta. Tokovi teku po nepropusnom terenu i poniru u krškim zonama. Jaka vrela i tokovi izmjenjuju se sa stalnim izvorima i tokovima iz nepropusnog zemljišta. Najjača krška vrela smještena su na nižim položajima (Zeleni vir). Karakteristično je duboko okršavanje dolomita na kontaktu s klastitima, gdje se obično javljaju izvorišta podzemnih voda. Jedan takav kontakt – rasjed nalazi se na sjevernoj i zapadnoj padini grebena Skradski vrh. Registrirani rasjed može biti izvor podzemnih voda što dokazuju izvori kod željezničke postaje Skrad.

KLIMATSKE PRILIKE

Prema Koppenu ovo područje nosi oznaku Cfwbx". Za analizu klimatskih prilika korišteni su podaci za Meteorološku postaju Ogulin (razdoblje 1949.-2021.g.), izvor: Državni hidrometeorološki zavod u Zagrebu.

Temperatura zraka je meteorološki element koji se najčešće upotrebljava kao pokazatelj klime i koji utječe na sve biološke procese. Najveće temperaturne promjene događaju se u najnižem sloju zraka gdje živi većina biljaka. U tom prizemnom sloju može danju biti vrlo toplo, a noću hladno za vedrog i mirnog vremena kad je vrlo slabo miješanje zraka. Zbog toga se standardno mjerenje temperature zraka obavlja termometrima koji se nalaze u zaklonu na visini 2 m iznad tla gdje je dnevno kolebanje temperature manje. Niz od dvanaest srednjih mjesečnih vrijednosti temperature zraka dobiveni u mjerenjima u klimatološkim terminima, čine godišnji hod temperature.

Temperatura zraka za razdoblje 1949.-2021. Ogulin

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
SRED	0.4	1.8	5.5	10.1	14.6	18.3	20.1	19.3	15.2	10.6	5.9	1.8
MAX	19.8	21.6	25.4	28.9	32.4	35.6	39.5	39.5	33.2	28.7	27.2	20.9
MIN	-26.2	-28.5	-20.4	-9.0	-2.9	1.6	4.3	2.4	-2.2	-5.7	-19.1	-22.3

Trajanje osunčavanja za razdoblje 1949.-2021. Ogulin

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Suma / sati	73.1	99.1	147.8	175.5	226.4	250.4	287.0	258.2	183.7	127.0	73.2	67.2

Oborine su uz temperaturu zraka, jedan od najvažnijih elemenata klime nekog područja. Od velike je važnosti poznavanje oborinskog režima tijekom godine, a naročito u vegetacijskom razdoblju. Količina oborina u kritičnim razvojnom stadijima (fenozaama) je pored temperature onaj limitirajući čimbenik koji uvjetuje ne samo razvoj određene biljne vrste već direktno ili indirektno utječe na veličinu njenog areala, na sastav šumske zajednice, njen opstanak i daljnji razvoj, a time i na pridolazak određene divljači. Oborinski režim posredno ili neposredno djeluje na broj i veličinu vodotoka. Evapotranspiracijski procesi, pod kojim se podrazumijeva isparavanje vode iz tla, transpiracija putem biljke, ovisi o količini vode u tlu i zasićenosti zraka vodom, odnosno o količini palih oborina. Oborine u obliku snijega mogu izazvati velike štete i poremetiti stanje staništa divljači te poremetiti gospodarenje. Oborine u obliku snijega, njegova prva i posljednja pojava, trajanje snježnog pokrivača na tlu dopunjuju saznanje o klimi nekoga područja.

Oborine za razdoblje 1949.-2021. Ogulin

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Količina (mm)	115.5	115.5	111.2	129.8	127.5	118.7	105.2	114.7	146.7	150.6	171.0	149.4
MAX visina snijega (cm)	110	120	118	47	18	-	-	-	-	9	76	79

Broj dana za razdoblje 1949.-2021. Ogulin

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Vedrih	3	4	4	4	3	5	9	10	7	5	3	3
Magla	6	4	2	1	1	1	1	1	2	5	6	7
Kiša	10	9	11	14	14	14	11	10	12	13	15	12
Mraz	6	5	6	2	0	0	0	0	0	3	6	6
Snijeg	9	8	7	2	0	0	0	0	0	1	4	8
Ledenih ($t_{min} \leq -10 \text{ }^\circ\text{C}$)	4	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Studenih ($t_{max} < 0 \text{ }^\circ\text{C}$)	9	5	1	0	0	0	0	0	0	0	1	6
Hladnih ($t_{min} < 0 \text{ }^\circ\text{C}$)	23	18	12	3	0	0	0	0	0	2	9	20
Toplih ($t_{max} \geq 25 \text{ }^\circ\text{C}$)	0	0	0	1	5	13	19	18	6	1	0	0
Vrućih ($t_{max} \geq 30 \text{ }^\circ\text{C}$)	0	0	0	0	0	2	5	5	0	0	0	0

Jedna od karakteristika temperaturnih prilika je srednji broj dana s minimalnom temperaturom ispod $0 \text{ }^\circ\text{C}$ (hladni dani) ili s maksimalnom temperaturom ispod $0 \text{ }^\circ\text{C}$ (studen dani) te srednji broj dana sa minimalnom temperaturom ispod $-10 \text{ }^\circ\text{C}$ (ledeni dani). Za klimu nekog kraja važno je saznanje kada srednja dnevna temperatura zraka prelazi izvjesnu granicu i koje je to razdoblje kroz godinu dana kada ona ne padne ispod te vrijednosti. U meteorologiji te granične datume početka i svršetka razdoblja nazivaju se temperaturni pragovi. Relativna zračna vlaga je stupanj zasićenosti zraka vodenom parom. Poznavanje toga meteorološkog elementa je vrlo važno jer stvaranje magle, kiše, mraza i ostalih hidrometeora ovisi o količini vlage u zraku. Povoljni uvjeti s obzirom na rast bilja su uz relativnu vlažnost od 50% do 90%. U tom se rasponu, s povećanjem vlažnosti zraka povećava i fotosinteza, osobito ako je sunčevo zračenje jače. Pri visokoj relativnoj vlažnosti onemogućena je transpiracija, što nije povoljno ako ljeti zasićenost zraka dugo potraje. S druge strane niska relativna vlažnost znači pojačan gubitak vode iz biljaka transpiracijom u fotosintezu, pa biljka vene i suši se, ako se voda ne može nadoknaditi iz tla. Povećana količina pare u zraku povećava također njegov kapacitet za toplinu, pa se takav zrak teže zagrijava od sušeg, a ugrijani zrak se teže hladi. Relativna vlažnost zraka mijenja se prostorno i vremenski, što znači da ovisi o zemljopisnoj širini i reljefu te ima svoj dnevni i godišnji hod.

Mraz su ledeni kristali u obliku ljuskica, iglica, perja ili listića na predmetima na tlu. Nastaju sublimacijom vodene pare uslijed noćnog ohlađivanja pri vedrom tihom vremenu kada su temperature zraka ispod $0 \text{ }^\circ\text{C}$. U umjerenim zemljopisnim širinama mraz se javlja u hladnom dijelu godine. Osim zimi mraz se može pojaviti u jesen pa je to rani ili u proljeće kasni mraz. Proljetni mraz je opasniji jer može nanijeti velike štete biljkama jer tada počine vegetacija, a isto tako štete može nanijeti i na divljači osobito mladunčadi, pogotovo ako se poklopi sa proljetnim pljuskovima. Jesenski mraz nanosi manju štetu jer se višegodišnje biljke pripremaju za zimsko mirovanje, a jednogodišnje biljke su najčešće završile svoj razvoj. Divljač je tada već dobro potkožena i spremna na zimske nepogode. Iz navedenog razloga dobro je poznavati srednje i ekstremne datume mraza kao i vjerojatnost njegovog pojavljivanja na nekom području.

VJETAR

Vjetar kao element klime u mnogo slučajeva daje svoj specifični pečat klimi nekog područja. On uzrokuje pojačano isušivanje površinskih dijelova tla, smanjenje relativne zračne vlage, te bolju aeraciju (prozračivanje). Vjetrovi velike brzine i snage uzrokuju izvaljivanje stabala ili grupa stabala pa i u šumama. Najčešće stradavaju stabla s plićim korijenom i monokulture, te sastojine na staništima plićeg tla. Vjetar označava horizontalno strujanje zraka izazvano razlikama u tlaku i temperaturi zraka, a kao element u mnogo čemu daje specifičnost klimi nekog područja. Kod vjetra razlikuje se smjer, brzina ili jačina te struktura. Pod smjerom vjetra smatra se strana svijeta odakle puše, a označuje se ružom vjetrova i bilježi međunarodnim kraticama. Brzina vjetra je put što ga kvantum zraka prevali u jedinici vremena, izražava se u metrima u sekundi (m/s) ili kilometrima na sat (km/h). Jačina vjetra je učinak što ga vjetar izvodi na predmetima, a određuje se Beaufort – ovom skalom. Vjetar uzrokuje pojačano isušivanje površinskih dijelova tla, smanjenje relativne zračne vlage, te bolju aeraciju (prozračivanje). S porastom nadmorske visine povećava se snaga vjetra. Na šumskim staništima određenog područja s razvedenim reljefom postoje velike razlike u djelovanju vjetra. Izloženost jakim vjetrovima (ometišta) i zaklonjenost (zavjetrišta) očituju se na biljnom pokrovu. Slabiji intenzitet vjetra koristan je biljci, a jači štetan.

Vjetrovi koji pušu na području obuhvata programa nemaju svog zasebnog imena, a prevladavaju zračne struje iz zapadnog i sjeverozapadnog kvadranta i to tijekom cijele godine.

Edafski čimbenici

Na području općine izdvojeni su litogenetski kompleksi odnosno područja koja se toliko razlikuju po svojim fizičko-mehaničkim značajkama, da su prikazani kao posebne cjeline.

To su:

- paleozojski kompleks klastita;
- trijaski kompleks klastita i dolomita;
- jurski karbonat

Na teritoriju općine Skrad ustanovljene su naslage isključivo sedimentnog tipa koje prema geološkoj starosti pripadaju permu, trijasu, juri i kvartaru. Naslage donjeg do srednjeg perma sastoje se od flišolike serije klastita. U toj seriji, u graduiranim sekvencama, smjenjuju se konglomerati, pješčenjaci različite veličine zrna, zatim siltiti i šejlovi. Završetak klastične serije mjestimično je označen limonitnom korom, na kojoj se taložio barit, mješavina barita i dolomita te dolomit. Permske naslage vidljive su u na površini terena na sjevernom dijelu teritorija općine: u predjelu Kupjaka te sjeverno od ceste koja spaja Ravnu Goru i Staru Sušicu. Trijas je zastupljen stratigrafskim članovima gornjotrijaske epohe (karnik, norik i ret) koji se mjestimice teško razlikuju pa do sada nisu u cijelosti jasno stratigrafski razdvojeni. Karničke naslage leže izravno na permskim klastitima. Bazalni dio tih naslaga sastoji se od izmjene pelitno-glinovito-dolomitnih, pelitno-siltitsko-arkoznih, i dolomitnoarkoznih naslaga s tinjcima na slojnim ploham. Boja im varira od sivozelenih preko smeđežutih do crvenih i crvenoljubičastih nijansi. Idući prema mlađim naslagama, učešće dolomita u sedimentnoj seriji raste, tako da naslage postaju dominantno dolomitične. Lokalno se u sedimentnoj seriji, u bazama sedimentacijskih sekvenci, nalaze i lećasta tijela brečokonglomerata. Gornjotrijske naslage norika do reta leže kontinuirano na naslagama klastita karnika. To su po sastavu dolomiti, od kojih su stariji tipovi sitno do srednje, a mlađi krupnokristalasti. U najmlađem dijelu serije već se pojavljuju dolomitični vapnenci. Naslage su u cijelosti izražene slojevitosti.

To su isključivo karbonatne stijene. Međutim, na području teritorija općine Skrad ustanovljene su naslage epohe donje jure (lijas) i srednje jure (doger). Lijaske naslage su dolomitično-vapnenačke. U donjem dijelu horizonta prevladavaju mikro do krupnokristalasti dolomiti s lećama mikritnih vapnenaca. Stijene su izražene slojevitosti, mjestimično i laminirane teksture i sivosmeđe do sivocrne boje. U gornjem dijelu prevladavaju dolomiti i vapnenci u izmjeni. Te naslage su izražene slojevitosti i sive do gotovo crne boje. Dogerske naslage čine mikritni vapnenci sive do tamnosive boje i izražene slojevitosti. U jurskim naslagama oblikovani su hipsometrijski viši i nenaseljeni predjeli južnog dijela općine Skrad. Jurske naslage vidljive su na površini terena i na krajnjem istočnom dijelu teritorija-kod Stare Sušice. U

području teritorija općine Skrad naslage kvartarne starosti su vrlo raznolikog litološkog sastava i geneze. Najznačajniji litogenetski tipovi su crvenica, padinske tvorevine kao i starije fluvioglacialne i mlađe potočno-riječne naplavine. Crvenica često se susreće kao pokrivač na karbonatnim naslagama, posebice vapnencima. Naslage koje se smatraju crvenicom vjerojatno nemaju istu pedogenezu na različitim lokacijama. Ovaj litogenetski tip je nastao miješanjem i rubifikacijom (ocrvenjivanjem) prave crvenice i lesa. Crvenica nije posebno izdvojena na karti. Koluvijalno-deluvijalne ili padinske tvorevine vrlo su raširene kao pokrivač na paleozojskim, a djelomično i na trijaskim klastitima. Vrlo je raznolikoga sastava. Prevladava mješavina odlomaka i pjeskovito-prašinasto-glinovitog materijala. Kod toga su moguće sve kombinacije sitnih i krupnih frakcija. Koluvijalno-deluvijalne tvorevine nisu posebno prikazane na karti. Fluvioglacialne sastoje se od mješavine valutica i šljunka te sitnih frakcija koje mjestimično prevladavaju pa su mjestimice sitnozrnaste odnosno glinovito-prašinaste. Geneza ovih naslaga nije u cijelosti riješena. Smatra se da su plesitocenske starosti, nastale u hladnijim razdobljima kvartara. Starije su od aluvijalno-proluvijalnih naslaga potočnoriječnih naplavina. Fluvioglacialne naplavine ispunjavaju depresije u depresijama u području Starog Laza, Ravne Gore i Stare Sušice. Aluvijalno-proluvijalne naslage odnosno potočno-riječne naplavine su mješavina glinovitih, prašinstih i pjeskovitih čestica. U njima se mjestimice nalaze nakupine pjeskovitog šljunka. Ovaj litogenetski tip naplavina pokriva depresiju u području između Kupjaka, Leskove Drage i Šija. Moguće je da je posrijedi mješavina mlađih, potočnih i pretaloženih starijih, fluvioglacialnih naplavina. Potočne naplavine nalaze se mjestimično i u kanjonu rijeke Sušice. Cjelokupni teritorij općine Skrad pripada gorskokotarsko-goteničkoj strukturnoj jedinici, koja je dio regionalne geodinamske jedinice Dinarik. Iako tektogeneza Gorskog kotara nije dovoljno objašnjena, smatra se da je navedena strukturna jedinica dio široke antiklinale, koja je razlomljena brojnim rasjedima i navlakama. Dok se ranije smatralo da je gorskokotarska tektonska jedinica autohtona, danas više autora naglašava moguću alohtonost najstarijih, paleozojskih naslaga. Stoga se može smatrati da navlake i uzdužni i poprečni rasjedi dijele ovo područje u čitav niz manjih ili većih tektonskih blokova. Zbog radijalnih tektonskih pokreta u fazama relaksacije, moguće je da su maskirani tragovi prvobitnih navlačenja. Podvlačenje Jadranske karbonatne platforme pod Dinaride u izravnoj je svezi s mlađim tektogenetskim fazama Gorskog kotara. Iako je vrlo složena građa recentnog tektonskog sklopa Gorskog kotara oblikovana je u relativno dugom geološkom razdoblju, u više tektonskih faza, tektonski pokreti od donjeg pliocena do danas imali su presudnu ulogu u oblikovanju današnjih struktura. Tada se promijenio pravac globalnog stressa od pravca SI-JZ na pravac S-J, zbog promjene smjera kretanja Jadranske ploče prema sjeveru. U toj, posljednjoj, tektonskoj fazi, poremećene su starije strukture pomicanjem blokova po paraklazama poprečnih i dijagonalnih rasjeda.

Biljne i druge zajednice

Zbog izrazite reljefne raščlanjenosti terena na području općine Skrad možemo razlikovati dva izrazita vegetacijska pojasa: **visokogorski (altimontani)** koji obuhvaća niže dijelove općine i prostorno zauzima najveći dio teritorija općine te **pretplaninski (subalpinski)** pojas koji zauzima najviše predjele, iznad 1200 m n.v. (**grafički prilog br.3.**). U njima su razvijene pripadajuće klimazonalne šumske zajednice te pripadajuća vegetacija travnjaka koja se razvila nakon potiskivanja šuma. Osim toga, razvijeno je i nekoliko azonalnih šumskih zajednica, a tereni od prirode neobrasli šumom su rijetki i obrasli su oskudnom vegetacijom stijena, cretova i močvarica, ali zauzimaju sasvim male površine. Nešumski tipovi vegetacije, od kojih najveće površine pokrivaju travnjaci, važni su s aspekta zaštite prirode i očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti. Travnjaci su pretežno danas zapušteni i prepušteni ponovnom zarastanju šumskom vegetacijom što sa stanovišta zaštite krajobrazne i biološke raznolikosti predstavlja znatan problem koji treba pokušati zaustaviti revitalizacijom poljoprivrede.

a) Europsko-altimontani vegetacijski pojas

Prema novijim spoznajama zajednice europsko-altimontanog vegetacijskog pojasa (viši gorski ili visokogorski pojas), u Gorskom se kotaru, pa tako i na području općine Skrad, prostiru u visinskom rasponu od 700 do 1100 m nadmorske visine. Prema geološkoj podlozi na kojoj se razvijaju diferencirane su u dvije serije – silikatnu i karbonatnu, a svaka od njih u fitogeografskom smislu pripada posebnoj vegetacijskoj zoni. Budući da su u ovom vegetacijskom pojasu na području općine Skrad pretežno zastupljene karbonatne stijene, a manje silikatne, nalazimo na prvima vrlo lijepo razvijene zajednice značajne za dinarsku vegetacijsku zonu mješovitih šuma bukve i jele (karbonatna serija), dok

na drugima zajednice značajne za medioeuropsku vegetacijsku zonu acidofilnih šuma jele (silikatna serija) zauzimaju znatno manje površine.

Medioeuropska vegetacijska zona acidofilnih šuma

Na silikatnim stijenama razvijaju se zajednice medioeuropske vegetacijske zone acidofilnih šuma jele (silikatna serija) gdje nalazimo za Gorski kotar gospodarski važan pojas čistih jelovih šuma zastupljen uglavnom zajednicom jele s rebračom (*Blechno-Abietetum*).

• šuma jele s rebračom (as. *Blechno-Abietetum*)

Na području općine Skrad na kiselim tlima ističe se prvenstveno acidofilna šumska zajednica jele s rebračom (*Blechno-Abietetum*). Njezine su lijepe sastojine u široj okolici Kupjaka, primjerice na osojnim padinama Bukove kose i u Mrzloj dragi. Predstavlja gospodarski vrlo vrijednu šumsku zajednicu, koja je, nažalost, u novije vrijeme, na većini površina djelomično ugrožena umiranjem jele. Zbog posebnih svojstava tla ovaj je tip šume prilično podložan negativnim antropogenim utjecajima na što osobito treba paziti pri gospodarenju i eventualnim zahvatima na strmim padinama Bukove kose kojima se slijevaju brojne bujice i potočići. Razlikuje se još i poseban tip jelove šume na vlažnijim mjestima u udolinama potoka. To je šumska zajednica jele s drhtavim šašem (*Carici brizoidis-Abietetum*). Ona je u sastavu vegetacije općine Skrad razvijena tek fragmentarno i na malim površinama (Mrzla draga kod Kupjaka), pa može imati stanovitog značenja u zaštiti biološke raznolikosti. Dinarska vegetacijska zona mješovitih šuma bukve i jele.

• mješovita šuma bukve i jele (as. "*Abieti-Fagetum dinaricum*")

Na karbonatnoj podlozi razvijena je kao klimazonalna zajednica mješovita šuma bukve i jele ("*Abieti-Fagetum dinaricum*"), kojoj glavni fizionomski pečat daju mješovite sastojine bukve i jele, dok su gorski javor (*Acer pseudoplatanus*) i brijest (*Ulmus glabra*) zastupljeni u manjoj mjeri. Florno bogatstvo i bioraznolikost ove šume također je izražena u sloju niskog rašća koji se odlikuje osobitom brojnošću vrsta, a posebno endemičnim i reliktnim vrstama. To je gospodarski vrlo vrijedan tip šumske vegetacije. Prostorno zauzima najveće površine koje pokriva šumska vegetacija na području općine Skrad. S obzirom na ekološke uvjete npr. stjenovitost, tip geološke podloge (vapnenci, dolomiti) i dr, razlikuje se nekoliko varijanti i facijesa koji imaju i različite mogućnosti gospodarskog korištenja.

• jelova šuma s milavom (as. *Calamagrostio-Abietetum*)

To je azonalna šumska zajednica jele na strmim kamenim vapnenačkim blokovima. Ona se razvija u ekstremnim ekološkim prilikama, pa se razlikuje od ostalih šumskih zajednica izgledom i flornim sastavom. Na području općine Skrad zauzima male površine, a razvijena je uglavnom u predjelu Javorske i Medine drage. Budući da obrastaju i oblikuju poseban tip krajolika ove šume su vrlo slikovite i predstavljaju osobitu prirodnoznatvenu i krajobraznu vrijednost. Gospodarski uglavnom nemaju veće značenje jer se radi o malim površinama i trebaju se tretirati pretežno kao zaštitne šume.

• fragmenti močvarnih šuma vrba i joha (*Salix* sp. div. i *Alnus glutinosa*)

Uz povremene i stalne vodotoke, osobito u području vodotoka Sušice nalazimo fragmentarno razvijene zamočvarene šumarke. To su mjesta s florom vlažnih staništa i kao takva zaslužuju pažnju u smislu zaštite lokalne bioraznolikosti i posebnosti u krajoliku.

• šumske kulture

Šumske kulture zastupljene su najviše sađenim sastojinama smreke (*Picea abies*), a nastale su u procesu pošumljivanja na staništima šuma bukve i jele na karbonatnoj podlozi ili acidofilnih šuma na silikatima. Šumske kulture četinjača nalazimo na mnogim predjelima unutar obuhvata Plana gdje zauzimaju razmjerno velike površine i pridonose izgledu krajolika. Mjestimice su osim smreke sadene i druge vrste četinjača.

b) europsko-subalpinski vegetacijski pojas

Subilirska vegetacijska zona subalpskih šuma bukve

- pretplaninska šuma bukve (as. *Ranunculo platanifolii-Fagetum*)

Pretplaninska šuma bukve tvori vegetacijski pojas prema granici šume u najvišim planinama Gorskog kotara, pa je tako ova zajednica razvijena i na području općine Skrad, ali samo na malom prostoru oko ovdašnjega najvišega vrha – Velike Višnjovice i možda još ponekog manjeg vrha u rubnim dijelovima općine. Obrađuje područje iznad (1100) 1200 m pa do vrha V. Višnjovice. Tu su životni uvjeti vrlo oštri uz obilje snijega, niske temperature i snažne vjetrove što uvjetuje kratko vegetacijsko razdoblje. Značajan je izgled ovih šuma sa mjestimice “razbarušenim” krošnjama, uglavnom kržljivim rastom stabala i nepravilnim savinutim deblima zbog težine snijega i ekstremnih životnih uvjeta. U sloju drveća dominira bukva, a primiješan je i gorski javor (*Acer pseudoplatanus*) vegetacija travnjaka i ostalih nešumskih zajednica.

- dolinske livade

Vegetacija travnjaka razvija se nakon potiskivanja šuma, a tipovi travnjaka razlikuju se prema ekološkim čimbenicima, osobito prema tipu tla i geološke podloge na kojima se razvijaju. Tako razlikujemo dolinske livade, od kojih najveće značenje imaju livada pahovke (as. *Arrhenatheretum elatioris*) te livada vlasulje i rosulje (as. *Festuco-Agrostietum*), kao i livada krestaca (as. *Bromo-Cynosuretum cristati*). One pripadaju gospodarski najvrednijim livadskim zajednicama i mogu se razviti iz gorskih livada ili iz gospodarski slabijih travnjaka pod utjecajem čovjekovih djelatnosti (npr. gnojenje), ili pak na napuštenim oraničnim površinama i površinama napuštenih vrtova, uz njihove rubove, u blizini staja i na sličnim mjestima, uvijek gdje se nalaze tla bogata hranjivima. Koriste se kao košarice, daju jedan do tri otkosa sijena i visoku produkciju krmne mase. Nažalost, dobar dio površina ovih kvalitetnih livada danas je zapušten.

- brdski travnjaci

Većina brdskih travnjaka (sveze *Bromion erecti*) na karbonatnoj podlozi u općini Skrad pripada gospodarski nešto slabijem tipu travnjaka (zapušteni travnjaci – npr. as. *Koelerio-Brachypodietum pinnati*) što ukazuje na procese napuštanja košnje i prijelaz k naseljavanju šumske vegetacije na nekadašnje livade i pašnjake. Mjestimice, na zapuštenim površinama travnjaka, gusto se razrasla trava *Calamagrostis* koja guši livadne vrste i pospješuje procese naseljavanja šumskih vrsta. Na takvim zarastajućim travnjacima dolazi do smanjenja biološke raznolikosti. Neke površine zarasle su i grmovima kleke.

Biljne zajednice koje se mogu naći na području obuhvata programa ali i na administrativnom području Općine Skrad, a uzimajući u obzir kako je riječ o građevinskom području su:

- acidofilne livade, vrištine i bujadnice

Acidofilne livade trave tvrdače (*Nardus stricta*) obrađuju isprana i ekstremno kisela tla na zaravnima ili blago nagnutim padinama na mjestima gdje je iskrčena šumska vegetacija jele i rebrače. Ovaj tip travnjaka je siromašan vrstama, niske je kakvoće i produktivnosti. Na kiselim tlima razvijaju se također vrištine i bujadnice koje su loše gospodarske kakvoće. Meliorativnim zahvatima, slično kao i prethodna zajednica tvrdače ovi tipovi travnjaka mogu osigurati dosta kvalitetne krme košnjom i napasivanjem. Zbog napuštanja pašne mnoge površine nekadašnjih travnjaka zahvaćene su procesom zarastanja šumskom vegetacijom pa se na njima razvijaju šumarci breze i trepetljike koji tvore poseban tip krajolika (primjerice visoravan Šermentovo).

- fragmenti zajednica močvarica i vlažnih staništa

Uz manje potočiće razvijeni su fragmenti zajednica močvarica. Nemaju gospodarsku vrijednost, a prostorno zauzimaju vrlo ograničene površine ali znatno pridonose krajobraznoj i biološkoj raznolikosti pa im zbog tog razloga pri prostornom planiranju valja pokloniti određenu pažnju i štititi ih u najvećoj mjeri. U prostornom planu općine Skrad trebalo bi posebno evidentirati njihovo postojanje, iskartirati ih, te ih nastojati sačuvati. Važno su stanište određenih skupina životinja!

- fragmenti cretne vegetacije

Vrlo malo prostorno rasprostranjenje imaju fragmenti zajednica cretova. Budući da u njima nalazimo neke rijetke i ugrožene vrste biljaka važni su s aspekta zaštite prirode. Manje cretne površine nalazimo npr. u šumskom predjelu Mrzle drage kod Kupjaka (Pepelarnica), gdje je svojevremeno pronađena kukcojedna biljka rosika (*Drosera rotundifolia*) kojoj je to bilo jedno od malobrojnih preostalih poznatih nalazišta u Hrvatskoj. Pretpostavlja se da je ova rijetka i ugrožena vrsta ovdje izumrla zbog zarastanja staništa šumskom vegetacijom.

- vegetacija sječina i visokih zeleni, ruderalna i korovna vegetacija

Na sječinama i krčevinama, uz šumske vlake, na rubovima šuma i šumskim čistinama i uz putove razvija se šarolika vegetacija sječina i visokih zeleni. U sastavu vegetacije sječina na vlažnom i humoznom tlu posebno je uočljiva biljka kolotoč (*Telekia speciosa*) velikih žutih cvjetova, koja je uvrštena u Crvenu knjigu kao osjetljiva vrsta. Ruderalna i korovna vegetacija zauzima male površine i nije od veće važnosti za prostorno planiranje, ali može biti od značenja za zaštitu biološke raznolikosti. Ovo posljednje uočljivo je osobito za danas rijetku vegetaciju nitrofilnih staništa oko staja i torova, koja je zbog napuštanja stočarstva dovedena na sam rub izumiranja. Nasuprot tome, neke vrste korova nalaze se u širenju pa predstavljaju potencijalnu opasnost.

Infrastruktura i Antropogeni utjecaj

Čovjek je na području naselja urbanizacijom i industrijalizacijom značajno izmijenio izgled prirodnog krajobraza (stambeni i gospodarski objekti, putevi, željeznice, luke, ceste i dr.), što je zasigurno izmijenilo i stanišne uvijete, kako za brojne životinjske vrste tako i za divljač.

Antropogeni utjecaji ogledaju se u infrastrukturnoj mreži prometnica, vikendaškom tipu korištenja prostora te aktivnostima ljudi vezanih za poljoprivredne radove i voćarstvo. Obrada, njega i zaštita poljoprivrednih kultura kao i voćnjacima različitim metodama (a kemijske najčešće) znatno negativno utječe na ukupno zdravstveno stanje staništa cijelog prostora staništa pa i zdravstveno stanje i ljudi i divljači. Iznimno je negativan utjecaj čovjeka na resurse kroz divlje deponije na livadama, u jarcima te šumarcima i starim potočnim kanalima kao i umjetna gnojidba tla livada i oranica te ukupna zaštita kultura pesticidima kao vrlo značajan način utjecanja čovjeka na divljač.

4. Procjena brojnog stanja divljači koja stalno, sezonski ili povremeno obitava na površinama izvan lovišta ili preko istih prelazi

Na površinama izvan lovišta tijekom cijele ili dijelova godine, povremeno ili u prolazu, vrlo rijetko i stalno, obitava i dolazi niz životinjskih vrsta, a među njima i pojedine vrste krupne i sitne divljači. Na temelju Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači prema načinu migracije, divljač i životinjske vrste razvrstavaju se na sljedeći način:

1. Stalne vrste – koje obitavaju u lovištu tijekom cijele godine, nalaze hranu i zaklon te se razmnožavaju;
2. Sezonske vrste:
 - selice prolaznice – koje prelaze iz lovišta u lovište tijekom jedne lovne godine, a zavisno o godišnjem dobu (zimski i ljetni staništa, okomita i vodoravna migracija i slično);
 - selice stanarice (gnjezdarice) – koje dolaze u lovište tijekom proljeća te se u istom hrane, sklanjaju i razmnožavaju, a u jesen odlaze;
 - selice zimovalice – koje dolaze u lovište tijekom jeseni i zime te se u istom hrane i sklanjaju, a u proljeće odlaze;
3. Povremene vrste – koje dolaze u lovište samo poneke godine te se u njima hrane, sklanjaju ili razmnožavaju;
4. Prolazne vrste – koje tijekom svoje migracije prolaze kroz lovište. Dnevno kretanje divljači i životinjskih vrsta ne smatra se migracijom.

Na temelju članka 11. Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači broj divljači i životinjskih vrsta, utvrđuje se:

1. Krupna divljač – opažanjem, praćenjem i brojanjem tijekom cijele lovne godine u lovištu, a iskazuje se brojem grla po spolnoj i dobnoj strukturi;
2. Sitna divljač:
 - zečevi, fazani, jarebice i trčke – metodom uzoraka prebrojavanjem na plohama najmanje površine 50 ha čija međusobna udaljenost ne može biti manja od 1.000 m, a u slučajevima kada nema mogućnosti postavljanja ploha broj divljači se utvrđuje praćenjem i brojanjem tijekom cijele lovne godine;
 - prepelice – prebrojavanjem glasanja u zoru od najmanje tri slušanja na jednom stajalištu najduže tri tjedna po njihovom dolasku u proljeće;
 - divlje patke i crne liske – stalnim opažanjem, opažanjem izlazaka na vodenu površinu, na jutarnjem i večernjem preletu ili na hranilištima;
 - ostala sitna divljač i životinjske vrste – opažanjem, praćenjem i brojenjem tijekom cijele lovne godine.

Broj divljači može se utvrditi i na drugi lovnoj struci priznati način i to:

- tehničkim sredstvima – snimanjem iz zraka, radarima, radioodašiljačima, markiranjem i slično;
- Lincoln metodom – djelomičnim markiranjem;
- metodom utvrđivanja tragova;
- metodom utvrđivanja izmeta;
- metodom osluškivanja;
- metodom povratnoga računanja – na temelju višegodišnjih odstrjela pojedine vrste divljači pri čemu se kontrolira i prirast.

4.1. Prikaz procjena brojnog stanja divljači

Brojno stanje divljači i drugih životinjskih vrsta utvrđuje se brojanjem, opažanjem, praćenjem, procjenom i brojenjem tragova. Na području površina izvan lovišta pojedine vrste divljači niti druge životinjske vrste nisu poželjne zbog velike opasnosti od ugrožavanja prometa, a time i ljudskih života i imovine, materijalnih šteta, a s druge strane i šteta na divljači i ostalim životinjskim vrstama. Iako divljač, kao i ostale životinjske vrste, nisu poželjne na ovim površinama izvan lovišta, određeni broj divljači, ali i ostalih životinjskih vrsta obitava ili se povremeno pojavljuje na području površina izvan lovišta.

Brojno stanje divljači koja obitava na području površina izvan lovišta svedeno je na dan **1. travnja 2023.**, a isto tako navode se i vrste divljači te ostale životinjske vrste koje su se i koje se mogu pojaviti na području površine izvan lovišta.

Prikaz procjena brojnoga stanja za krupnu divljač

Vrsta divljači	Muško	Žensko	Ukupno
	grla		
jelen obični (<i>Cervus elaphus</i> L.)	0	0	0
jelen lopatar (<i>Dama dama</i> L.)	0	0	0
srna obična (<i>Capreolus capreolus</i> L.)	0	0	0
divokoza (<i>Rupicapra rupicapra</i> , L)	0	0	0
muflon (<i>Ovis aries musimon</i> Pall.)	0	0	0
svinja divlja (<i>Sus scrofa</i> L.)	0	0	0
*smeđi medvjed (<i>Ursus arctos</i> L.)	0	0	0

* strogo zaštićene vrste temeljem Zakona o zaštiti prirode

Prikaz procjena brojnoga stanja za sitnu divljač

Vrsta divljači	Muško	Žensko	Ukupno
	grla / kljunova		
jazavac (<i>Meles meles</i> L.)	1	1	2
mačka divlja (<i>Felis sylvestris</i> L.)*	1	1	2
kuna bjelica (<i>Martes foina</i> Ehr.)	1	1	2
kuna zlatica (<i>Martes martes</i> L.)	1	1	2
lasica mala (<i>Mustela nivalis</i> L.)	1	1	2
dabar (<i>Castor fiber</i> L.)*	0	0	0
zec obični (<i>Lepus europaeus</i> Pall.)	10	10	20
lisica (<i>Vulpes vulpes</i> L.)	5	5	10
čagalj (<i>Canis aureus</i> L.)	5	5	10
tvor (<i>Mustela putorius</i> L.)	1	1	2
fazan – gnjetlovi (<i>Phasianus sp.</i> L.)	20	20	40
trčka skvržulja (<i>Perdix perdix</i> L.)	0	0	0
golub divlji grivnjaš (<i>Columba palumbus</i> L.)	20	20	40
golub divlji pećinar (<i>Columba livia</i> L.)	20	20	40
vrana siva (<i>Corvus corone cornix</i> L.)	30	30	60
vrana gaćac (<i>Corvus frugilegus</i> L.)	30	30	60
čavka zlogodnjača (<i>Coloeus monedula</i> L.)	10	10	20
svraka (<i>Pica pica</i> L.)	0	0	0
šojka kreštalica (<i>Garulus glandarius</i> L.)	0	0	0

* strogo zaštićene vrste temeljem Zakona o zaštiti prirode

Osim navedenih preko ovoga područja prelaze ili povremeno na njemu obitavaju i sljedeće vrste:

- prepelica pućpura (*Coturnix coturnix* L.)
- šljuka bena (*Scolopax rusticola* L.)*
- šljuka kokošica (*Gallinago gallinago* L.)*
- patka divlja gluhara (*Anas platyrhynchos* L.)
- patka divlja kržulja (*Anas crecca* L.)
- guska divlja glogovnjača (*Anser fabalis* Latham.)
- liska crna (*Fulica atra* L.).

* Strogo zaštićena gnijezdeća i proljetna preletnička populacija

Prikaz pojavnosti ostalih životinjskih vrsta

Sisavci

Životinjska vrsta	Muško	Žensko	Ukupno
	grla / repova / komada		
vjeverica (<i>Sciurus vulgaris</i> L.)			
jež obični (<i>Erinaceus europaeus</i> L.)			
krtica (<i>Talpa europae</i> L.)			
šumska voluharica (<i>Clethrionomys glareolus</i> L.)			
livadna voluharica (<i>Microtus agrestis</i> L.)			
poljska voluharica (<i>Microtus arvalis</i> Pall.)			
patuljasti miš (<i>Micromys minutus</i> Pall.)			
kućni miš (<i>Mus musculus domesticus</i> L.)			
obični šumski miš (<i>Apodemus sylvaticus</i> L.)			
mala rovka (<i>Sorex minutus</i> L.)			

Ptice

Životinjska vrsta	Muško	Žensko	Ukupno
	kljunova		
grlica divlja (<i>Streptopelia turtur</i> L.)			
domaći vrabac (<i>Passer domesticus</i> L.)			
kukavica (<i>Cuculus canorus</i>)			
čvorak (<i>Sturnus vulgaris</i>)			

i druge životinjske vrste.

Pravna ili fizička osoba koja je zadužena za provedbu Programa zaštite divljači dužna je svake lovne godine utvrditi brojno stanje divljači na površinama izvan lovišta te njihovo brojno stanje upisati u obrazac PZD – 2 za svaku pojedinu lovnu godinu.

4.2. Krupna divljač

Procjena brojnog stanja JELENA OBIČNOG (*Cervus elaphus* L.)

JELEN OBIČNI (*Cervus elaphus* L.) u Hrvatskoj obitava u šumskim kompleksima uzduž Dunava, Drave i Save, u Gorskom kotaru, Velikoj i Maloj Kapeli, dijelu Hrvatskog primorja, a znatno manje na Velebitu i Ličkoj Plješivici. Nalazimo ih i na području Istre, osobito na Učki i Čićariji. Građom tijela odaje dojam skladne, plemenite i snažne životinja. U usporedbi s tijelom, glava mu je uska i vitka, a što je stariji, to je punija i šira. Oči su kestenjaste, a ispod njih ima suzne žlijezde što izlučuju masnu ljepljivu masu. Uške su dosta velike, nešto manje od polovice glave. Između uški na glavi su rožišta, koja su deblja i niža što je jelen stariji. Stariji jelen na vratu ima grivu, a košuta je nema. Griva se proteže po cijelome vratu do prsa. Noge su mu visoke i snažne. Noge mu završavaju papcima po kojima je i red dobio ime (papkari). Visina tijela u grebenu je 120 – 150 cm, a dužina od vrha njuške do korijena repa 225 – 275 cm, dok mu je rep 30 cm. Jelen je mase od 125 do 250 kg, a košuta od 70 do 150 kg, ovisno o biotopu i soju. Boja dlake je različita na pojedinim dijelovima tijela, ovisno o izloženosti svjetlu, pa je na leđima i sa strane nešto tamnija nego na trbuhu. Boja dlake ovisi i o spolu i o godišnjem dobu. Osim suzne žlijezde odnosno udubine ispod oko iz koje se luči miris, košuta i jelen imaju mirisne žlijezde s vanjske strane skočnog zgloba (podkoljenska mirisna žlijezda). Osjetila u jelena običnog su vrlo dobro razvijena. Životni vijek jelena običnog je 15 – 20 godina. Kostur jelena građen je za trčanje i preskakanje. Mišići su vrlo snažni pa mu omogućuju brz bijeg i skokove koji mogu biti dugi i do 12 m, a u visinu može bez zaleta skočiti do 2,5 m.

Jelen obični je divljač sumraka jer su ga prilike natjerale da se štiti mrakom. Tijekom vegetacije mužjaci žive odvojeno od ženki i obično ne stvaraju krda. Zimi je pak obrnuto pa i mužjaci i ženke žive u krdima. Jelen se glasa najviše tijekom parenja, kad izaziva protivnika na bitku radi osvajanja ili očuvanja već postojećeg krda košuta. Jelen je poligam i za vrijeme parenja okuplja više košuta u „harem“, oplođujući sve. Parenje u nizini počinje koncem mjeseca kolovoza i završava koncem mjeseca rujna. Jelen riče najviše u sumrak, tijekom noći i zorom, ali i danju u vrijeme najjače rike, odnosno kad je ona na vrhuncu. Za to vrijeme vrlo malo jede pa izgubi 20 – 30 kg tjelesne mase. Košuta nosi 34 tjedana i u mjesecu svibnju oteli najčešće jedno, vrlo rijetko dva teleta. Zreli i stari jeleni odbacuju rogovlje već u mjesecu veljači ili mjesecu ožujku. Nešto kasnije odbacuju rogove srednjodobni jeleni, a mlađi ih odbacuju u mjesecu travnju pa čak i mjesecu svibnju. Jelen se kreće na tri načina – korakom, kasom i trkom. Jelen je odličan plivač.

Dob se procijenjuje se određuje na osnovu fenološkog osmatranja. Mladunčadi se smatraju telad oba spola od trenutka telenja do završetka prve lovne godine. Pomladak je divljač u drugoj lovnoj godini, mladi su divljač u trećoj i četvrtoj i petoj, srednji u šestoj, sedmoj i osmoj, a zreli u devetoj lovnoj godini i na više.

PROCJENA BROJNOG STANJA JELENA OBIČNOG

LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA								Σ		ΣΣ	
		POMLADAK		MLADA		SREDNJA		ZRELA					
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž		
1	2	grla										13	
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Jelen obični												
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Jelen obični												
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Jelen obični												
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Jelen obični												
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Jelen obični												
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Jelen obični												
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Jelen obični												
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Jelen obični												
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Jelen obični												
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Jelen obični												

Procjena brojnog stanja JELENA LOPATARA (*Dama dama, L.*)

JELEN LOPATAR - potječe iz istočnog Sredozemlja, a dolazi do Iraka i Irana, gdje se kao malobrojna i ugrožena vrsta zadržao do danas. Danas je rasprostranjen gotovo u cijeloj Europi, najčešće u ograđenim lovištima i uzgajalištima. Osobito je brojan u Mađarskoj, Njemačkoj, Češkoj, Slovačkoj, Danskoj i Španjolskoj, gdje ga ima više u parkovima i u ograđenim uzgajalištima nego u otvorenim lovištima. Na područje Republike Hrvatske unesen je 1850. godine u ograđeni prostor u Suhopolju.

Jelen lopatar potječe iz šumsko – stepskih područja i najviše mu odgovaraju prorijeđene šumske sastojine isprekidane livadama, čistinama i mladim šumskim sastojinama za brst. Zbog svoje prilagodljivosti i otpornosti u Europi je naseljavan na različita staništa, osobito mu odgovaraju svijetli i topli hrastici u kojima doseže visoku trofejnu vrijednost, ali sva staništa moraju imati odgovarajuće površine livada i pašnjaka. Šuma uz hranu ponajprije mu pruža zaklon i mjesto zadovoljavanja socijalnih potreba.

Jelen lopatar je manji od jelena običnog. Duljina je tijela bez repa od 90 do 150 cm, rep je dugačak 10 – 23 cm, a visina je u grebenu do 110 cm. Težina jelena kreće se od 60 – 90 kg, a košute oko 50 kg. Veličina i težina znatno ovise o staništu, ishrani, gustoći populacije i nizu ostalih čimbenika, pa iz toga proizlaze i različiti podaci u literaturi. Najčešća boja u ljetnoj dlaci, koja se smatra normalnom, svijetlohrđastosmeđa, s tamnom prugom na hrptu, koja je prema repu izraženija. Na tijelu se ističu bijele pjege koje se prema vratu gube, a u donjoj trećini ograničava ih svijetla uzdužna pruga. Donji dio vrata, prsa i noge su svjetliji, trbuh je bijel. Zimska je dlaka jednolično sivosmeđa, po hrptu tamnija, prema trbuhu svjetlija, a unutrašnje su strane nogu, donja strana repa i stražnji dio, ogledalo, bijeli. Među najčešćim su varijantama boje jelena lopatara crna, crvenosmeđa (djelomično ili potpuno bez bijelih pruga) i tvz. Porculanska obojenost u više nijansa, od tamne do gotovo bijele. Sva osjetila su mu podjednako dobro razvijena, a vid mu je razvijeniji nego u običnog jelena.

Jelen lopatar je divljač krda, u kojem žive cijele godine. Krda nisu odvojena po spolovima, nego se sastoje od jedinki oba spola i različite dobi. Jedino stariji jeleni žive sami i pridružuju se krdima, odnosno košutama u vrijeme parenja. Nema sklonost migriranju, zadovoljava se relativno malim životnim prostorom. Skloniji je travama i zeljastu bilju nego brstu drveća i grmlja. Osim trava i raznih zeljastih biljaka rado jede žir, različito šumsko sjeme, kestene, divlje voće i gljive. Osim kretanja hodom, kasom i trkom, za jelena lopatara karakteristično je odskakivanje s tla sa sve četiri noge istodobno. Nasuprot običnom jelenu, jelen lopatar se ne kaljuža.

Spolno sazrijeva u drugoj godini života, u dobi oko 16 mjeseci. Ovisno o nadmorskoj visini, klimi i vremenski prilikama, parenje počinje početkom mjeseca listopada. Parenje u jelena lopatara nazivamo rika kao i u jelena običnog. Rika odnosno parenje traje oko 20 dana. Jelen lopatar u rici je temperamentniji i borbeniji od jelena običnog. Gravidnost košute traje oko 240 dana, a oteli jedno (rijetko dva) teleta, potkraj mjeseca svibnja ili početkom mjeseca lipnja. Životni vijek lopatara je 20 do 25 godina.

PROCJENA BROJNOG STANJA JELENA LOPATARA

LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA								Σ		ΣΣ
		POMLADAK		MLADA		SREDNJA		ZRELA				
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
		grla										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Jelen lopatar											
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Jelen lopatar											
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Jelen lopatar											
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Jelen lopatar											
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Jelen lopatar											
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Jelen lopatar											
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Jelen lopatar											
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Jelen lopatar											
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Jelen lopatar											
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Jelen lopatar											

Procjena brojnog stanja SRNE OBIČNE (*Capreolus capreolus* L.)

SRNA OBIČNA (*Capreolus capreolus* L.) obitava na cijelom području Hrvatske, osim većine otoka i nekih priobalnih dijelova Dalmacije. Broj srna u različitim je područjima Hrvatske promjenjiv i ovisi o prilikama u njihovim staništima.

Tijelo srne skladno je i vitko, a građom je predodređena za život u gustoj šikari, gustoj visokoj travi i korovu. Iako ima duge i vitke noge, nije ustrajan trkač. Na nogama ima po dva crna sjajna papka, a iznad njih smješteni su, na stražnjoj strani, zapapci. Tijelo je od vrha do korijena repa dugo 130 – 140 cm, a u grebenu je visoko oko 75 cm. Visina, dužina i masa ovise o spolu, dobi, a osobito o biotopu. Ljetna je dlaka srne hrđastocrvene boje, a zimska kestenjastosiva, nalik boji suhog otpalog lišća. Na stražnjici ima žuto – bijelo područje dlaka koja je zimi potpuno bijelo i znatno veće, a naziva se ogledalo. Lanad ima smeđu dlaku s bijelim pjegama, koje se tijekom ljeta polako gube, a jesenskim linjanjem sasvim nestaju. Srne se linjaju dva puta godišnje, u proljeće i jesen. Srna i srnjak imaju između papaka stražnjih nogu imaju međuprstne mirisne žlijezde, koje izlučuju mirisnu tvar za označavanje traga. Na stražnjim nogama ispod skočnog zgloba oba spola imaju potkoljensku mirisnu žlijezdu, koja također luči miris.

Srnjak ima između rogova, prema čelu, čeonu mirisnu žlijezdu, kojom, trljajući rogovima o stabilca i grmlje, ostavlja svoje mirisne tragove i označava svoj teritorij. Srna pak ima na stražnjici mirisnu žlijezdu, koja jako miriše u vrijeme paranje kako bi privukla mužjaka. Osjetila su u srna dobro razvijena, osobito sluh i njuh. Vid im je dobar, ali zbog astigmatične građe očiju teže uočavaju stvari koje nisu u pokretu. Životni vijek srna je oko 15 godina. Tijekom života zubi se hranjenjem troše, a budući da je to trošenje dosta pravilno, po njemu se procjenjuje dob grla.

Dob se procjenjuje na osnovi fenološkog osmatranja. Mladunčadi se smatraju lanad oba spola od trenutka lanjenja do završetka prve lovne godine. Pomladak je divljač u drugoj lovnoj godini, mladi su divljač u trećoj i četvrtoj, srednji u petoj i šestoj, a zreli u sedmoj lovnoj godini i na više.

PROCJENA BROJNOG STANJA SRNE OBIČNE

LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA								Σ		ΣΣ	
		POMLADAK		MLADA		SREDNJA		ZRELA		M	Ž		
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž				
1	2	grla											13
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Srna obična												
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Srna obična												
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Srna obična												
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Srna obična												
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Srna obična												
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Srna obična												
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Srna obična												
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Srna obična												
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Srna obična												
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Srna obična												

Procjena brojnog stanja DIVOKOZE (*Rupicapra rupicapra*, L.)

Divokoza (*Rupicapra rupicapra* L.) pripadnik je porodice šupljorožaca (*Bovidae*), potporodice koza (*Caprinae*) i roda divokoza (*Rupicapra*). Preživač je parnoprstaš, a rogovi rastu i mužjacima i ženama. Rogovi divokoze i ostalih šupljorožaca od kožnate su tvari. Doživi starost do 25 godina.

Divokoza nastanjuje Europu i Malu Aziju. Obitava pretežno u visokogorskim područjima na granici šume. Najviše je ima u Alpama i Karpatima. U Hrvatskoj, uz iznimki Biokova, nije osobito brojna. Osim izvornih divokoza Gorskog kotara i dijela Hrvatskog primorja, koje su u bliskoj migracijskoj vezi s divokozama Slovenije, u Hrvatskoj postoje još dvije odvojene populacije, na sjevernom Velebitu i Biokovu, a potomci su uspješno naseljenih divokoza.

Tijelo joj je snažne i zbijene građe. Cijelo oblik tijela pokazuje snagu i osposobljenost za svladavanje teških terena. Mužjak teži do 45 kg, a divokoza 35 kg. Divokoze imaju razmjerno velike oči, čiji izraz daje dojam umiljatosti. Dobro vidi, zbog čega se divokozama na otvorenim prostorima gotovo ne može prići nezamijećen. Sluh i njuh su jače razvijeni. Razlikujemo nekoliko različitih načina glasanja divokoze, koje mogu biti meketanje, zviždanje ili jauk, a ovise o situaciji.

Parenje ili prsk događa se u studenome i prosincu, a što je vrijeme hladnije i vremenske prilike nepovoljnije, parenje je intenzivnije i teče brže. Oba spola postaju spolno zrela poslije godine i pol dana života, ali ženke donose na svijet mlade tek u trećoj ili četvrtoj godini. Jedan jarac oploduje više ženki. Divokoza nosi prosječno 24 tjedana i od polovice svibnja do polovice lipnja ojaru jedno, rjeđe dva jareta.

Divokoza uglavnom društvena životinja, prilagođena životu u zajednici, koju čine grla različita spola i dobi i koja katkad ovise o godišnjem dobu. Stari jarci žive potpuno na osami, na skrovitim mjestima u lovištu. Za vrijeme prska (parenja) približavaju se krdima sa ženama.

Rogovi mužjaka i ženke izgledom se mogu razlikovati, ali se događa da se ta razlika ne može uvijek utvrditi u slobodnoj prirodi. Rog divokoze je orožnjena koža, a razlikujemo tri su osnovna dijela roga: rožište, živac i rožina. Rogovi i mužjaka i ženke su trofeje.

Divokoze su planinska divljač i živi na područjima od surovih stjenovitih do blagih i šumom obraslih planinskih područja. Na Biokovu se može zapaziti da pojedine jedinke iz istog porodičnog krda trajno zauzimaju životni prostor na visinama od 500 do 800 m, dok druge nastanjuju područja iznad 1500 m visine. Divokoze vole planinske pašnjake i rudine, osobito ako su u blizini sigurna skloništa (klisure, točila, litice ili pak guste šume) i ako nije uznemiravana. Dugo se zadržava na istim staništima, veličine 100 do 300 ha. Za vrijeme ljetnih suša biraju planinske pašnjake i vrtače na većim visinama, bogatije pašom, gdje su i češće rose, a zbog hladovine vole i predjele obrasle šumskom vegetacijom.

Osnova su im hrana kao biljožderima preživačima trave planinskih livada i pašnjaka. Pase tijekom ranoga jutra i u podnevnim satima jer je dnevna životinja. Zimi jedu sve što mogu naći: suhu travu koju iskopaju u snijegu, pupove grmlja i stabala, mahovine i iglice četinarara. Izloženu hranu, ni zrnatu ni voluminoznu najčešće ne uzima. Sol uzima rado. Vodu pije samo iznimno, za izrazitih suša. Ukoliko ima jutarnjih rosa (česte su u planinskim dolcima i vrtačama), voda za piće nije joj potrebna.

Prirodni neprijatelji svih uzrasta divokoza su vuk, ris i čagalj, a lisica i orao ugrožavaju samo kozliće. Zbog uznemiravanja nepoželjne su i svinje divlje. Osim prirodnih neprijatelja, uznemiravaju ih, ugrožavaju i prisiljavaju na napuštanje staništa i turisti, planinari, pa i letači na zmajevima. Od čimbenika nežive prirode u višim gorskim predjelima velika im opasnost prijete i od usova (lavina). Osobiti oprez iziskuju zarazna šuga i keratokonjuktivitis (divokozje sljepilo) koje mogu desetkovati cijele populacije.

PROCJENA BROJNOG STANJA DIVOKOZE													
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA								Σ		ΣΣ	
		POMLADAK		MLADA		SREDNJA		ZRELA					
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž		
1	2	grla											13
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Divokoza												
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Divokoza												
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Divokoza												
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Divokoza												
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Divokoza												
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Divokoza												
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Divokoza												
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Divokoza												
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Divokoza												
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Divokoza												

Procjena brojnog stanja Muflona (*Ovis aries musimon* Pall.)

MUFLON - potječe sa Sardinije i Korzike. Pretpostavlja se da je nastanjivao većim dijelom područje Mediterana i Male Azije. Zahvaljujući umjetnom naseljavanju danas je brojniji u ostalim zemljama Europe nego u području iz kojeg potječe. Među vodećim europskim zemljama po broju muflona ističu se Češka, Njemačka i Mađarska. U Republici Hrvatskoj je muflon danas dosta rasprostranjen iako se nalazi na više odvojenih lokaliteta. Nalazimo ga u kontinentalnom dijelu (Kunjevci, Papuk, Garjevica, Delnice, Gerovo), ali najviše ga ima u mediteranskom i submediteranskom području (Pelješac, Ploče, Biokovo, Dugi otok, Senj, Rab, Grobnik, Cres, Brijuni). Dok je u kontinentalnom dijelu uglavnom u ograđenom prostoru u primorskom području je skoro isključivo u otvorenom lovištu.

Muflon je najmanja divlja ovca, naraste u dužinu do 1,2 m, u visinu do 70 cm. Sličan je domaćoj ovci, ali tijelo mu nije prekriveno vunom već dosta krutom dlakom. Težina odraslog mužjaka kreće se do 40 (50) kg, ovce su nešto lakše. Boja dlake ljeti je crvenosmeđa, a odozdo po trbuhu i unutarinja strana nogu bijela. Zimi je tamno kestenasta. Ovan ima na leđima odnosno slabinama bijelu mrlju. Ovce su jednobojne. Obitelj sačinjava ovan (muflon), ovca (muflonka) i janje. Glasa se meketanjem ili češće, kada osjeti opasnost, zviždukom. Muflon je šupljorožac te mu je rast i razvoj rogova po istom principu kao i u ostalih šupljorožaca. Rogove u pravilu ima samo mužjak, a rijetko ovce koje mogu imati roščiče 3 – 5 cm. Trofej kod muflona su rogovi koje nose samo ovnovi. Rog se sastoji od tri dijela: rožišta, živca i rožine, koja je produkt kože. Rožina koje se može skinuti (odvaja se od rožišta) naziva se tuljac. Rogovi su trokutastog presjeka, a na njima se razvijaju ukrasni prstenovi. U zimskom razdoblju nakratko zastaje rast roga pa se na tom mjestu razvija tzv. godišnji prsten. Pomoću tih godišnjih prstenova najlakše i najtočnije se određuje starost jedinke.

Parenje muflona odvija se u mjesecu listopadu i mjesecu studenom, a može se protegnuti i u mjesec prosinac. Sam tijek parenja je neupadljiv i nije praćen glasanjem. Zreli, za parenje sposobni mužjaci se u potrazi za ženka međusobno bore. Kroz cijelo razdoblje parenja u društvu su muflonki i postupno ih pare. Mufloni se za vrijeme parenja normalno hrane i u pravilu ne gube na težini. Graviditet ovce traje između 21 i 23 tjedna te u mjesecu travnju ili najkasnije početkom mjeseca svibnja ovca ojanji jedno do dva janjeta. Ovca ima dvije sise, a janjci sišu oko šest mjeseci. Spolna zrelost kod muflona nastupa sa 18 mjeseci. Optimalni uvjeti za život muflona su mediteranske šume i makija (šikare u submediteranu), s pašnjacima i kamenjarima. Voli lokalitete na kojima ima dobru preglednost prostora oko sebe, jer je vrlo plah i oprezan, a s obzirom na dobar vid, između ostalih osjetila, oslanja se najviše na vid. U kontinentalnom dijelu pogoduju mu šume sa livadama i pašnjacima.

U lovištu sa muflonima najbitnije je da ima čitave godine dovoljno pašne i brsta, jer je muflonu potrebna stalno dostupna hrana. Ima širok spektar trava, zeljastih i drvenastih vrsta, šumskog voća i plodova koje koristi za hranu. Muflon je dnevna životinja, dok noću u pravilu miruje. Zadržava se u manjim ili većim krdima koja uglavnom čine ovce s janjcima i mlađim ovnovima. Stariji ovnovi iza treće godine žive u manjim krdima koja broje obično 3 – 6 jedinki. Dosta je vjeran staništu koje mu odgovara i ukoliko je osiguran mir zadržava se na relativno malom području. Uz piskanje, u slučaju uznemiravanja krda, muflonska divljač se glasa i u miru. Majke svoje mladunce dozivaju kratkim blejanjem, a na isti se način samo znatno mekšim glasom javlja i mladunčad. Skroman je u zahtjevima prema staništu, iako čitavog dana ponešto odgriza. Uglavnom se hrani travama i zeljastom vegetacijom, ali voli brstiti drveće i grmlje, a u pomanjkanju hrane ponekad guli i koru stabala, posebno zime. Mufloni se kreću korakom – hodom, skokovima i trkom.

PROCJENA BROJNOG STANJA MUFLONA

LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA								Σ		ΣΣ
		POMLADAK		MLADA		SREDNJA		ZRELA				
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
		grla										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Muflon											
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Muflon											
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Muflon											
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Muflon											
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Muflon											
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Muflon											
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Muflon											
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Muflon											
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Muflon											
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Muflon											

Procjena brojnog stanja SVINJE DIVLJE (*Sus scrofa L.*)

SVINJA DIVLJA (*Sus scrofa L.*) je naša autohtona divljač rasprostranjena na gotovo cijeloj površini Hrvatske, osim nekih dalmatinskih otoka. Zastupljena je više u šumskim područjima bogatim hranom (žir, bukvice, kesten), dok ih u crnogoričnim šumama, gdje je ponuda hrane lošija, ima manje. Voli močvarna područja u blizini rijeka i jezera, pogotovo ako se u okolini uzgajaju poljoprivredne kulture. Prednost joj je pred ostalom krupnom divljači njena velika moć reprodukcije. Svinja divlja nije vjerna staništu, pokretna je tražeći hranu i mir.

Tijelo i noge svinje divlje su snažni, trup je zbijen, plosnat, glava je klinasta s dugačkim rilom na čijem su kraju nosnice. Rilo je veoma mišićavo, a donja vilica pokretljiva i ojačana, što svinji divljoj daje veliku snagu kada ruje. Uši su srednje velike, najčešće stoje uspravno. Očni su otvori koso položeni i razmjerno mali. Rep je primjereno dug i tanak. Masa je različita, do 300 kg, ali nije u korelaciji s trofejnom vrijednošću. Tijelo je pokriveno oštrim tvrdim čekinjama, koje su na krajevima svjetlije i rascijepane. Čekinja s hrpta, gdje su najdulje, lovci nakon odstrjela uzimaju kao trofej. Zimi se ispod čekinja nalazi sloj guste vunaste dlake. Prasad je žućkasta ili siva, a sa svake strane ima tamne pruge. Svinja divlja ima zube očnjake, u vepra su razvijeniji mnogo jače nego u krmača i nazivaju se kljovama. U donjoj su vilici sjekači, u gornjoj brusači. Očnjaci krmače nazivaju se klicama. Ženka ima najčešće 10 sisa, od kojih je osam aktivnih. Osjetila su im odlično razvijena, ponajprije njuh i sluh, vid je nešto slabiji. Vrlo su oprezne. Svinja divlja se kreće korakom, kasom i trkom.

Dob se procijenjuje na osnovu fenološkog osmatranja. Mladunčad se smatraju prasad oba spola od trenutka prašenja do završetka prve lovne godine. Pomladak je divljač u drugoj lovnoj godini, mladi su divljač u trećoj, srednji u četvrtoj i petoj, a zreli u šestoj, sedmoj lovnoj godini i na više.

PROCJENA BROJNOG STANJA SVINJE DIVLJE

LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA								Σ		ΣΣ
		POMLADAK		MLADA		SREDNJA		ZRELA				
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
		g r l a										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Svinja divlja											
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Svinja divlja											
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Svinja divlja											
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Svinja divlja											
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Svinja divlja											
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Svinja divlja											
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Svinja divlja											
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Svinja divlja											
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Svinja divlja											
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Svinja divlja											

Procjena brojnog stanja SMEĐEG MEDVJEDA (*Ursus arctos* L.)

Medvjedi u Hrvatskoj, zajedno s onima u susjednoj Sloveniji, genetski su potpuno srodna i najzapadnija stabilna populacija, koja je posljednji mogući izvor za spas medvjeda u zapadnoj Europi, gdje je gotovo istrijebljen. Medvjedi iz Hrvatske, Slovenije i Bosne i Hercegovine, genetski su istovjetni s preostalima iz Alpa, a vrlo malo se razlikuju i od medvjeda s Pireneja. No medvjedi iz rumunjskih Karpata, Rusije i sa sjevera znatno se razlikuju te nisu pogodni za reintrodukciju istrijebljenih populacija zapadne Europe. Sve to stavlja smeđeg medvjeda na sam vrh vrijednosti prirodne baštine u Hrvatskoj.

Ukupna površina rasprostranjenja smeđeg medvjeda u Republici Hrvatskoj iznosi 12 372,17 km² (1 237 217 ha), a od toga površina stalnog staništa iznosi 9 573,37 km² (957 337 ha) pretežito šumovitog prostora u Dinaridima, i to u Gorskom kotaru i Lici, odnosno od Snježnika i Risnjaka preko Velike i Male Kapele do Plješivice i Velebita. Pojavljuju se i na Ćićariji, Učki i Žumberku. Procjenjuje se da u populaciji ima oko 1100 jedinki. Ograničena veličina raspoloživog staništa i velik prostor potreban za život svakog medvjeda onemogućuje znatniji daljnji rast populacije, i to u biološkom pogledu uvjetuje status rijetke vrste.

Medvjedi u najveći kopneni mesožderi. U Hrvatskoj odrasle ženke imaju prosječno 100 kg, a mužjaci 150 kg, no poneki primjerci premaše i 300 kg. Tijekom godine masa iste odrasle jedinke može odstupati u rasponu većem od jedne trećine: najveća je u kasnu jesen prije brloženja, a najmanja početkom ljeta odnosno potkraj sezone parenja.

Tijelo je pokriveno dugom dlakom i gustom poddlakom. U hodu medvjed dodiruje tlo cijelim tabanima, slično kao čovjek. Na prstima nogu su duge pandže kojima medvjed raskapa zemlju, trule panjeve i mravinjake, okreće kamenje, ubija i kida plijen. Prosječna su dnevna kretanja medvjeda 1,6 km, a maksimalna više od 10 km. Najmanje je stanište za pojedinog medvjeda 10 000 ha.

Iako su po tjelesnom ustrojstvu pravi mesožderi, medvjedi oko 95% svojih prehrambenih potreba zadovoljavaju biljnom hranom, a udio životinjskih bjelančevina sastoji se uglavnom od beskralježnjaka i lešina većih životinja. Od biljne hrane u proljeće i ljeto prevladavaju zeljaste biljke i trave, ljeti jedu i razne mekane plodove, a u jesen i bukvicu, koja je glavna hrana za prikupljanje zimskih zaliha potkožne masti. Od hrane životinjskog podrijetla najčešće se hrani lešinama životinja koje nađe.

Medvjedi se pare u razdoblju od kraja svibnja do polovice srpnja. Mužjaci tada prelaze velike udaljenosti i svaki nastoji oploditi što više ženki. Ženka se u jednoj sezoni može pariti s više mužjaka pa je moguće sa svi mladunci iz jednog legla i ne budu od istog oca. Trudnoća kod medvjedice traje oko 7 mjeseci, a medvjedići dolaze na svijet u sredini zime, za vrijeme brloženja. Većina brloga, oko 90%, je manjim šupljinama stijena, koje kopanjem prilagode svojim potrebama. U prvoj polovici siječnja medvjedice rađaju 1 do 4 mladunčeta kada je mir neophodan medvjedici jer medvjedica koja se uznemiri napušta mlade koji ugibaju. Naši su medvjedi spolno zreli u dobi od 3 do 4 godine, a u prirodi mogu doživjeti 10 do 20 godina, s tim da je prosječna dob naše populacije oko 5 godina.

Smeđi medvjedom se gospodari u skladu s Planom gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj te Akcijskim planovima gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj za svaku kalendarsku godinu. Sukladno „Pravilniku o strogo zaštićenim vrstama („Narodne novine“, broj: 144/13. i 73/16.)“, predmetna vrsta je strogo zaštićena vrsta.

PROCJENA BROJNOG STANJA SMEĐEG MEDVJEDA

LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA								Σ		$\Sigma\Sigma$
		POMLADAK		MLADA		SREDNJA		ZRELA				
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
		g r l a										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Smeđi medvjed											
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Smeđi medvjed											
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Smeđi medvjed											
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Smeđi medvjed											
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Smeđi medvjed											
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Smeđi medvjed											
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Smeđi medvjed											
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Smeđi medvjed											
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Smeđi medvjed											
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Smeđi medvjed											

4.3. Procjena brojnog stanja sitnih vrsta divljači

Procjena brojnog stanja JAZAVCA (*Meles meles L.*)

JAZAVAC (Meles meles L.) je naša autohtona divljač i nalazimo ga u svim staništima, i u nizinama i u brdsko – planinskim područjima. Iznimka su samo jadranski otoci. Dug je 60 do 70 cm, a visok 30 cm. Rep mu doseže 20 cm. Prosječne je mase desetak, a izrazito krupni primjerci mogu biti do 30 kg mase. Dlaka mu je po leđima sivocrna, a glava mu je bijela s dvije crne pruge što se pružaju od usta preko očiju i čela sve do iza tjemena. Prsa, noge i trbuh su crni. Prednje su mu noge bolje razvijene i snažnije od stražnjih i imaju jake i duge nokte. Raspored i građa mišića prednjih nogu prilagođeni su kopanju. Tijelo mu je zbijeno i snažno, prilagođeno životu pod zemljom. Stoga ima malene uši i oči, noge su mu kratke i snažne. Pod repom ima veliku mirisnu perianalnu žlijezdu, koja obilno luči sekret tipična i prodorna mirisa. Svežder je i hranu traži uglavnom njuhom u sumrak i noću. Hrani se šumskim plodovima, gomoljima, kukuruzom, voćem, jajima, kucima, puževima te sitnom divljači koju može svladati. Čini štete u poljodjelstvu i u lovnom gospodarenju.

PROCJENA BROJNOG STANJA JAZAVCA						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
1	2	grla				7
3	4	5	6			
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Jazavac					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Jazavac					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Jazavac					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Jazavac					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Jazavac					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Jazavac					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Jazavac					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Jazavac					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Jazavac					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Jazavac					

Procjena brojnog stanja MAČKE DIVLJE (*Felis silvestris* Schr.)

Mjere gospodarenja mačkom divljom biti će propisane u skladu s Planom gospodarenja mačkom divljom u Republici Hrvatskoj i akcijskim planom gospodarenja mačkom divljom za pojedinu godinu. Sukladno „Pravilniku o strogo zaštićenim vrstama („Narodne novine“, broj: 144/13. i 73/16.)“, predmetna vrsta je strogo zaštićena vrsta.

MAČKA DIVLJA (*Felis silvestris* Schr.)

Mačka divlja naizgled je vrlo slična običnoj domaćoj mački i građom tijela i obojenošću dlačnog pokrivača. No divlja je mačka krupnija i snažnije građe od domaće. Križa se s domaćom mačkom tako da u većini naših staništa ima križanaca. Krzno joj je neujednačene tamnosive boje prošarano tamnom linijom uzduž hrpta te poprečnim prugama po leđima i trbuhu. Na podbratku pa i vratu dlaka je svjetlija, odnosno žućkastobljeda, dok je na trbuhu zagasito sivo – žut. Tijelo joj je zbijenije i dugačko 80 – 90 cm, i visoko 35 – 45 cm. Mase je do 10 kg, a iznimno i više. Ima veću i zaobljeniju glavu sa snažnim vratom te jake noge. Na šapama ima pet prstiju s oštrim pandžama, koje pri hodu uvlači među jastučice na prstima. Rep je kitnjast, dugačak 40, pa i nešto više centimetara. Jednakomjerno je obrastao dlakom cijelom svojom duljinom, a na kraju završava tupo. Uzduž repa je 6 do 8 tamnih kolutova, koji su tamniji što su bliži vrhu repa, a on je sam crn. Sva su joj osjetila dobro razvijena, posebice vid. Zbog toga se dobro snalazi i u gotovo potpunu mraku.

PROCJENA BROJNOG STANJA MAČKE DIVLJE

LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Mačka divlja					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Mačka divlja					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Mačka divlja					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Mačka divlja					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Mačka divlja					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Mačka divlja					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Mačka divlja					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Mačka divlja					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Mačka divlja					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Mačka divlja					

Procjena brojnog stanja KUNE BJELICE (*Martes foina* EHR.)

KUNA BJELICA (*Martes foina* EHR.) je naša autohtona divljač, obitava u većini hrvatskih staništa i vidno je brojnija od kune zlatice. Osim što naseljava kontinentalni i središnji dio, izraziti je stanovnik juga te ju nalazimo u priobalju i na otocima. Štoviše, u krškim staništima je brojnija. U brdskim i brdsko – gorskim područjima obitava tijekom ljeta, a početkom zime migrira u niže predjele. To znači da je i u našim predjelima areal kune bjelice i kune zlatice uvelike zajednički. Kuna bjelica tjelesno je nešto manja od srodne joj zlatice, ali je zato robusnije građena. Sukladno tome ima kraće noge. Na grlištu, vratu i prsima ima mrlju bijele dlake po kojoj je i dobila naziv i po čemu ju razlikujemo od zlatice. Ta je mrlja uzdužno podijeljena na dva kraka čiji se vršci protežu do prednjih nogu pa i prelaze na njih. Dlaka kune bjelice je sivkastosmeđa, jer ima bjelkastu podlaku. To daje dojam svjetlije boje dlačnog pokrivača. Dlaka je nešto grublja i rjeđa nego u zlatice te se čini kao da ne pokriva dostatno njezino tijelo. Obraslost šapa dlakom nije izrazita te se u tragu uočavaju jastučići prstiju. Njuška u bjelice nije pigmentirana pa ima mesnatoružićastu boju. Ostali detalji vanjštine podjednaki su opisu kune zlatice. Kuna bjelica, premda je spretna i okretna divljač, ipak nije dobar penjač poput kune zlatice pa su njena skrovišta pretežno na tlu, u različitim pukotinama, oborenim stablima, rupama, stijenama i napuštenim zdanjima. Zato je često viđamo u naseljima, parkovima, predgrađu, pa i gradskoj četvrti. Gustoća populacije u staništu kune bjelice bitno je veća nego u zlatice. I premda su obje kune asocijalna ponašanja, čini se da bjelica lakše podnosi pripadnike iste vrste na svom staništu. Svoj teritorij također obilježava izmetom i sekretom analnih žlijezda.

PROCJENA BROJNOG STANJA KUNE BJELICE

LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		g r l a				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Kuna bjelica					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Kuna bjelica					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Kuna bjelica					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Kuna bjelica					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Kuna bjelica					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Kuna bjelica					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Kuna bjelica					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Kuna bjelica					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Kuna bjelica					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Kuna bjelica					

Procjena brojnog stanja KUNE ZLATICE (*Martes martes* L.)

KUNA ZLATICA (*Martes martes* L.) je također naša autohtona divljač i obitava pretežno u brdskim i brdsko – gorskim staništima te većim šumskim kompleksima na nižoj nadmorskoj visini. Preferira starije šumske komplekse, bez gustog podrasta grmlja. Kuna zlatica duga je 70 – 80 cm, a od toga na rep otpada 20 – 25 cm. Visoka je oko 25 cm, a mase 1,5 do 2,0 kg. Tijelo joj je izduženo i gipko. Lubanja joj je građena tako da glavu može uvući u male otvore, rupe u tlu i otvore na deblima. Kamo uspije uvući glavu, uspijeva provući cijelo tijelo. Na glavi su uočljive kratke trokutaste i na vrhu zaobljene uši, krupne oči i crna njuška. Na glavi ima raspoređene taktilne dlake, iznad očiju, najviše na gornjoj usni te nešto ispod brade. Donja strana vrata i djelomice prsa zlatnožute su boje pa je po tome dobila ime. Ta malja svjetlije dlake uglavnom je zaokružena oblika i rijetko kada zahvaća prednje noge. Ima snažne i relativno kratke noge te se zahvaljujući tome vrlo spretno penje po drveću i kreće po krošnjama. Osnovna je boja dlačnog pokrivača kune zlatice kestenjasta do tamnosmeđa, a poddlaka je gusta i ima žućkaste vrhove. Rep joj je kitnjast, a dlaka je na njemu tamnija nego na tijelu. Osjasta je dlaka mekana i svilenkasta, što njezino krzno čini atraktivnim. Na nogama ima duge i oštre nokte koji joj pomažu u penjanju i hvatanju plijena. Na šapama imaju pet prstiju, a prostor između njih i sami jastučići prstiju obrasli su dlakom.

PROCJENA BROJNOG STANJA KUNE ZLATICE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		grla				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Kuna zlatica					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Kuna zlatica					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Kuna zlatica					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Kuna zlatica					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Kuna zlatica					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Kuna zlatica					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Kuna zlatica					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Kuna zlatica					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Kuna zlatica					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Kuna zlatica					

Procjena brojnog stanja LASICE MALE (*Mustela nivalis* L.)

LASICA MALA (Mustela nivalis L.) je naša najmanja zvijer i obitava po cijeloj Hrvatskoj. Vrlo je prilagodljiva raznovrsnu staništu te ju nalazimo u šumarcima, uz hrpe kamenja, plastove sijena, živice i ograde, uz okućnice i gospodarske zgrade, odnosno svuda gdje se zadržavaju štakori, voluharice i miševi. Lasica mala je vrlo okretna i spretna životinja. Ima usko vretenasto tijelo dugačko oko 20 do 25 cm. Od ukupne duljine tijela na rep otpada posljednjih 3 – 5 cm. Teži desetak dekagrama. Ženka je manja od mužjaka. Krzno je većinom zagasitocrvene do tamnosmeđe boje, ali se mogu naći i primjerci s ponešto sivkaste dlake. Po trbuhu, donjoj strani vrata i šapama dlaka joj je bijela. Ima dva para jakih očnjaka. Na svim šapama ima po pet prstiju s oštrim noktima, koji se ocrtavaju i u tragu. Kreće se u skokovima, a ima izvrsno razvijena sva osjetila. Osim odlično razvijenih osjetila, ima iznimnu brzinu te tjelesnu izdržljivost i snagu. Krase je i znatiželja i neustrašivost.

PROCJENA BROJNOG STANJA LASICE MALE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
1	2	grla				7
3	4	5	6			
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Lasica mala					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Lasica mala					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Lasica mala					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Lasica mala					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Lasica mala					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Lasica mala					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Lasica mala					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Lasica mala					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Lasica mala					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Lasica mala					

Procjena brojnog stanja Dabra (*Castor fiber* L.)

DABAR (*Castor fiber* L.) - Dabar je tipičan monogam. Spolna zrelost nastupa sa 2,5 godine starosti kada se mladi dabrovi odvajaju od roditelja i zasnivanju novu familiju. Pari se od siječnja do ožujka i parenje se odvija u vodi. Gravidnost traje prosječno 10,5 dana i imaju jednu generaciju godišnje. Ženka okoti 1 – 5 mladih koji gledaju i dlakavi su odmah nakon okota. Dabar doživi starost od 17 – 20 godina, a do 16 aktivno sudjeluju u reprodukciji.

Dabar živi na vodotocima i vodenim površinama obraslim bogatom močvarnom vegetacijom zeljastih i drvenastih vrsta. Osnovni stanišni uvjet za dabra je stalna i dovoljno duboka voda (min. 30 cm). Isključivi je biljojed, ljeti se hrani sočnim zeljastim biljem koje nalazi u vodi ili neposredno na obali. Jede trave, šaševe, mlade izbojke i lišće mekih listaća – i to samo živa i mlada kora.

Dabar s obzirom na svoju veličinu i prostor u kojem obitava ima relativno malo prirodnih neprijatelja. Nekada mu je glavnu opasnost predstavljao vuk, a ponekad za mladunca lisica ili orao. Najviše je stradavao zbog lova na krznašice. Danas opasnost za dabra u prvom redu predstavlja promet, potom čovjek sa svojim zahvatima u staništu, a u blizini naselja opasnost predstavljaju psi litalice.

Praćenje brojnosti i prirasta ove vrste ovlaštenik prava lova će unositi u obrazac tijekom proljetnog prebrojavanja. Primjećeno je učestala prirodna migracija vodotocima i rijekama, što upućuje na širenje vrste.

Sukladno „Pravilniku o strogo zaštićenim vrstama („Narodne novine“, broj: 144/13. i 73/16.)“, predmetna vrsta je strogo zaštićena vrsta. No jednako tako je Zakonom o lovstvu („Narodne novine“, broj: 99/18., 32/19., 32/20.), lovna vrsta šticeva lovostajem od 01.siječnja do 31.prosinca (Pravilnik o lovostaju („Narodne novine“, broj: 94/19.)).

Dabrom će se gospodariti u skladu s Planom gospodarenja dabrom i akcijskim planom gospodarenja dabrom za pojedinu godinu.

PROCJENA BROJNOG STANJA DABRA						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
1	2	grla				7
3	4	5	6			
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Dabar					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Dabar					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Dabar					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Dabar					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Dabar					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Dabar					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Dabar					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Dabar					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Dabar					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Dabar					

Procjena brojnog stanja ZECA OBIČNOG (*Lepus europaeus* Pall.)

ZECA OBIČNI (*Lepus europaeus* Pall.) u Hrvatskoj obitava na gotovo svim nizinskim staništima, u dolinama velikih rijeka i na nadmorskim visinama od 50 m do 250 m i većim otocima, ali i na planinama. Boja je po leđima sivkasto – hrđasta, žućkastosmeđa, prilagodljiva godišnjem dobu, starosti i staništu, a po trbuhu bijela. Linjanje odnosno izmjena dlake, događa se dva puta godišnje. Prema gore zavrnuti rep odozgo je crn, a odozdo bijel. Uške koje su duže od glave imaju crnkaste vrhove. Na gornjoj usni imaju osjetilne dlake (brkovi). Sluh je izvanredno razvijen, kao i njuh. Iako su oči velike i samo djelomično pokrivene kapcima, vid je slab. Tijelo zeca čvrsto je građeno. Stražnje noge, sa samo četiri prsta, mnogu su duže, šire i jače od prednjih. Tabani su mu cijeli pokriveni gustom, žilavom dlakom različite vrste i finoće. Prosječna je dužina tijela odraslog zeca 58 cm, a njegova repa 9 cm. Visina do grebena ne prelazi 30 cm. Masa je 3,5 - 6 kg.

Parenje i koćenje (okot) mogući su više puta (3 do 5) tijekom godine. Parenje počinje već u mjesecu siječnju ili veljači. Period skotnosti zečice traje 41 do 42 dana. Unatoč relativno velikom biološkom (idealnom) prirastu, vrlo je malen tzv. realni prirast. Zečići se rađaju u jednostavnom ležaju, logi, odnosno na posve ravnom tlu, u jednostavnoj udubini ili u dubokoj brazdi. Ako ih je više (4 do 5), zečica ih iz sigurnosnih razloga razmjesti odvojeno u dva ili više ležaja. Zečići su spolno zreli i spremni za reprodukciju već nakon 6 do 8 mjeseci.

PROCJENA BROJNOG STANJA ZECA OBIČNOG						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
1	2	grla				7
3	4	5	6			
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Zec obični					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Zec obični					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Zec obični					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Zec obični					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Zec obični					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Zec obični					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Zec obični					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Zec obični					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Zec obični					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Zec obični					

Procjena brojnog stanja LISICE (*Vulpes vulpes* L.)

LISICA (*Vulpes vulpes* L.) je naš najrašireniji i najpoznatiji predstavnik porodice pasa. U Hrvatskoj je rasprostranjena po cijelom njezinu području i na nekim otocima (Krk, Rab).

Veličine je osrednjeg psa, visoka 45 – 50 cm i dugačka oko 120 cm. Od ukupne duljine tijela oko 40 cm otpada na kitnjasti rep. Tjelesna joj je masa 6 do 8 kg, premda može težiti i 10 – tak kg. U europske lisice razlikuju se dvije osnovne obojanosti tijela, s nekoliko nijansa. To je crvena boja dlake, koja je po cijeloj gornjoj strani sa svojevrsnim prijelazima u žutocrvene ili žutohrđaste nijanse. Dlaka, odrasle lisice u području čela, ramena i stražnjeg dijela leđa ima bijele vrhove pa se stoga doimaju srebrnim. Donji dio obraza i vrata odnosno grlište, te prsa su bijeli. Uši i šape su crni. Lisica hoda tako da stražnjim nogama staje u trag prednjih nogu. Na nogama ima po 4 prsta s pandžama koje ne može uvući. Od osjetila lisica ima vrlo dobro razvijen njuh i sluh, a vid joj je slabije razvijen. Takva kombinacija osjetila i nepogrešiv sluh omogućuju i slijepoj lisici da preživi. Mirisne žlijezde ima na šapama odnosno mekušima (tabanima) koji ostavljaju miris u tragu kojim prođe. Također ima analne žlijezde koje su zajednička osobina pripadnika porodice pasa. Njima se služi u obilježavanju teritorija. S gornje strane repa, uz sam korijen, oba spola imaju žlijezdu zvanu viola (*viola odorata*), koja je izrazito aktivna u vrijeme parenja.

PROCJENA BROJNOG STANJA LISICE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
grla						
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Lisica					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Lisica					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Lisica					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Lisica					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Lisica					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Lisica					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Lisica					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Lisica					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Lisica					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Lisica					

Procjena brojnog stanja ČAGLJA (*Canis aureus* L.)

ČAGALJ (*Canis aureus* L.) obitava u Dalmaciji, otocima južnog Jadrana, Panonskoj Hrvatskoj, Kvarnerskom primorju, Istri i dijelu Gorskog kotara. U opisu izgleda i vanjšine čaglja prevladavaju tjelesne karakteristike svojstvene lisici i vuku. Duljina je njegova trupa 90 do 100 centimetara, a repa 24 centimetra. Visina u grebenu mu je od 45 do 50 centimetara. Tjelesna masa većinom mu je od 10 do 15 kilograma, iako kapitalni primjerci mužjaka mogu znatno premašiti tu težinu. Glava je slična lisičjoj te ima uspravne i nešto veće uši zaobljena vrha, krupne okrugle oči i dugu zašiljenu njušku, što zajedno glavi daje lisičji profil. Noge su mu duge i građom prilagođene trčanju. Trag mu je vrlo sličan lisičjem, premda je veći. U tragu osim otisaka šape ostavlja i tragove noktiju četiri prsta. Tijelo mu je relativno zbijeno, podjednako razvijeno u plećima i u slabinama i nije odviše snažno građeno. Rep mu je kitnjast i doseže do skočnog zgloba. Boja dlake na leđima mu je svijetla odnosno zlatnožuta do hrđasta, te je po hrptu, gornjoj strani vrata, vanjskoj strani nogu i repu protkana crnim dlakama. Prema trbuhu postaje svjetlija te je na samom trbuhu, donjoj strani vrata i unutarnjoj strani nogu gotovo bijela. Karakterističan oblik glavi čaglja daju duge dlake na obrazima. Glasa se zavijanjem poput psa, koje je neugodno jer podsjeća na ljudski jauk. Sva su osjetila vrlo dobro razvijena. Osobito se ističu njuh i sluh. Obzirom da je prema smjernicama stručne podloge o gospodarenju čagljem RH Vukovarsko-srijemska županija proglašena pogodnom za uzgoj čaglja u lovištima se dopušta odstrjel svih jedinki iznad zakonom propisanog biološkog minimuma.

PROCJENA BROJNOG STANJA ČAGLJA						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
g r l a						
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Čagalj					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Čagalj					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Čagalj					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Čagalj					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Čagalj					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Čagalj					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Čagalj					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Čagalj					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Čagalj					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Čagalj					

Procjena brojnog stanja TVORA (*Mustela putorius* L.)

TVOR (*Mustela putorius* L.) je rasprostranjen je u većem dijelu Hrvatske. Pogoduju mu staništa koja obiluju hranom, bez obzira na to jesu li to ravnica, planina, šuma ili polje. Uglavnom češće nastanjuje područja uz ljudska naselja, osobito sela i seoska gospodarstva. Zapravo ljeti obitava u poljima, šumarcima i šumama, a zimi dolazi bliže naseljima, odnosno selima, pa i gradovima, jer na njihovu području lakše nalazi hranu.

Odrasli tvor dug je oko 40 cm, a rep oko 15 cm. Masa mu je do jednog kilograma. Tijelo je pokriveno tamnokestenjastom, gotovo crnom dlakom. Na leđima i bokovima dlaka je kestenjasta pa ta područja izgledaju svjetlije. Ispod tamne osjaste dlake vidi se finija žuta vunasta podlaka. Iza očiju i preko čela ima područje žuto – bijele dlake, koja se pruža obostrano malo ispod i iza ušiju. Jednako svijetla dlaka u obliku mrlje nalazi se oko njuške. Ima kratke noge, a uz anus perianalne žlijezde koje izlučuju sekret izrazito neugodna i prodorna smrada. Stiskanjem analnih žlijezda prska njihov sadržaj, čime se služi za obranu. Noćno je aktivna životinja. Dan provodi pretežno u skrovištu.

PROCJENA BROJNOG STANJA TVORA						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
grla						
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Tvor					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Tvor					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Tvor					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Tvor					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Tvor					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Tvor					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Tvor					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Tvor					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Tvor					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Tvor					

Procjena brojnog stanja FAZANA – GNJETLOVA (*Phasianus sp. L.*)

FAZAN – GNJETLOVI (*Phasianus sp. L.*) obitava u gotovo svim našim krajevima, posebice u Podravini i Posavini. Nema ih ili ih ima malo u Lici, Gorskom kotaru i južnoj Dalmaciji.

Fazan je dug oko 60 cm, a toliko mu je dug i rep. Raspon krila je oko 75 cm, a masa 1,2 – 1,6 kg. Koka je manja, duga je oko 50 cm (rep 30 cm), a mase oko 1 kg. Pijevac je po glavi i vratu metalnozeleno boje, prsa i trbuh su tamnocrveni, s tamnim pjegama, na pokrildu su bijele pjege. Rep je crvenosmeđ s tamnosmeđim poprečnim prugama. Ima ostruge. Ženka je mnogo jednostavnije i neuglednije obojena. Osnovna boja njezina perja prilagođena je boji zemlje i suhoga lišća, što joj je odlična zaštita.

Fazan je poligamna vrsta, ali i ženka se može pariti s više mužjaka. U prirodi je najpogodniji omjer spolova 1 : 4–5 u korist fazanki. Negdje potkraj mjeseca ožujka, dolaskom dužeg dana i toplijeg vremena, probudi se spolni nagon. Pri gniježđenju ženka se udalji od pijevčevog teritorija. Gnijezdo, promjera 22 cm i duboko 6 cm, pravi u tlu na rubu kultura (ne u sredini, po mogućnosti u blizini šumaraka), ispod malo otpalog granja obraslog travom; prostor mora biti obasjan suncem nekoliko sati na dan. Fazanka snese prvo jaje 8 do 10 dana poslije parenja (negdje oko 20. travnja). U 16–26 dana snese 8–18 sivomaslinastih jaja. Gnijezdo prekiva lišćem. Ženka sjedi na jajima 24 dana. Fazanka vodi piliće do starosti od 12 do 15 tjedana.

PROCJENA BROJNOG STANJA FAZANA – GNJETLOVA						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Fazan – gnjetlovi					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Fazan – gnjetlovi					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Fazan – gnjetlovi					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Fazan – gnjetlovi					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Fazan – gnjetlovi					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Fazan – gnjetlovi					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Fazan – gnjetlovi					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Fazan – gnjetlovi					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Fazan – gnjetlovi					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Fazan – gnjetlovi					

Procjena brojnog stanja TRČKE SKVRŽULJE (*Perdix perdix L.*)

TRČKA SKVRŽULJA (*Perdix perdix L.*) ili poljska jarebica ili krža. U Hrvatskoj je rasprostranjena svuda gdje ima polja do 600 metara nadmorske visine.

Mase je 350 - 400 grama, duga 31 cm (od vrha kljuna do kraja repa). Rep je dug 8-10 cm, a raspon krila je 45 – 59 cm. Temeljna je boja perja boja zemlje s uzdužnim i poprečnim bjelkastim prugama. Kljun je prilično jak, sive je boje. Pisak i prsti pokriveni su rožnatim ljuskama. Mužjaci nemaju ostrugu. Vid i sluh razvili su se kao dva glavna osjetila za uočavanje opasnosti, jer trčke skvržulje dobro vide i čuju na veliku udaljenost. Njuh i okus slabo su razvijeni. U veličini i masi mužjaka i ženke nema razlike. Trčka skvržulja živi oko pet godina, ali ih vrlo malo dožive više od tri godine. Trčke skvržulje su jednoženci i idealan je omjer spolova 1: 1. Parenje počinje koncem mjeseca veljače, što ovisi o vremenskim prilikama. Mužjak bira ženku iz drugog jata, glasno ju doziva, obično u sumrak. Čim se mužjak i ženka spare, napuštaju jato i traže svoj životni prostor. Trčka skvržulja pravi gnijezdo u mjesecu travnju ili svibnju. Gnijezdo je udubina u tlu promjera 12 – 15 cm pokrivena suhom travom i vlastitim perjem. Najčešće ga napravi na nekošenoj travnatoj površini ili drugom neobrađenom zemljištu, na međi, u djetelini, živici i žitu. Trčka skvržulja snese 15 – 22 jaja po gnijezdu. Najbolja nesivost je u drugoj i trećoj godini života, a u četvrtoj i dalje naglo opada. Ženka sjedi na jajima 23 dana, a mužjak u blizini drži „stražu“. Osušeni pilići odmah napuštaju gnijezdo (potrkušci).

PROCJENA BROJNOG STANJA TRČKE SKVRŽULJE

LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Trčka skvržulja					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Trčka skvržulja					

Procjena brojnog stanja PREPELICE PUĆPURE (*Coturnix coturnix* L.)

PREPELICA PUĆPURA (*Coturnix coturnix* L.) ime je dobila po javljanju „puć-puć, puć-puruć“. To je naša najmanja koka. Nastanjuje gotovo cijelu Europu izuzev sjeverne Skandinavije i Rusije. S obale sjeverne Afrike dolazi krajem travnja ili početkom svibnja gdje se gnijezdi. Krajem kolovoza i početkom rujna, skuplja se u jata i lete preko mora u pravcu Afrike gdje provode zimu. Hrani se sjemenkama korova i kukcima. Parenje prepelica je u svibnju, lipnju i srpnju kada ženka snese u gnijezdu 7-14 bjelkastih i smeđe-žutih jaja s crnim pjegicama i točkama, te sjedi na njima oko 23 dana. Pilići su potrkusci i ostaju u jatu do selidbe. To uvjetuje i specifičan način bonitiranja lovišta.

PROCJENA BROJNOG STANJA PREPELICE PUĆPURA						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
k l j u n o v a						
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Prepelica pućpura					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Prepelica pućpura					

Procjena brojnog stanja ŠLJUKE BENE (*Scolopax rusticola* L.)

ŠLJUKA BENA (*Scolopax rusticola* L.) je Pravilnikom o strogo zaštićenim vrstama strogo zaštićena gnjezdeća i proljetna preletnička populacija. K nama dolaze sa sjevera u jesen (listopad, studeni), prolaze kroz našu zemlju u južne krajeve, a krajem zimi i početkom proljeća se vraćaju s juga (veljača, ožujak). Živi u šumovitim krajevima, na vlažnom tlu iz kojeg kljunom vadi crve, gujavice, kukce, puževe, itd. Dane provodi u šumskom gustišu i branjevini. Hranu pronalazi da nogama i krilima lupa po tlu i tako tjera van iz stelje ili zemlje kukce i ostale sitne životinjice. Veličine je trčke, hrđaste smeđe boje s tamnim i bijelim poprečnim prugama na glavi i donjem dijelu tijela.

Temeljem Zakona o zaštiti prirode strogo je zaštićena gnjezdeća i proljetna preletnička populacija za vrste šljuka bena i šljuka kokošica. Eventualni lov dopušten samo tijekom jesenskog preleta.

PROCJENA BROJNOG STANJA ŠLJUKE BENE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Šljuka bena					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Šljuka bena					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Šljuka bena					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Šljuka bena					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Šljuka bena					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Šljuka bena					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Šljuka bena					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Šljuka bena					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Šljuka bena					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Šljuka bena					

Procjena brojnog stanja ŠLJUKE KOKOŠICE (*Gallinago gallinago* L.)

ŠLJUKA KOKOŠICA (*Gallinago gallinago* L.) je Pravilnikom o strogo zaštićenim vrstama strogo zaštićena gnjezdeća i proljetna preletnička populacija. Ne razlikuje se previše od šljuke bena. Gnijezda pravi po močvarama, vlažnim livadama i šikarama. Ova ptica ima najduži kljun u odnosu na glavu, ali je znatno sitnija od bene. Tijelo joj je dugačko tek 25-27 cm. Odozgo je crveno-crno-smeđe boje sa žutim prugama, a na glavi ima svjetle uzdužne pruge. Rep joj je narančast s uskom bijelom prugom na kraju. U letu joj se posebno ističe stražnji bijeli rub krila.

Temeljem Zakona o zaštiti prirode strogo je zaštićena gnjezdeća i proljetna preletnička populacija za vrste šljuka bena i šljuka kokošica. Eventualni lov dopušten samo tijekom jesenskog preleta.

PROCJENA BROJNOG STANJA ŠLJUKE KOKOŠICE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
kljunova						
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Šljuka kokošica					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Šljuka kokošica					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Šljuka kokošica					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Šljuka kokšica					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Šljuka kokošica					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Šljuka kokošica					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Šljuka kokošica					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Šljuka kokošica					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Šljuka kokošica					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Šljuka kokošica					

Procjena brojnog stanja GOLUBA DIVLJEG GRIVNJAŠA(*Columba palumbus* L.)

Divlji golub je ptica selica i naša gnjezdarica. Ima je u svim dijelovima svijeta. Razlikujemo ih oko 600 vrsta. Dolazi u naše šume u proljeća, gdje se gnjezdi na drveću. Odlazi u jesen u velikim jatima. Ženka snese dva puta godišnje (travanj, lipanj) po dva jaja na kojima sjedi 17 dana. Gnjezda pravi u šumi, na visokim stablima. U nekoliko posljednjih desetljeća nastanjuje urbane sredine. Kao i većina drugih ptica, hrani se biljnom i animalnom hranom. Neprijatelji su joj ptice grabljivice, lasice i dr.

PROCJENA BROJNOG STANJA GOLUBA DIVLJEG GRIVNJAŠA

LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Golub divlji grivnjaš					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Golub divlji grivnjaš					

Procjena brojnog stanja GOLUBA DIVLJEG PEĆINARA (*Columba palumbus* L.)

Divlji golub je ptica selica i naša gnjezdarica. Ima je u svim dijelovima svijeta. Razlikujemo ih oko 600 vrsta. Dolazi u naše šume u proljeća, gdje se gnijezdi na drveću. Odlazi u jesen u velikim jatima. Ženka snese dva puta godišnje (travanj, lipanj) po dva jaja na kojima sjedi 17 dana. Gnijezda pravi u šumi, na visokim stablima. U nekoliko posljednjih desetljeća nastanjuje urbane sredine. Kao i većina drugih ptica, hrani se biljnom i animalnom hranom. Neprijatelji su joj ptice grabljivice, lasice i dr.

PROCJENA BROJNOG STANJA GOLUBA DIVLJEG PEĆINARA						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
kljunova						
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Golub divlji pećinar					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Golub divlji pećinar					

Procjena brojnog stanja GUSKE DIVLJE GLOGOVNJAČE (*Anser fabalis* Latham.)

Guske glogovnjače su gnjezdarice Skandinavije i sjeveroistočne Europe, a kod nas divlje guske dolaze kao zimovalice i to u nizinskim dijelovima, ali im je brojnost različita, za jačih zima znatno su brojnije. Nastanjuju vlažna područja, močvare, depresije s tršćacima, livade, pašnjake i poljoprivredne površine. Glogovnjače su društvene, jata su im često brojna, a na noćilištima se katkad okuplja i po nekoliko tisuća ptica. Jata u letu zauzimaju V - formaciju. Kljunovi gusaka su prilagođeni paši jer se pretežno hrane travom i ostalim zeljastim biljem, uključujući žitarice i ostale poljodjelske kulture, ali i raznim sjemenkama. Na pašu odlaze u jatima tijekom dana. Za vrijeme gniježdenja hrane se i močvarnim biljem, njegovim podancima, gomoljima, cvjetovima i plodovima. Na noćilištima ih se ne smije loviti niti uznemiravati jer se tada rasprše u malim grupicama i noće na nesigurnim područjima, gdje često stradavaju od predatora. Guske stradavaju od krupnije zvijeri i najkrupnije grabljivice poput štekavca.

PROCJENA BROJNOG STANJA GUSKE DIVLJE GLOGOVNJAČE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
kljunova						
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Guska divlja glogovnjača					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Guska divlja glogovnjača					

Procjena brojnog stanja PATKE DIVLJE GLUHARE (*Anas platyrhynchos* L.)

PATKA DIVLJA GLUHARA (*Anas platyrhynchos* L.) je najbrojnija i najrasprostranjenija patka divlja. Optimalna su staništa patke divlje gluhare prostrana, plitka močvarna područja, ali obitavaju i po riječnim rukavcima i mirnijim dijelovima rijeka i potoka, jezerima, barama i umjetnim kanalima, uključujući one u naseljima, na poljoprivrednim površinama i u vlažnim šumama. Na priobalnom moru zadržavaju se veoma rijetko. Gluhara je naša najveća patka plivarica, teži od 0,8 do 1,4 kg, a mužjak je nešto teži. Ženka je jednolično smeđeg tamno ispjeganog ruha (uključujući trbuh) s tamnijom prugom preko oka i svijetlom iznad oka. Mužjaci su jedinstveno obojani: glava i vrat su blistavo zeleni, od tamnoljubičastosmeđih prsa odvojeni su bijelom ogrlicom. Tijelo je sivo, podrepak, nadrepak i donji dio leđa su crni, a rubovi repa bijeli. U oba spola tijekom cijele godine zrcalo je plavo i omeđeno s dvije tanke bijele pruge. Gluhare su svejedi s vrlo širokim i raznolikim jelovnikom i načinima prikupljanja hrane. Od biljne hrane uzimaju alge i zelene dijelove vodenog bilja, ali i gomolje, podanke i plodove, katkad izlaze i na obale i okolna područja, gdje pasu poput gusaka i skupljaju sjemenke, uključujući žitarice i razne druge kulture na poljodjelskim površinama. Od životinjske hrane uzimaju različite vodene beskralježnjake, ponajviše kukce. Znatno manje jedu sitne ribe i vodozemce, uglavnom kad ih nađu uginule ili zarobljene u lokvicama. Najveći dio gluhara gnijezdi se od mjeseca travnja do mjeseca srpnja. Mužjaci ne sudjeluju u brizi oko potomstva. Gnijezda grade najčešće na tlu među gustom obalnom vegetacijom, ali i u širokim dupljama u stablima te vrbama sječenim u „glavu“. Gnijezda grade ženke, uglavnom od trave i lišća, iznutra ga oblažu paperjem koje čupaju s trbuha. Polazu najčešće 9 do 13 rjeđe 4 do čak 18) sivkasto zelenikastih, katkad plavkastih jaja. Inkubacija traje 27 do 28 dana (najmanje 23, najviše 32 dana). Od predatora gluhare uništavaju zvijeri (vidra, lisica, divlja mačka, jazavac, kune) i krupne grabljivice (orao štekavac, jastreb, sivi sokol), dok pačiče hvataju crne lunje i eje močvarice, a jaja uništavaju i vrane te sitne zvijeri (tvor, jež, kune).

PROCJENA BROJNOG STANJA DIVLJE PATKE GLUHARE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Divlja patka gluhara					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Divlja patka gluhara					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Divlja patka gluhara					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Divlja patka gluhara					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Divlja patka gluhara					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Divlja patka gluhara					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Divlja patka gluhara					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Divlja patka gluhara					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Divlja patka gluhara					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Divlja patka gluhara					

Procjena brojnog stanja PATKE DIVLJE KRŽULJE (*Anas crecca* L.)

PATKA DIVLJA KRŽULJA (*Anas crecca* L.) nije hrvatska gnjezdarica, ali je na cijelom području Republike Hrvatske relativno brojna preletnica i malobrojna zimovalica. Obitavaju po većim močvarnim područjima, ali i barama, poplavljenim poljima te lagunama i obalnim muljevima uz rub guste obalne vegetacije (trska, rogoz, šaš i slično).

Naša je najmanja vrsta patke, teži od 200 do 450 grama. Glava mužjaka jedinstveno je obojena: kestenjasto sa širokom zelenom, žuto obrubljenom prugom preko lica. Ima vodoravnu bijelu prugu ispod krila i žute plohe na podrepku. Bokovi su mu sivi, prsa svijetlosmeđa tamno ispjegana. Ženske su jednolično smeđe tamno ispjegane, slične ženkama gluhara, ali su mnogo manje. Trbuh im je bijel, zrcalo crno–zeleno, kljun i noge sivi. Patke divlje kržulje se drže u jatima, često i većim, po nekoliko stotina ptica. Lete žustro, s brzim zamasima krila, jata su u letu gusta i živahna.

Svejedi su, hrane se pretežno tijekom noći. Najčešće hranu skupljaju dok lagano plivaju glave uronjene u vodu ili dok polako hodaju po nekoliko centimetara dubokoj vodi i kljunom pretražuju i filtriraju mulj. Patke divlje kržulje uništavaju ptice grabljivice a prvenstveno jastreb, sivi i stepski sokol.

PROCJENA BROJNOG STANJA DIVLJE PATKE KRŽULJE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Divlja patka kržulja					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Divlja patka kržulja					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Divlja patka kržulja					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Divlja patka kržulja					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Divlja patka kržulja					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Divlja patka kržulja					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Divlja patka kržulja					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Divlja patka kržulja					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Divlja patka kržulja					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Divlja patka kržulja					

Procjena brojnog stanja LISKE CRNE (*Fulica atra* L.)

Liska crna je naša stanarica, ali zimi seli južnije. Glavna boja njenog perja je crna. Zjenice su joj svjetlocrvene, kljun i liska na čeku bijeli, a noge sive. Duljine je oko 40 cm. Rep joj je kratak i prema vrhu šiljat. Mase je od 750 do 900 g. Veoma su društvene ptice. Preko zime skupljaju se u velika jata. Prsti na nagama su dugi, ali nema plivaće kožice. Može zaroniti na veliku dubinu. Leti relativno loše. Pri polijetanju se dugo se zalijeće i leprša trčeći po vodi. Kada hodaju spuštaju glavu, a rep drže ravno paralelno s leđima. Parenje započinje početkom proleća, a traje do ljeta. I mužjak i ženka zajedno prave gnezdo od trave i raznog raslinja. Polazu 8 do 15 žutozelenih jaja s tamnim pjegama. Oba roditelja leže na jajima, a poslije 22 do 24 dana izležu se mladunci. Oni postaju samostalni poslije oko 2 mjeseca.

PROCJENA BROJNOG STANJA LISKE CRNE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		k l j u n o v a				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Liska crna					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Liska crna					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Liska crna					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Liska crna					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Liska crna					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Liska crna					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Liska crna					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Liska crna					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Liska crna					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Liska crna					

Procjena brojnog stanja VRANE SIVE (*Corvus corone cornix* L.)

VRANA SIVA (*Corvus corone cornix* L.) je naša najčešća i najrasprostranjenija vrana, obitava u cijeloj Hrvatskoj. Obitava na svim tipovima otvorenih i mješovitih staništa (uključujući naselja i poljodjelske površine) širom Hrvatske, a izbjegava jedino gusta i velika šumska područja i najviše planine.

Siva je vrana među krupnijim vranama, teže 0,4 do 0,7 kg. Sive je boje s crnom glavom, krilima i repom. Najdulji zabilježeni životni vijek u prirodi je 19 godina. Drže se pojedinačno, u parovima ili manjim skupinama, na bogatijim staništima okupljaju se u većem broju (smetlišta, žitna polja nakon žetve i slično), a povremeno stvaraju i prava jata. Gnijezde se u samotnim parovima. Let je prilično trom i spor, hoda često poskakujući. Agresivne su, često napadaju druge ptice, otimaju im hranu, okupljaju se oko sova i grabljivica i uznemiruju ih i slično. Svejedi su, hrane se vrlo raznoliko, raznim beskralježnjacima, sjemenjem (osobito žitaricama), plodovima, sitnim kralježnjacima (uključujući jaja i mlade ptice u gnijezdu), lešinama, raznim otpacima koje skuplja po smetlištima, poljodjelskim površinama i oko naselja, ali i naplavinama na obalama rijeka, jezera i mora. Često otimaju hranu od drugih ptica, pa i grabljivica.

Sive vrane grade gnijezda u krošnjama osamljenih stabala, u šumarcima ili uz rubove šuma, katkad i na stupovima dalekovoda. Polog se sastoji od 3 do 6 jaja, inkubacija traje 18 do 19 dana, a ptići se osamostaljuju nakon 30 do 38 dana.

Sive vrane uništavaju srednje velike grabljivice (jastrebovi, sokolovi), krupne sove (ušara) i zvijeri (kune, mačka divlja).

PROCJENA BROJNOG STANJA VRANE SIVE						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
kljunova						
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Vrana siva					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Vrana siva					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Vrana siva					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Vrana siva					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Vrana siva					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Vrana siva					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Vrana siva					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Vrana siva					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Vrana siva					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Vrana siva					

Procjena brojnog stanja VRANE GAČAC (*Corvus frugilegus* L.)

VRANA GAČAC (*Corvus frugilegus* L.) je rasprostranjena samo u nizinskom dijelu Republike Hrvatske, u gorsku i priobalnu Hrvatsku ne zalazi. Naši su gačci stanarice, ali zimi pristižu gačci iz sjeveroistočne Europe koji su selice, tako da su u to vrijeme brojniji, katkad i u jatima od više tisuća ptica. Obitavaju po nizinskim poljodjelskim područjima i gradovima.

Veličine je sive vrane, ali je nešto lakše građen, teže od 0,34 do 0,6 kg. Potpuno je crna ruha s ljubičastim sjajem, u odraslih je koža oko kljuna gola. Kljun je nešto tanji, ravniji i šiljatiji nego u sive vrane, krila su mu nešto uža, zamasi krila brži, a let nešto lakši. Oko nogu ima znatno više perja, koje čini uočljive „gaće“, po čemu je i dobio ime. Najduži je zabilježeni vijek u prirodi 20 godina. Tijekom cijele godine, uključujući i gnijezdeću sezonu, gačci su društveni. Hrane se slično sivim vranama, no najviše se od svih vrana hrane kukcima i gujavicama koje iskapaju iz tla. Gačci se gnijezde kolonijalno, gnijezda grade u krošnjama visokog drveća, najčešće u šumarcima, drvoredima ili parkovima. Inkubacija i odgoj mladih traju nešto kraće nego u vrane sive. Vrana gačac ima iste predatore kao i vrana siva.

PROCJENA BROJNOG STANJA VRANE GAČAC						
LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
k l j u n o v a						
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Vrana gačac					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Vrana gačac					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Vrana gačac					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Vrana gačac					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Vrana gačac					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Vrana gačac					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Vrana gačac					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Vrana gačac					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Vrana gačac					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Vrana gačac					

Procjena brojnog stanja ČAVKE ZLOGODNJAČE (*Coloeus monedula* L.)

ČAVKA ZLOGODNJAČA (*Coloeus monedula* L.) rasprostranjena je širom Hrvatske, ali je najbrojnija uz gradove nizinske Hrvatske. Obitavaju na raznim tipovima otvorenih staništa.

Čavka zlogodnjača je znatno manja od sive vrane, teže od 180 do 280 g. Lako se razlikuje znatno tamnijom sivom bojom tijela s uočljivo svjetlijim zatiljkom, manjim i slabijim kljunom i biserno bijelim očima. Najduži je zabilježeni životni vijek u prirodi 14 godina.

Društvena je cijele godine, često se drži u jatu s gaćcima (u nizinskim predjelima gdje gaćci obitavaju). Glasanje joj je manje hrapavo i zvonkije nego u drugih vrana, a let je uočljivo brži, lepršaviji i spretniji nego u sive vrane i gaćca. Hrani se slično svojoj vrani, ali se za gniježđenja hrani pretežno beskralježnjacima, a rjeđe i manje od ostalih vrana sprema hranu za zimu. Gnijezda gradi po pukotinama litica, otvorima u zgradama i raznim drugim objektima, u parkovima i po dupljama u drveću. Čavka zlogodnjača imaju iste predatore kao i sive vrane.

PROCJENA BROJNOG STANJA ČAVKE ZLOGODNJAČE

LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Čavka zlogodnjača					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Čavka zlogodnjača					

Procjena brojnog stanja SVRAKE (*Pica pica* L.)

SVRAKA (*Pica pica* L.) je rasprostranjena u cijeloj Hrvatskoj, ali je u priobalju ograničena na plodne doline s prostranim poljodjelskim površinama. Obitavaju na svim tipovima otvorenih staništa, pogotovo onima s dovoljno raštrkanog drveća, grmlja i živica.

Lako je prepoznatljiva crno – bijela ptica s dugim ljestvičastim repom, izbliza se uočavaju ljubičasto – plav odsjaj leđa i krila i zeleni odsjaj repa. Teže 160 do 280 grama. Gnijezde se u osamljenim parovima, ali se često drže u manjim jatima, na zajedničkim noćilištima. Let joj je još slabiji i sporiji od leta drugih vrana. Hrani se slično vrani sivoj. Poput ostalih vrana, i svraka često skriva hranu, ali ne za zimu, nego ju jede već nakon tjedan do dva. Ako je ne iskoristi u tom roku, hrana propada. Takav način skrivanja hrane svrake primjenjuju gotovo cijelu godinu, ne samo u jesen poput ostalih vrana. Svrake grade velika, nadsvođena gnijezda u grmlju i krošnjama drveća. Polog se sastoji najčešće od 5 do 7 jaja, inkubacija traje 21 do 22 dana. Svraka ima iste predatore kao i vrana siva.

PROCJENA BROJNOG STANJA SVRAKE

LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		k l j u n o v a				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Svraka					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Svraka					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Svraka					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Svraka					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Svraka					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Svraka					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Svraka					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Svraka					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Svraka					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Svraka					

Procjena brojnog stanja ŠOJKE KREŠTALICE (*Garrulus glandarius* L.)

ŠOJKA KREŠTALICA (*Garrulus glandarius* L.) Obitava u raznim tipovima šumskih područja širom Republike Hrvatske. Najbrojnija je u raznovrsnim hrastovim šumama, uključujući niske hrastove šikare u priobalnom dijelu. Ponegdje ulazi i u veće parkove, naselja i voćnjake.

Šarena je i živih boja, a osobito je uočljiva bijela trtica, smečkasto tijelo i plave plohe po krilima. Teže od 130 do 200 grama. Šojka kreštalica je pretežito samotna, rijetko se okuplja u manja jata. Glasa se raznoliko, a često oponaša druge ptice. Hrani se raznoliko, poput ostalih vrana, ali se u gnijezdećoj sezoni ponajviše hrani gusjenicama koje skuplja po lišću (posebice hrastovom), a više od ostalih jede voće i žirove. U jesen skriva uglavnom žirove (rjeđe lješnjake i bukvicu), koje troši tijekom zime i proljeća. Skriva ih u tlu da ih gurne kljunom, a otvor zatrpava i pokrije listom, štapićem ili kamenčićem. Kada nakon nekoliko mjeseci tijekom zime ili proljeća, dolazi po skriveni žir, slijeće točno na skrovište i bez traženja ga uzima. Gnijezda šojki kreštalici su, nasuprot vranama, mala i obično dobro skrivena u krošnjama drveća ili grmlja. Polog je kao u svrake, ali inkubacija traje 16 do 17 dana. Šojka kreštalica ima iste predatore kao i vrana siva.

PROCJENA BROJNOG STANJA ŠOJKE KREŠTALICE

LOVNA GODINA	VRSTA DIVLJAČI	DOBNA STRUKTURA				Σ
		MLADI		ODRASLA		
		M	Ž	M	Ž	
		kljunova				
1	2	3	4	5	6	7
1. 4. 2023. / 31. 3. 2024.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2024. / 31. 3. 2025.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2025. / 31. 3. 2026.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2026. / 31. 3. 2027.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2027. / 31. 3. 2028.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2028. / 31. 3. 2029.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2029. / 31. 3. 2030.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2030. / 31. 3. 2031.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2031. / 31. 3. 2032.	Šojka kreštalica					
1. 4. 2032. / 31. 3. 2033.	Šojka kreštalica					

5. Uvjeti zaštite prirode (ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu)

Ocjena prihvatljivosti plana za ekološku mrežu provodi se na temelju Zakona o zaštiti prirode te na temelju Uredbe o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže („NN“, broj: 80/2019.).

Zahvati, radnje i aktivnosti koje se planiraju „Programom zaštite divljači“ za područje Općine Skrad:

1. Prebrojavanje, odnosno procjena brojnosti divljači i ostalih životinjskih vrsta;
2. Rastjerivanje divljači na područjima gdje ista čini gospodarski nedopustivu štetu te uklanjanje gnijezda;
3. Moguća izgradnja lovnogospodarskih i lovnotehničkih objekata te održavanje istih;
4. Odstrjel divljači – u skladu sa Zakonom o lovstvu i njegovim podzakonskim aktima – u slučajevima predviđenim Zakonom o lovstvu, a vezanim na površinama na kojima nije ustanovljeno lovište;
5. Provedba preventivnih, dijagnostičkih, kurativnih i higijensko-zdravstvenih mjera;
6. Podjela zaštitnih sredstava i edukacija stanovništva o njihovim pravima i obvezama pri sprječavanju šteta od divljači.

Pri analizi predmetnog područja sa stanovišta zaštite prirode odnosno za određivanje vrsta koje su temeljem Pravilnika o strogo zaštićenim vrstama („Narodne novine“, broj 144/13, 73/16) određene kao strogo zaštićene, staništa koja su prema Pravilnik o popisu stanišnih tipova i karti staništa („Narodne novine“, broj: 27/21. i 101/22.) određena kao ugroženi i rijetki stanišni tipovi, područja koja su sukladno Zakonu o zaštiti prirode („Narodne novine“, broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) odnosno Zakonom o zaštiti prirode u vrijeme proglašenja određena kao zaštićena, te područja ekološke mreže Republike Hrvatske (ekološke mreže Europske unije Natura 2000) proglašeni Uredbom o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže („Narodne novine“, broj 80/19), korištena je Baza podataka Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja te drugi dostupni relevantni izvori, s naglaskom na recentnost i potvrđenost nalaza vrsta, glavne ekološke zahtjeve vrsta, utvrđenu rasprostranjenost vrsta, preciznost definiranja stanišnih tipova te točnost granica zaštićenih područja i područja ekološke mreže.

Za utvrđivanje ugroženih i rijetkih šumskih staništa korištena je Karta staništa Republike Hrvatske (OIKON d.o.o. Zagreb, 2004.), a za utvrđivanje ostalih ugroženih i rijetkih stanišnih tipova korištena je Karta prirodnih i poluprirodnih ne-šumskih kopnenih i slatkovodnih staništa Republike Hrvatske (Bardi, A.; Papini, P.; Quaglino, E.; Biondi, E.; Topić, J.; Milović, M.; Pandža, M.; Kaligarič, M.; Oriolo, G.; Roland, V.; Batina, A.; Kirin, T.; AGRISTUDIO s.r.l., TEMI s.r.l., TIMESIS s.r.l., HAOP, 2016.).

5.1. Zaštićena područja

Sukladno trenutno važećem Zakonu o zaštiti prirode na području obuhvata programa se *nalazi jedno* zaštićeno područje te jednako tako postoji jedno zaštićeno područje unutar administrativnih granica Općine Skrad. Riječ je o:

Značajni krajobraz „VRAŽJI PROLAZ I ZELENI VIR“ (252,71 ha). Zaštićeno područje je proglašeno 1962.g. (ZAVOD ZA ZAŠTITU PRIRODE / Rješenje br. 7/9-1962.). Vražji prolaz i Zeleni vir kod Skrada su značajne prirodne pojave Gorskog Kotara, koje se ističu svojom ljepotom, punom divlje romantike. Vražji prolaz - krška gudura je slikovit geološki objekt, a naročito iznad velike provalije koju čine raskidane stijene. Na dnu provalije teče potok Jasle. Na kraju prolaza je u stijeni prostrani otvor - ulaz u pećinu "Muževa hižica". Zeleni vir sačinjavaju imponantna okomita stijena, visoka preko 70 m i pri njenom dnu pećina s izvorom. Dva potočića koji se u slapovima ruše s vrha stijene, spajaju se u pećini iz koje protječe zajednički potok Curak. Kod hidrocentrale sastaje se potok Jasle s potokom Curak u jedan zajednički tok zvan Ivševica. Vražji prolaz i Zeleni vir kod Skrada nalaze se na kat. čest. br. 4038/1 (dio), k.o. Divjake, i 5298 (dio) i 7179/3 (dio), k.o. Brod na Kupi. Granica zaštićenog područja proteže se sljedećom linijom: od željezničke stanice Skrad prugom prema Delnicama do putnog prelaza u šumski predjel Jasle, a zatim ide putem zapadno od pruge i turističkom stazom (markirano) do rasadnika i dalje stazom do bivše pilane Delač (kod Žage). Proteže se dalje zapadnim rubom kanjona Vražjeg prolaza po granici šumskog predjela Buzinski Curak i zatim tim

rubom i kanjonom do visine električne centrale. Granica se dalje proteže istočno na električnu centralu i produžuje postojećom cestom do sela Planine, a zatim željezničkom prugom do željezničke stanice Skrad. U nadležnosti Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Primorsko - goranske županije.

Svi podaci (tekstualni i vektorski) o područjima zaštićenim temeljem Zakona o zaštiti prirode dostupni su na Web portalu Informacijskog sustava zaštite prirode.

5.2. Strogo zaštićene vrste

Strogo zaštićenim vrstama se, sukladno trenutno važećoj zakonskoj regulativi, proglašavaju zavičajne divlje vrste koje su ugrožene ili su usko rasprostranjeni endemi ili divlje vrste za koje je takav način zaštite propisan propisima Europske unije kojima se uređuje očuvanje divljih biljnih i životinjskih vrsta ili međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka. U slučaju pronalaska ozlijeđene, osakaćene, ranjene ili uginule strogo zaštićene vrste obavijestiti će se nadležno tijelo državne uprave putem obrasca na internetskoj stranici <http://213.202.106.36/limesurvey/index.php/927612/lang-hr> i Inspekcija zaštite prirode.

Iako ne postoji cjelovita inventarizacija flore i faune ovoga područja, prema dostupnim podacima iz *Crvenih knjiga ugroženih vrsta Hrvatske* te postojećih znanstvenih i stručnih studija, na području *Općine Skrad* stalno ili povremeno živi niz strogo zaštićenih i ostalih životinjskih vrsta. Izdvajaju se ptice kao skupine od posebnog interesa za lovstvo, a među njima vrste na koje je u lovištu potrebno obratiti posebnu pozornost u smislu osiguravanja mira ili prikupljanja podataka važnih za monitoring.

Temeljem važeće zakonske regulative: „Zabranjuju se sljedeće radnje sa strogo zaštićenim životinjama iz prirode u njihovu prirodnom području rasprostranjenosti: svi oblici namjernog hvatanja ili ubijanja; namjerno uznemiravanje, posebno u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih, hibernacije i migracije; namjerno uništavanje ili uzimanje jaja te njihovo čuvanje, čak i ako su prazna; namjerno uništavanje, oštećivanje ili uklanjanje njihovih razvojnih oblika, gnijezda ili legla; oštećivanje ili uništavanje područja njihova razmnožavanja ili odmaranja“. Jednako tako trenutno važeći akti propisuju: „Zabranjeno je držanje, prijevoz, prodaja, razmjena te nuđenje na prodaju ili razmjenu živih ili mrtvih jedinki iz prirode strogo zaštićenih vrsta, a kad se radi o pticama, navedene zabrane odnose se i na bilo koji njihov lako prepoznatljiv dio ili derivat“.

Prema raspoloživim literaturnim podacima administrativno područje Općine Skrad predstavlja područje rasprostranjenosti strogo zaštićenih vrsta.

Ptice – Uzimajući u obzir podatke dostupnih znanstvenih i stručnih studija, ovo je područje rasprostranjenosti za više ugroženih i strogo zaštićenih vrsta ptica navedenih u *Crvenoj knjizi ugroženih ptica Hrvatske*, te vrsta za koje je potrebno osigurati zaštitu staništa odnosno vrsta koje se nalaze na trenutno važećim aktima, a odnose se na sve ptice iz prirode koje se prirodno pojavljuju na teritoriju Republike Hrvatske. Temeljem važećih akata zabrane se ne odnose na ptice koje se nalaze na popisu divljači sukladno posebnom propisu iz područja lovstva, pod posebnim uvjetom da se postoje druge pogodne mogućnosti te da odstupanje neće štetiti održavanju populacija strogo zaštićenih vrsta u povoljnom stanju očuvanja u njihovu prirodnom području rasprostranjenosti, Ministarstvo može, temeljem važećih akata, dopustiti odstupanje u interesu zaštite divljih vrsta biljaka i životinja te očuvanja prirodnih staništa; radi sprječavanja ozbiljne štete, posebice na usjevima, stoci, šumama, ribnjacima i vodama te ostalim oblicima imovine; u interesu javnog zdravlja, sigurnosti ljudi i imovine ili zbog ostalih razloga prevladavajućeg javnog interesa, uključujući interese socijalne ili gospodarske prirode te korisnih posljedica od primarnog značaja za okoliš; kako bi se dopustilo, pod strogo nadziranom uvjetima, na selektivnoj osnovi i u ograničenom razmjeru, uzimanje i zadržavanje određenih primjeraka strogo zaštićenih vrsta u ograničenom broju. Temeljem važećih akata nije moguće za divlje vrste ptica odobriti odstupanje od akata vezanih na zaštitu prirode, radi sprječavanja štete na ostalim oblicima imovine, kao ni radi sigurnosti imovine ili ostalih razloga prevladavajućeg javnog interesa, uključujući interese socijalne ili gospodarske prirode te korisnih posljedica od primarnog značaja za okoliš, ali se dodatno može odobriti u interesu sigurnosti zračnog prometa.

Strane (alohitone) vrste – Zakonom o sprječavanju unošenja i širenja stranih te invazivnih stranih vrsta i upravljanju njima uređeno je pitanje sprječavanja unošenja i širenja te upravljanje invazivnim stranim vrstama koje izazivaju zabrinutost u Europskoj uniji te stranim vrstama, uključujući

i invazivne strane vrste koje izazivaju zabrinutost u Republici Hrvatskoj, kako bi se spriječilo ili ublažilo njihov štetan utjecaj na bioraznolikost, usluge ekosustava i/ili zdravlja ljudi, uzimajući u obzir i mogući štetan utjecaj na gospodarstvo kao pogoršavajući čimbenik. **Bijela lista** je popis stranih vrsta čije stavljanje na tržište i/ili uzgoj u kontroliranim uvjetima i/ili uvođenje u prirodu ne predstavlja ekološki rizik u Republici Hrvatskoj. **Crna lista** je popis invazivnih stranih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Republici Hrvatskoj. Trenutno važeća legislativa formiracnu listu, bijelu listu te popis invazivnih stranih vrsta koje zahtijevaju pojačanu regionalnu suradnju, kriterije za uvrštavanje strane vrste na ove popise, provođenje revizije i ažuriranja popisa te druga pravila postupanja proizašla iz Uredbe (EU) br. 1143/2014. i odgovarajućih provedbenih uredbi, uz prethodno mišljenje člcnika središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo i ribarstvo, propisuje ministar pravilnikom.

Jednako tako su trenutno važećim aktima propisane iznimke, propisano je kada je potrebno ishoditi dopuštenja te kada se i u kojim djelatnostima ne primjenjuju propisi te je dopušteno uvođenje stranih vrsta u prirodu i/ili u ekosustave u kojima prirodno ne obitavaju, uzgoj stranih vrsta i njihovo stavljanje na tržište Republike Hrvatske ako ne predstavljaju opasnost za bioraznolikost, usluge ekosustava i/ili zdravlje ljudi, uzimajući u obzir i mogući štetni utjecaj na gospodarstvo kao pogoršavajući čimbenik, što se utvrđuje u postupku ishođenja dopuštenja. Korisnik površina je dužan sve strogo zaštićene, ali i ostale životinjske vrste koje obitavaju ili bi se mogle pojaviti na području Općine Skrad štiti i pomagati održavanje istih.

Podaci o strogo zaštićenim vrstama, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima, zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže na području „Općine Skrad“ (www.bioportal.hr) – dopis MIGOR KLASA: 352-03/23-02/160; URBROJ: 517-12-2-3-2-23-2, Zagreb, 27. travnja 2023. **Sve u tablici navedene, strogo zaštićene vrste, a radi mozaično raspoređenih programom obuhvaćenih prostora područja obuhvata, a time i blizine različitih staništa, se mogu pojaviti i na području obuhvata programa i na području administrativnih granica Općine Skrad.**

VRSTA – Znanstveni naziv	VRSTA – Hrvatski naziv	Napomena
MAMMALIA – SISAVCI		
<i>Barbastella barbastellus</i> (Schreber, 1774)	širokouhi mračnjak	
<i>Canis lupus</i> Linnaeus, 1758	vuk	
<i>Felis silvestris</i> Schreber, 1777	divlja mačka	L
<i>Lynx lynx</i> (Linnaeus, 1758)	ris	
<i>Miniopterus schreibersii</i> (Kuhl, 1817)	dugokrili pršnjak	
<i>Muscardinus avellanarius</i> (Linnaeus, 1758)	puh orašar	
<i>Myotis bechsteinii</i> (Kuhl, 1817)	velikouhi šišmiš	
<i>Myotis capaccinii</i> (Bonaparte, 1837)	dugonogi šišmiš	
<i>Myotis emarginatus</i> (E. Geoffroy, 1806)	riđi šišmiš	
<i>Myotis myotis</i> (Borkhausen, 1797)	veliki šišmiš	
<i>Nyctalus leisleri</i> (Kuhl, 1817)	mali večernjak	
<i>Plecotus austriacus</i> (Fischer, 1829)	sivi dugoušan	
<i>Plecotus macrobullaris</i> Kuzyakin, 1965	gorski dugoušan	
<i>Rhinolophus euryale</i> Blasius, 1853	južni potkovnjak	
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i> (Schreber, 1774)	veliki potkovnjak	
<i>Rhinolophus hipposideros</i> (Bechstein, 1800)	mali potkovnjak	
<i>Ursus arctos</i> Linnaeus, 1758	smeđi medvjed	L

*L – strogo zaštićena vrsta koja se temeljem trenutnih zakonskih propisa nalazi i na popisu divljači

VRSTA – Znanstveni naziv	VRSTA – Hrvatski naziv	Napomena
<i>AVES – PTICE</i>		
<i>Anthus campestris</i> (Linnaeus, 1758)	primorska trepteljka	
<i>Bubo bubo</i> (Linnaeus, 1758)	ušara	
<i>Caprimulgus europaeus</i> Linnaeus, 1758	leganj	
<i>Circaetus gallicus</i> (Gmelin, 1788)	zmijar	
<i>Circus cyaneus</i> (Linnaeus, 1766)	eja strnjarica	
<i>Dendrocopos leucotos</i> (Bechstein, 1803)	planinski djetlić	
<i>Dendrocopos medius</i> (Linnaeus, 1758)	crvenoglavi djetlić	
<i>Dryocopus martius</i> (Linnaeus, 1758)	crna žuna	
<i>Falco peregrinus</i> Tunstall, 1771	sivi sokol	
<i>Ficedula parva</i> (Bechstein, 1792)	mala muharica	
<i>Pernis apivorus</i> (Linnaeus, 1758)	škanjac osaš	
<i>Picoides tridactylus</i> (Linnaeus, 1758)	troprsti djetlić	
<i>Picus canus</i> Gmelin, 1788	siva žuna	
<i>Sylvia nisoria</i> (Bechstein, 1795)	pjegava grmuša	
<i>Scolopax rusticola</i>	šumska šljuka (šljuka bena)	samo gnijezdeća i proljetna preletnička populacija; ostalo *L
<i>Gallinago gallinago</i>	Šljuka kokošica	samo gnijezdeća i proljetna preletnička populacija; ostalo *L

Opis kratica:

Simbol »L« u napomenama označava da se vrsta nalazi i na popisu divljači Zakona o lovstvu („Narodne novine“, broj 99/18, 32/19, 32/20) te se gospodarenje odobrava sukladno članku 155. Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“, broj 80/13, 15/18, 14/19, 127/19), a provodi sukladno odredbama Zakona o lovstvu („Narodne novine“, broj 99/18, 32/19, 32/20) temeljem planova gospodarenja

Divlja mačka (*Felis silvestris*) - Naša je autohtona životinja, obitava u starijim visokim šumama. Znatno je krupnija od domaće mačke i na repu ima osam karakterističnih crnih kolotova. Tijelo je dugačko 90 cm, visina hrpta iznosi 40 do 45 cm, rep je dugačak 40 cm. Težina životinje je između 5 kg do 10 kg. Dlaka je mrko sive boje sa izraženim tamnim prugama koje idu od leđa prema trbuhu te tamnom prugom duž leđa. Divlja mčka se hrani svim životinjama koje može savladati. Životinje žive samotničkim životom, združuju se samo u vrijeme parenja. Pare se jednom godišnje u veljači ili ožujku.

Vuk (*Canis lupus*) - Sivi vuk (*Canis lupus* L.) je sisavac iz reda zvijeri (*Carnivora*), porodica pasa (*Canidae*). Osim vrste sivi vuk, poznate su još dvije slobodnoživeće vrste vukova – crveni vuk (*Canis rufus*) i abesinijski vuk (*Canis simensis*). Prema podacima za 1999. godinu, procijenjeno je da u svijetu ima oko 150.000 sivih vukova. Taj broj vukova živi u populacijama koje se prostiru kroz 41 zemlju. Smatra se da su još 1894. godine vukovi živjeli na cijelom području Republike Hrvatske, jer je tada u svakoj tadašnjoj županiji ubijen najmanje po jedan vuk, a nakon toga počeli su nestajati, i to najprije iz nizinskih kontinentalnih dijelova Republike Hrvatske. Danas su se vukovi uspjeli održati na području Dinarida i u Dalmaciji, a povremeno se pojavljuju u gornjoj Posavini, na Žumberku, Čičariji, Učki te uzduž jadranske obale. Od 1994. godine vuk se u Republici Hrvatskoj ne ubraja u divljač. Vuk je strogo zaštićena vrsta kojom se upravlja temeljem „Plana upravljanja vukom u Hrvatskoj“ izrađenog u suradnji svih interesnih skupina, te usvojenog kao službeni dokument od strane Ministarstva kulture 15. srpnja 2010. godine (za razdoblje 2010. – 2015. godina). Vrsta je ugrožena fragmentiranjem staništa, ilegalnim odstrjelom, nedostatkom prirodnog plijena i ilegalnim trovanjima. Sivi vuk najveći je pripadnik porodice pasa. Prosječna je masa odrasla vuka s područja Republike Hrvatske 31 kg. Od vrha nosa do vrha repa dugački su prosječno 170 cm (rep = 42 cm), a prosječna visina u grebenu 70 cm. Boja vučjega krzna ovisi o udjelu crnih, sivih i smeđih pokrovnih dlaka. U Republici Hrvatskoj je krzno sivo, a leđa i rep nešto su tamnije boje, koja prema trbuhu i nogama prelazi u svjetlije sivu. Na prednjoj strani podlaktice najčešće imaju tamnu prugu, iako su pronađeni i primjerci bez nje. Građom tijela vuk je prilagođen

trčanju, a osobito dugotrajnu kasu. Prsni je koš uzak, laktovi su uvučeni prema unutra, a šape okrenute prema van. To omogućuje da se prednja i stražnja noga jedne strane kreće u istoj ravnini. Ima četiri prsta na stražnjim, a pet na prednjim nogama, s tim da na prvi prst prednje noge (palac, unutrašnja strana noge) ne staje. Vuk se hrani gotovo isključivo mesom, kostima i drugim dijelovima tijela životinja koje lovi, te je i glava građena tako da omogućuje hvatanje i jedenje plijena. Volumen je mozga od 150 do 170 cm³, što je najmanje 30 cm³ više nego u većini pasa. Očnjaci su najveći, a služe za hvatanje i ubijanje plijena. Sva osjetila, a osobito njih i sluh, u vuka su odlično razvijeni. Utvrđivanje prisutnosti vukova u staništu moguće je neposrednim opažanjem i prepoznavanjem žive ili mrtve životinje, te opažanjem znakova koje vukovi ostavljaju. O prisutnosti vukova može se zaključiti i na osnovu njihova zavijanja, koje ima višestruku ulogu. Zavijanjem oglašavaju drugim vukovima svoju prisutnost i tako brane teritorij ili uhvaćeni plijen. Kada su gladni i u lovu, ne zavijaju. Zavijanjem se pripadnici čopora međusobno pozivaju na okupljanje. U sezoni parenja dominantni vukovi zavijanjem učvršćuju svoj status. Vukovi najčešće zavijaju ljeti, i to na okupljalištu čopora gdje borave mladi vučići koji kroz igru uče i zavijanje. Osim što mogu uhvatiti veći plijen, zato što su u skupini (čopor), mogu veliki plijen odmah i pojesti. Jezgru čopora čini jedan reproduktivni par vukova, dok su svi ostali pripadnici čopora, štenad i njihova starija braća, potomci tog para roditelja. Vukovi u čoporu putuju, love, hrane se i odmaraju, to jest zajedno su tijekom cijele godine. Vučji je čopor hijerarhijski ustrojen: roditeljski par vukova ima dominantan položaj, a ostali pripadnici čopora međusobno grade odnose nadređenosti i podčinjenosti, po muškoj i ženskoj liniji. Samo jedna vučica u čoporu može imati mlade, što je jedan od mehanizama samoregulacije veličine populacije tog vršnog predatora. Vukovi su izrazito teritorijalni, prostor na kojem žive obilježavaju urinom, izmetom, grebanjem po tlu i zavijanjem. Uđe li strani vuk u teritorij čopora, otkrije li ga se bit će gotovo sigurno ubijen, a možda i pojesten.

Vučica se tjera jednom u godini, u razdoblju kraj siječnja – travanj, u sjevernim predjelima kasnije, u južnim ranije. Tjeranje traje tri tjedna, a samo parenje događa se u trećem tjednu. Skotnost traje 63 dana, a vučići se rađaju u brlogu koji je vučica prije iskopala. U leglu je najčešće 4 do 7 mladih, koji su slijepi i gluhi od 11. do 15. dana života. Spolnu zrelost postižu od dobi od 22 mjeseca, nakon čega mogu i napustiti svoj čopor. Vukovi mogu živjeti u svakom staništu u kojem ima dovoljno plijena i koje ima omogućuje zaklon. Osim paroprstaša (srna obična, jelen obični, svinja divlja) i stoke (ovca, koza, a manje krupna stoka), vuk će pojesti i svaku drugu životinju koju može uhvatiti.

Sukladno Planu upravljanja, na području lovišta nužno je u sklopu terenskih aktivnosti pratiti populaciju vuka – dojavljivanjem o viđenju jedinki ili pronalasku legala, praćenjem tragova u snijegu (podatke prosljeđivati Ministarstvu zaštite okoliša i energetike) i sakupljanjem uzoraka izmeta za DNA analize (prema protokolu; uzorke dostavljati na Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu). U slučaju pronalaska ozlijeđenog ili usmrćenog vuka treba postupiti prema Protokolu za prikupljanje usmrćenih zaštićenih životinja – pozvati ovlaštenog vještaka za utvrđivanje šteta od strane predatora te obavijestiti nadležna tijela državne uprave.

Smeđi medvjed (*Ursus arctos*) - Danas u svijetu živi osam vrsta iz porodice medvjeda. Medvjed ima, kao malo koja druga vrsta, veliku sposobnost da svojom veličinom i vanjskim izgledom reagira na prilike u staništu. U Republici Hrvatskoj živi dio populacija Dinarskog masiva, druge po veličine u Europi. Smeđi medvjedi u Republici Hrvatskoj, zajedno s onima u susjednoj Republici Sloveniji, genetski su potpuno srodna i najzapadnija stabilna populacija, koja je posljednji mogući izvor za spas smeđeg medvjeda u zapadnoj Europi, gdje je gotovo istrijebljen. Smeđi medvjedi iz Republike Hrvatske, Republike Slovenije i Republike Bosne i Hercegovine, genetski su istovjetni s preostalima iz Alpa, a vrlo malo se razlikuju i od smeđih medvjeda s Pirineja. No medvjedi iz rumunjskih Karpata, Rusije i sa sjevera znatno se razlikuju te nisu pogodni za reintrodukciju istrijebljenih populacija zapadne Europe. Sve to stavlja smeđeg medvjeda na sam vrh vrijednosti prirodne baštine u Republici Hrvatskoj. Ukupna površina rasprostranjenja smeđeg medvjeda u Republici Hrvatskoj iznosi 12.372,17 km² (1.237.217 ha), a od toga površina stalnog staništa iznosi 9.573,37 km² (957.337 ha) pretežito šumovitog prostora u Dinaridima, i to u Gorskom kotaru i Lici, odnosno od Snježnika i Risnjaka preko Velike i Male Kapele do Plješivice i Velebita. Pojavljuju se i na Ćićariji, Učki i Žumberku. Procjenjuje se da u populaciji ima oko 1.100 jedinki. Ograničena veličina raspoloživog staništa i velik prostor potreban za život svakog smeđeg medvjeda onemogućuje znatniji daljnji rast populacije, i to u biološkom pogledu uvjetuje status rijetke vrste. Medvjedi u najveći kopneni mesožderi. U Republici Hrvatskoj odrasle ženke imaju prosječno 100 kg, a mužjaci 150 kg, no poneki primjerci premaše i 300 kg. Tijekom godine masa iste odrasle jedinke može odstupati u rasponu većem od jedne trećine: najveća je u kasnu jesen prije brloženja, a najmanja početkom ljeta odnosno potkraj sezone parenja. Tijelo je pokriveno dugom

dlakom i gustom poddlakom. Ljeti je poddlaka dosta rjeđa nego zimi. Boja dlake pretežito je smeđa, no po hrptu je četo tamnija, pa i crna. Vršci dugih dlaka mogu pak biti svjetliji. Poneke su jedinke ravnomjerno smeđe poput boje čokolade. U hodu smeđi medvjed dodiruje tlo cijelim tabanima, slično kao čovjek. Na prstima nogu su pandže, koje su na prednjim nogama osobito dugačke (oko 5 do 6 cm) i snažne. Njima medvjed raskapa zemlju, trule panjeve i mravinjake, okreće kamenje, ubija i kida plijen. Nasuprot mačkama, medvjed ne uvlači svoje pandže u mekušci. Zubalo ima sva obilježja zvijeri s karakterističnim sjekutićima, očnjacima i deračima. Probavni je trakt kratak i jednostavan kao i u drugih zvijeri s jednostavnim želucem, dugim tankim, ali slijepim i kratkim debelim crijevom. Prosječna su dnevna kretanja smeđeg medvjeda oko 1,6 km, a maksimalna više od 10 km. Najmanje je stanište za pojedinog smeđeg medvjeda oko 10.000 ha. Iako su po tjelesnom ustrojstvu pravi mesožderi, medvjedi oko 95% svojih prehrambenih potreba zadovoljavaju biljnom hranom, a udio životinjskih bjelančevina sastoji se uglavnom od beskralježnjaka i lešina većih životinja. Od biljne hrane u proljeće i ljeto prevladavaju zeljaste biljke i trave, ljeti jedu i razne mekane plodove, a u jesen i bukvicu, koja je glavna hrana za prikupljanje zimskih zaliha potkožne masti. Zbog kratkog i jednostavnog probavnog trakta znatan dio pojedene biljne hrane prođe kroz cijeli trakt slabo ili nikako probavljen i zato je medvjed primoran na uzimanje što većih količina hrane. Medvjedi se pare u razdoblju od kraja mjeseca svibnja do polovice mjeseca srpnja. Mužjaci tada prelaze velike udaljenosti, međusobno se bore ako se nađu uz istu ženku, a svaki nastoji oploditi više njih. Također se i ženka može u jednoj sezoni pariti s više mužjaka pa je moguće sa svi mladunci iz jednoga legla i ne budu od istog oca. Trudnoća kod medvjedice traje oko 7 mjeseci, a medvjedići dolaze na svijet u sredini zime, za vrijeme brloženja. Medvjed zimu provodi u posebno odabranu i pripremljenu brlogu i pritom ništa ne jede i ne pije. Većina je brloga u manjim šupljinama stijena, koje kopanjem prilagode svojim potrebama. Svega je oko 10% brloga među žilama korijenja velikih stabala, a isto toliko i na otvorenom, odnosno pod krošnjama crnogoričnih stabala. U brlogu medvjed pripremi ugodan ležaj od suhe trave, lišća ili grančica. Ipak pojedine jedinke mogu biti aktivne tijekom cijele zime. U prvoj polovici mjeseca siječnja medvjedice rađaju 1 do 4 mladunčeta mase oko 350 g. Oni se rađaju slijepi i bez dlake te su životno ovisni o neposrednu kontaktu s tijelom make, koja ih grije i hrani koncentriranim mlijekom. Mlijeko medvjedice ima oko 22% masti i 12% bjelančevina i po tome je u životinjskom svijetu usporedivo samo s mlijekom tuljana. S majkom provedu cijelu prvu godinu života i sljedeću zimu u brlogu, a odvajaju se u dobi od oko 1,5 godine, kada se majka u mjesecu svibnju i mjesecu lipnju ponovno pari. Naši su smeđi medvjedi spolno zreli u dobi od 3 do 4 godine, a u prirodi mogu doživjeti 10 do 20 godina, s tim da je prosječna dob naše lovno gospodarske populacije oko 5 godina.

Ris (*Lynx lynx* L.) je najveća mačka u Europi pa i na hrvatskom tlu. To je vrsta iz roda risova unutar porodice mačaka. Dužina tijela im je do 1,30 m (uz dodatak repa od 11 do 25 cm), a u ramenima su visoki oko 65 cm. U srednjoj Europi, ovisno o području gdje žive, prosječno su teški od 20 do 26 kg (krajnje vrijednosti su 12 do 37 kg). Ženke su s prosječnom težinom od 17 do 20 kg (krajnosti su 12 do 29 kg) osjetno lakše od mužjaka. Zajedničko svim vrstama risova su šiljaste uši s čuperkom dlake na vrhu i kratak rep. Krzno im je žućkasto do sivo smeđe i često prošarano tamnijim pjegama ili prugama. Šare ovise o okolišu i od područja do područja su različite. Ova vrsta ima izražene čuperke duže dlake na obrazima. Imaju vrlo oštar vid i istančan sluh koji im omogućavaju da lako otkriju plijen. Lovi tipično kao sve mačke: prikrada se iz zasjede zaskoči lovinu ili ju sustiže u kratkom trku (najviše do 20 m). Često mijenja svoje prebivalište prateći srne u njihovim migracijama, kojima se hrani. Zabilježeni su i vrlo rijetki napadi na ljude koji su se dogodili gotovo isključivo u samoobrani. Mužjak i ženka se sreću samo kratko radi parenja između siječnja i travnja. Nakon skotnosti od deset tjedana, ženka koti dvoje, troje mladunaca na nekom mirnom mjestu i ostaju uz majku do sljedećeg proljeća. Smrtnost mladunaca je vrlo velika, tako da samo oko polovine mladunaca doživi godinu dana. Očekivani životni vijek im je 10-12 godina, no postoje i izvješća o jedinkama koje su doživjele i 24 godine. Strogo zaštićena vrsta kojom se upravlja temeljem „Plana upravljanja risom u Hrvatskoj“, kojeg je Ministarstvo kulture usvojilo kao službeni dokument 7. rujna 2010. godine (za razdoblje 2010. – 2015. godine). Vrsta je ugrožena fragmentiranjem staništa, ilegalnim odstrjelom te homozigotnošću unesene populacije, koja je nastala od samo nekoliko jedinki. Sukladno Planu upravljanja, na području lovišta nužno je u sklopu terenskih aktivnosti pratiti populaciju risa – u slučaju pronalaska usmrćene divljači od strane risa obavezno odmah obavijestiti Zavod za biologiju Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a podatke o nalazu tragova u snijegu prosljediti Ministarstvu zaštite okoliša i energetike. U slučaju pronalaska ozlijeđenog ili usmrćenog risa postupiti prema Protokolu za prikupljanje usmrćenih

zaštićenih životinja – pozvati ovlaštenog vještaka za utvrđivanje šteta od strane predatora te obavijestiti Inspekciju za zaštitu prirode pri nadležnom Ministarstvu.

Škanjac osaš (*Pernis apivorus*) - Ptica grabljivica iz reda sokolovki. Ima male i nerazvijene kandže i plitko savijen kljun. Dostiže duljinu tijela od 60 cm. Hrani se ličinkama i saćima osa i pčela koje traži na zemlji. Na tlu se zadržavaju znatno više od drugih grabljivica. U Hrvatskoj je za gniježdenja najbrojniji u šumskim područjima panonske Hrvatske. Škanjac osaš naseljava šume bogate proplancima. Često je u mješovitom, mozaičnom krajoliku. Živi sam ili u paru. Gnijezdo grade na granama velikog drveća, na jajima leže i o ptićima se brinu oba roditelja. U pologu su obično 2 jaja. Inkubacija traje 30-35 dana, ptići su sposobni za let nakon 75-100 dana. Za selidbe su samotni ili u rahlim jatima. Monogamni su, veze traju najmanje jednu sezonu.

Sivi sokol (*Falco peregrinus*), sokolovi (porodica *Falconidae*) su skupina malih do srednje velikih grabljivica zašiljenih krila. Nasuprot ostalim grabljivicama, ne rade gnijezda (jaja polažu u gnijezda drugih ptica ili голу stijenu), a plijen ubijanju kljunom (sve ostale grabljivice kandžama). Svi su zaštićeni i nisu divljač. Sivi sokol (*Falco peregrinus* Tunstall) je gnijezdarica primorske, gorske i mjestimično panonske Hrvatske. Populacija je najbrojnija i najstabilnija u Sredozemnoj Hrvatskoj, od Dubrovačkog primorja do kvarnerskih otoka, od Zagore do malih otoka. Sivi sokol obitava na raznolikim staništima od otvorenih do šumovitih područja, u unutrašnjosti i uz more. Vrlo su prilagodljivi i mogu se naći gotovo svugdje, ali obično se ne gnijezde u prostranim nizinskim područjima (stepama, pustinjama, kultivirane nizine bez drveća) u kojima nema sigurnih mjesta za gniježđenje, velikim prostranim šumama, jako obraslim močvarama. Za lov su im potrebna otvorena područja koja često uključuju različita vlažna ili priobalna staništa. Za gniježđenje trebaju litice, stijene ili druge strme, nepristupačne položaje (tornjevi ili ruševine), a u dijelovima areala gnijezdi se i na stablima (u starim gnijezdima drugih ptica) ili na tlu. Nisu društveni, a gnijezde se samotno. Monogamni su, a veze su vjerojatno doživotne. U pologu su obično 3 – 4 jaja, inkubacija traje 29 – 32 dana. Na jajima leže i o ptićima se brinu oba roditelja. Ptići mogu letjeti sa 35 – 42 dana, a samostalni su nakon daljnjih dva ili više mjeseci. Letni mu je obris osobit: zašiljena krila široka pri bazi i srednje dug rep sužen pri vrhu. Odozgo je siv, odozdo sivo ispjegan i isprugan, glava je crno – bijela s izraženim crnim brkom, mladi su smeđi, odozdo ispjegani. Let je aktivan, snažan s brzim zamascima krila, isprekidan kratkim kliznim dionicama, rjeđe jedri. Hrani se najviše pticama, od najmanjih do onih veličine čaplje, najčešće ipak srednjim od veličine čvorka i drozdova do čavki i golubova. Lovi najviše u letu, taktiku prilagođava plijenu i prilikama, najčešće ipak plijen traži leteći iznad otvorenog područja, na uočeni se plijen obrušava nevjerojatnom brzinom (čak 400 km na sat) i ubija ga izravnim udarcem u punoj brzini. Povremeno love šišmiše, a rijetko kukce ili terestrički plijen kao što su mali sisavci i gušteri. U Republici Hrvatskoj je ugrožena gnijezdarica priobalja, dok je u kopnenom dijelu kritično ugrožena i na granici izumiranja. Razlozi ugroženosti: intenziviranje poljodjelstva, pesticidi, smanjenje populacija srednjih ptica, turizam i rekreativne aktivnosti.

Eja strnjarica (*Circus cyaneus*) - Vrsta ptice grabljivice, postoje dvije podvrste. Eja strnjarica je duga 45–55 cm sa rasponom krila od 97–118 cm. Podsjeća na druge eje po tome što su mužjaci i ženke različiti po izgledu. Spolovi se također razlikuju po težini (prosječan mužjak teži 350 g a prosječna ženka 530 g). Ova ptica grabljivica srednje veličine nastanjuje močvare, vlažna zemljišta i (u Europi) farme. Gnijezdo grade na tlu, a ženka nese četiri do šest bjelkastih jaja. U lovu lete nisko iznad tla i tako iznenade malene sisavce i ptice. Vrlo su vokalne dok lete iznad svog lovišta. Razmnožava se u sjevernim dijelovima sjeverne hemisfere u Kanadi i sjeveru SAD-a i na sjeveru Euroazije. Zimi se seli do južnijih područja. Euroazijske ptice se sele do južne Europe i juga umjerene Azije. Američke se sele do juga SAD-a, Meksika i Srednje Amerike. Na prostorima sa najumjerenijom klimom poput Francuske, Velike Britanije i juga Sjedinjenih Država eje strnjarice su stanarice, ali zimi napuštaju planinske prostore.

Šumska šljuka (šljuka bena) (*Scolopax rusticola*) - Gnijezdi se u gustim šumama umjerenih i hladnijih predjela Europe. Žive u hladnim sjevernim područjima tijekom razmnožavanja, a prezimljuju daleko na jugu. Iako vrlo brzo lete i sposobne su za duge neprekidne letove, tijekom jesenje seobe se sporo približavaju jugu. Neke vrste šljuka nisu potpune selice. One su selice samo u sjevernim područjima areala, dok su u drugim dijelovima stanarice. Šljuka može biti duga 20 do 30 centimetara, a njena masa može iznositi od 300 do 400 grama, zavisno od vrste. Vitka je, ima manju glavu i veoma dug kljun i do 15 centimetara. Boju odlično prilagođava uvjetima staništa. Leđa šljuke su uglavnom tamno- smeđe boje sa svijetlo-smeđim prugama, dok joj je donja strana tijela bijele boje. Njihove šare i običaj da se ne

kreću puno tijekom dana čine ih neprimjetnim. Noge su joj nešto izduženije, a zadnji prst stoji iznad nivoa prednjih. Rep je kratak i sadrži oko 15 pera. Oči im se nalaze sa strane tako da imaju vidokrug od skoro 360°. Fizičkih razlika između spolova nema. Hrane se uglavnom noću ili navečer, beskralježnjacima u mekom tlu, koristeći svoje duge kljunove. Sposobne su hvatati insekte u letu. Gnijezdo šljuke je skromno, obloženo travom. Uglavnom polažu četiri jajeta u udubljenje napravljeno na tlu. Na jajima leže do 24 dana, u zavisnosti od vrste. Obično oba roditelja leže na jajima. Imaju podosta prirodnih neprijatelja, od ptica grabljivica, tvorova i lasica, do drugih močvarnih ptica i životinja.

Šljuka kokošica (*Gallinago gallinago*) - Gnijezdi po močvarama, cretovima i vlažnim livadama s niskim gustim raslinjem. Za selidbe i zimovanja borave i po muljevitim površinama, ribnjacima, uz rubove lokvi, pašnjacima, morskim obalama, močvarnim slanušama. Potrebno im je meko tlo, u gornjem sloju bogato sitnim organizmima. Žive u hladnim sjevernim područjima tijekom razmnožavanja, a prezimljuju daleko na jugu. Iako vrlo brzo lete i sposobne su za duge neprekidne letove, tijekom jesenje seobe šljuke se sporo približavaju jugu. Neke vrste šljuka nisu potpune selice. One su selice samo u sjevernim područjima areala, dok su u drugim dijelovima stanišnice. Šljuka može biti duga 20 do 30 centimetara, a njena masa može iznositi od 300 do 400 grama, zavisno od vrste. Vitka je, ima manju glavu i veoma dug kljun i do 15 centimetara. Boju odlično prilagođava uvjetima staništa. Leđa šljuke su uglavnom tamno- smeđe boje sa svijetlo-smeđim prugama, dok joj je donja strana tijela bijele boje. Njihove šare i običaj da se ne kreću puno tijekom dana čine ih neprimjetnim. Noge su joj nešto izduženije, a zadnji prst stoji iznad nivoa prednjih. Rep je kratak i sadrži oko 15 pera. Oči im se nalaze sa strane tako da imaju vidokrug od skoro 360°. Fizičkih razlika između spolova nema. Hrane se uglavnom noću ili navečer, beskralježnjacima u mekom tlu, koristeći svoje duge kljunove. Sposobne su hvatati insekte u letu. Gnijezdo šljuke je skromno, obloženo travom. Uglavnom polažu četiri jajeta u udubljenje napravljeno na tlu. Na jajima leže do 24 dana, u zavisnosti od vrste. Obično oba roditelja leže na jajima. Imaju podosta prirodnih neprijatelja, od ptica grabljivica, tvorova i lasica, do drugih močvarnih ptica i životinja.

U slučaju pronalaska ozlijeđene, osakaćene, ranjene ili uginule strogo zaštićene životinjske vrste obavijestiti Ministarstvo zaštite okoliša i energetike putem obrasca dostupnog na internetskoj poveznici: <http://213.202.106.36/limesurvey/index.php/927612/lang-hr>. Dodatno, o pronalasku slučajno uhvaćene i/ili usmrćene strogo zaštićene životinjske vrste, odmah obavijestiti nadležnu Inspekciju zaštite prirode. Nije dopušteno hvatanje i uznemiravanje strogo zaštićenih vrsta, ponajprije ptica. Maksimalno treba izbjegavati sječu i krčenje tršćaka/rogozika i obalne vegetacije. Pri boravku u prirodi zabranjeno je uznemiravanje strogo zaštićenih životinjskih vrsta koje žive u staništima na području obuhvata Programa.

5.3. Ugroženi i rijetki stanišni tipovi

Prema definiciji u Zakonu o zaštiti prirode: „prirodno stanište je jedinstvena funkcionalna jedinica kopnenog ili vodenog ekosustava, određena geografskim, biotičkim i abiotičkim svojstvima, neovisno o tome je li prirodno ili doprirodno. Sva istovrsna staništa čine jedan stanišni tip.“

Republika Hrvatska izradila je Nacionalnu klasifikaciju staništa (NKS) koja određuje 11 glavnih klasa, označenih kodnom oznakom, abecednim slovima od A do K. Svaka klasa je dalje podijeljena u četiri podrazine stanišnih tipova. Prvih osam klasa sadržava većinu prirodnih tipova staništa. Popis svih stanišnih tipova u Republici Hrvatskoj sadrži Pravilnik o popisu stanišnih tipova i karti staništa („Narodne novine“, broj: 27/21.). Zastupljenost i rasprostranjenost stanišnih tipova dokumentira karta staništa, što omogućuje i praćenje stanje te ugroženosti pojedinog stanišnog tipa. U tablici su prikazane glavne klase staništa prema Nacionalnoj klasifikaciji staništa Republike Hrvatske (NKS).

NKS kod	Glavna klasa NKS
A	Površinske kopnene vode i močvarna staništa stajačice; tekućice, hidrofitska staništa slatkih voda; obrasle obale površinskih kopnenih voda i močvarna staništa
B	Neobrasle i slabo obrasle kopnene površine neobrasle i slabo obrasle stijene; točila; požarišta; erodirane površine
C	Travnjaci, cretovi i visoke zeleni cretovi; higrofilni i mezofilni travnjaci; suhi travnjaci; rudine; visoke zeleni
D	Šikare kontinentalne šikare; pretplaninske šikare; mediteranske šikare; šikare alohtonog grmlja
E	Šume priobalne poplavne šume vrba i topola; poplavne šume hrasta lužnjaka, crne johe i poljskog jasena; šume listopadnih hrastova izvan dohvata poplava; brdske bukove šume; bukovo-jelove šume; pretplaninske bukove šume; kontinentalne crnogorične šume; primorske vazdazelene šume i makije; antropogene šumske sastojine
F	Morska obala muljevita morska obala; pjeskovita morska obala; šljunkovita morska obala; stjenovita morska obala; antropogena staništa morske obale
G	More pelagijal; mediolitoral; infralitoral; cirkalitoral; batijal
H	Podzemlje Kraške špilje i jame; nekraške špilje i jame, intersticijska podzemna staništa; antropogena podzemna staništa
I	Kultivirane nešumske površine i staništa s korovnom i ruderalnom vegetacijom površine obrasle korovnom i ruderalnom vegetacijom; mozaične kultivirane površine; intenzivno obrađivane oranice na komasiranim površinama; višegodišnje zeljaste kulture; voćnjaci, vinogradi i maslinici; proizvodni vrtovi i rasadnici; međe i ograde kultiviranih površina; neproizvodne kultivirane zelene površine
J	Izgrađena i industrijska staništa sela; gradovi; ostale izgrađene negospodarske površine; gospodarske površine; umjetna vodena staništa bez poluprirodnih zajednica biljaka i životinja
K	Kompleksi staništa

Prirodno stanište je jedinstvena funkcionalna jedinica kopnenog ili vodenog ekosustava, određena geografskim, biotičkim i abiotičkim svojstvima, neovisno o tome je li potpuno prirodno ili doprirodno. Sva istovrsna staništa čine jedan stanišni tip.

Stanište divlje vrste je okoliš određen specifičnim abiotičkim i biotičkim svojstvima, u kojem vrsta živi u bilo kojoj fazi svoga biološkog ciklusa.

Temeljem trenutno važeće zakonske regulative stanišni tip je u povoljnom stanju ako: je njegovo prirodno područje rasprostranjenosti i površina koju pokriva stalna ili se povećava; postoji, i u doglednoj budućnosti će se vjerojatno održati, specifična struktura i funkcije nužne za njegov dugoročni opstanak; su njegove značajne vrste u povoljnom staništu. Nadalje očuvanje ekosustava osigurava se očuvanjem stanišnih tipova u povoljnom stanju, odnosno obnavljanjem stanišnih tipova kojima je narušeno povoljno stanje.

Ugrožena i rijetka staništa – na području Općine Skrad su prisutna slijedeća ugrožena i rijetka staništa (www.bioportal.hr) — dopis MIGOR KLASA: 352-03/23-02/160; URBROJ: 517-12-2-3-2-23-2, Zagreb, 27. travnja 2023.:

*NKS kod	Naziv
A.4.1.	Trščaci, rogozici, visoki šiljevi i visoki šaševi (Razred <i>PHRAGMITO-MAGNOCARICETEA</i> Klika in Klika et Novák 1941)
B.1.3.	Alpsko-karpatško-balkanske vapnenačke stijene (Razred <i>ASPLENIETEA TRICHOMANIS</i> (Br.-Bl. in Meier et Br.-Bl. 1934) Oberd. 1977, red <i>POTENTILLETALIA CAULESCENTIS</i> Br.-Bl. 1926)
B.2.2.1.	Ilirsko-jadranska, primorska točila (Sveza <i>Peltarion alliaceae</i> Horvatić in Domac 1957)
C.2.3.2.	Mezofilne livade košanice Srednje Europe (Sveza <i>Arrhenatherion elatioris</i> Br.-Bl. 1926, syn. <i>*Arrhenatherion elatioris</i> Luquet 1926)
C.2.3.2.1.	Srednjoeuropske livade rane pahovke (As. <i>Arrhenatheretum elatioris</i> Br.-Bl. ex Scherrer 1925)
C.3.3.1.	Brdске livade uspravnog ovsika na karbonatnoj podlozi (Sveza <i>Bromion erecti</i> Koch 1926)
E.4.5.	Mezofilne i neutrofilne čiste bukove šume (Podsveza <i>Lamio orvalae-Fagenion</i> (Borhidi 1963) Marinček et al. 1993)
E.5.2.	Dinarske bukovo-jelove šume (Podsveza <i>Lamio orvalae-Fagenion</i> (Borhidi 1963) Marinček et al. 1993)
E.7.2.	Acidofilne jelove šume (Sveza <i>Abieti-Piceion</i> (Br.-Bl. in Br.-Bl. et al. 1939) Soó 1964)
E.7.3.	Smrekove šume (Sveza <i>Piceion excelsae</i> Pawłowski et al. 1928)
H.1.1.	Kopnena kraška špiljska staništa

*NKS – Nacionalna klasifikacija staništa (Hrvatska agencija za okoliš i prirodu (2018): Stručno obrazloženje za izmjene i dopune Pravilnika o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima)

Ugrožena i rijetka staništa – na području obuhvata Programa Općine Skrad su prisutna slijedeća ugrožena i rijetka staništa.

*NKS kod	Naziv
A.4.1.	Trščaci, rogozici, visoki šiljevi i visoki šaševi (Razred <i>PHRAGMITO-MAGNOCARICETEA</i> Klika in Klika et Novák 1941)
B.1.3.	Alpsko-karpatško-balkanske vapnenačke stijene (Razred <i>ASPLENIETEA TRICHOMANIS</i> (Br.-Bl. in Meier et Br.-Bl. 1934) Oberd. 1977, red <i>POTENTILLETALIA CAULESCENTIS</i> Br.-Bl. 1926)
B.2.2.1.	Ilirsko-jadranska, primorska točila (Sveza <i>Peltarion alliaceae</i> Horvatić in Domac 1957)
C.2.3.2.	Mezofilne livade košanice Srednje Europe (Sveza <i>Arrhenatherion elatioris</i> Br.-Bl. 1926, syn. <i>*Arrhenatherion elatioris</i> Luquet 1926)
C.2.3.2.1.	Srednjoeuropske livade rane pahovke (As. <i>Arrhenatheretum elatioris</i> Br.-Bl. ex Scherrer 1925)
C.3.3.1.	Brdске livade uspravnog ovsika na karbonatnoj podlozi (Sveza <i>Bromion erecti</i> Koch 1926)

*NKS – Nacionalna klasifikacija staništa (Hrvatska agencija za okoliš i prirodu (2018): Stručno obrazloženje za izmjene i dopune Pravilnika o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima)

5.4. Ekološka mreža

Ekološka mreža Republike Hrvatske – proglašena je Uredbom o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže („Narodne novine“, broj: 80/2019.) te predstavlja područja ekološke mreže Europske unije **Natura 2000**.

Na području obuhvata Programa Općine Skrad *postoje* područja ekološke mreže kao i na administrativnom području Općine Skrad, zatim postoje područja u neposrednoj blizini, a prikazati će se i najbliža područja ekološke mreže:

- **područja očuvanja značajna za ptice – POP :**
 - Područje očuvanja značajno za ptice (POP) HR1000019 Gorski kotar i sjeverna Lika (područje ekološke mreže se nalazi na području obuhvata Programa te se nalazi i na administrativnom području Općine Skrad)

- **područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – POVS :**
 - Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika (područje ekološke mreže se nalazi na području obuhvata Programa te se nalazi i na administrativnom području Općine Skrad)
 - Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2001351 Područje oko Kupice (područje ekološke mreže se nalazi na području obuhvata Programa te se nalazi i na administrativnom području Općine Skrad)
 - Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS)HR2001413 Šume kod Skrada (područje ekološke mreže se nalazi na području obuhvata Programa te se nalazi i na administrativnom području Općine Skrad)
 - Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2001345 Vražji prolaz i Zeleni vir (područje ekološke mreže se nalazi na području obuhvata Programa te se nalazi i na administrativnom području Općine Skrad)
 - Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS)HR2000106 Ponor Ponikve II (područje ekološke mreže se nalazi na administrativnom području Općine Skrad te se od područja obuhvata nalazi na oko 530 m)
 - Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2001433 Bjeljevina (područje ekološke mreže se nalazi na administrativnom području Općine Skrad te se od područja obuhvata nalazi na oko 3,40 km)
 - Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2000642 Kupa (područje ekološke mreže se nalazi na udaljenosti od oko 800 m od administrativnog područja Općine Skrad te na udaljenosti od oko 900 m od područja obuhvata programa)

Svi podaci (tekstualni i vektorski) o područjima ekološke mreže Republike Hrvatske (ekološke mreže Europske unije Natura 2000) dostupni su na Web portalu Informacijskog sustava zaštite prirode odnosno internetskoj stranici <http://www.biportal.hr>.

Ciljne vrste Područja očuvanja značajnih za ptice koje se nalazi na području obuhvata Programa te se nalazi i na administrativnom području Općine Skrad ((www.bioportal.hr) – dopis MIGOR KLASA: 352-03/23-02/160; URBROJ: 517-12-2-3-2-23-2, Zagreb, 27. travnja 2023. su:

EKOLOŠKA MREŽA RH (EU EKOLOŠKA MREŽA NATURA 2000) – Područja očuvanja značajna za ptice – POP						
Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu	Znanstveni naziv vrste	Hrvatski naziv vrste	Status	
HR1000019	Gorski kotar i sjeverna Lika	2	<i>Actitis hypoleucos</i>	mala prutka	G	
		1	<i>Aegolius funereus</i>	planinski ćuk	G	
		1	<i>Alcedo atthis</i>	vodomar	G	
		1	<i>Alectoris graeca</i>	jarebica kamenjarka	G	
		1	<i>Anthus campestris</i>	primorska trepteljka	G	
		1	<i>Aquila chrysaetos</i>	suri orao	G	
		1	<i>Asio flammeus</i>	sova močvarica	G	
		1	<i>Bonasa bonasia</i>	lještarka	G	
		1	<i>Bubo bubo</i>	ušara	G	
		1	<i>Caprimulgus europaeus</i>	leganj	G	
		1	<i>Ciconia nigra</i>	crna roda	G	
		1	<i>Circaetus gallicus</i>	zmijar	G	
		1	<i>Circus cyaneus</i>	eja strnjarka		Z
		1	<i>Crex crex</i>	kosac	G	
		1	<i>Dendrocopos leucotos</i>	planinski djetlić	G	
		1	<i>Dendrocopos medius</i>	crvenoglavi djetlić	G	
		1	<i>Dryocopus martius</i>	crna žuna	G	
		1	<i>Emberiza hortulana</i>	vrtna strnadica	G	
		1	<i>Falco peregrinus</i>	sivi sokol	G	
		1	<i>Ficedula albicollis</i>	bjelovrata muharica	G	
		1	<i>Ficedula parva</i>	mala muharica	G	
		1	<i>Glaucidium passerinum</i>	mali ćuk	G	
		1	<i>Gyps fulvus</i>	bjeloglavi sup	G****	
		1	<i>Lanius collurio</i>	rusi svračak	G	
		1	<i>Lanius minor</i>	sivi svračak	G	
		1	<i>Lullula arborea</i>	ševa krunica	G	
		1	<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš	G	
		1	<i>Picoides tridactylus</i>	troprsti djetlić	G	
		1	<i>Picus canus</i>	siva žuna	G	
		1	<i>Strix uralensis</i>	jastrebača	G	
1	<i>Sylvia nisoria</i>	pjegava grmuša	G			
1	<i>Tetrao urogallus</i>	tetrijeb gluhan	G			
G**** – tijekom sezone gniježđenja na području se redovito hrane ptice koje gnijezde na Kvarnerskim otocima						

Status(G=gnjezdarica;P=preletnica;Z = zimovalica)

Kategorija za ciljnu vrstu: 1 = međunarodno značajna vrsta za koju su područja izdvojena temeljem članka 4. stavka 1. Direktive 2009/147/EZ; 2=redovite migratorne vrste za koje su područja izdvojena temeljem članka 4. stavka 2. Direktive 2009/147/EZ

Ciljne vrste Područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove koje se nalazi na području obuhvata Programa te se nalazi i na administrativnom području Općine Skrad (www.bioportal.hr) — dopis MIGOR KLASA: 352-03/23-02/160; URBROJ: 517-12-2-3-2-23-2, Zagreb, 27. travnja 2023. su:

EKOLOŠKA MREŽA RH (EU EKOLOŠKA MREŽA NATURA 2000) – Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – POVS				
Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu	Hrvatski naziv vrste / hrvatski naziv staništa	Znanstveni naziv vrste / Šifra stanišnog tipa
HR5000019	Gorski kotar i sjeverna Lika	1	širokouhi mračnjak	<i>Barbastella barbastellus</i>
		1	mali potkovnjak	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
		1	vuk	<i>Canis lupus*</i>
		1	medvjed	<i>Ursus arctos*</i>
		1	ris	<i>Lynx lynx</i>
		1	mirisava žlijezdača	<i>Adenophora lilifolia</i>
		1	cjelolatična žutilovka	<i>Genista holopetala</i>
		1	istočna vodendjevojčica	<i>Coenagrion ornatum</i>
		1	gorski potočar	<i>Cordulegaster heros</i>
		1	velika četveropjega cvilidreta	<i>Morimus funereus</i>
		1	potočni rak	<i>Austropotamobius torentium*</i>
1	(Sub-) mediteranske šume endemičnog crnog bora	9530*		

Znanstvenim imenima divljih vrsta ili stanišnih tipova zbog kojih je pojedino područje određeno kao područje ekološke mreže (ciljne vrste i staništa) uz posebno označavanje prioriternih divljih vrsta ili prioriternih stanišnih tipova navođenjem oznake »*«.

Kategorija za ciljnu vrstu/stanišni tip: 1 = međunarodno značajna vrsta/stanišni tip za koje su područja izdvojena temeljem članka 4. stavka 1. Direktive 92/43/EE

Ciljne vrste Područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove koje se nalazi na području obuhvata Programa te se nalazi i na administrativnom području Općine Skrad (www.bioportal.hr) — dopis MIGOR KLASA: 352-03/23-02/160; URBROJ: 517-12-2-3-2-23-2, Zagreb, 27. travnja 2023. su:

EKOLOŠKA MREŽA RH (EU EKOLOŠKA MREŽA NATURA 2000) – Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – POVS				
Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu	Hrvatski naziv vrste / hrvatski naziv staništa	Znanstveni naziv vrste / Šifra stanišnog tipa
HR2001351	Područje oko Kupice	1	potočni rak	<i>Austropotamobius torentium*</i>
		1	alpiska strizibuba	<i>Rosalia alpina*</i>
		1	peš	<i>Cottus gobio</i>
		1	mladica	<i>Hucho hucho</i>
		1	žuti mukač	<i>Bombina variegata</i>
		1	Ilirske bukove šume (Aremonio-Fagion)	91K0
		1	Acidofilne šume smreke brdskog i planinskog pojasa (Vaccinio-Piceetea)	9410
		1	Hidrofilni rubovi visokih zeleni uz rijeke i šume (<i>Convolvulion sepii</i> , <i>Filipendulion</i> , <i>Senecion fluviatilis</i>)	6430

Znanstvenim imenima divljih vrsta ili stanišnih tipova zbog kojih je pojedino područje određeno kao područje ekološke mreže (ciljne vrste i staništa) uz posebno označavanje prioriternih divljih vrsta ili prioriternih stanišnih tipova navođenjem oznake »*«.

Kategorija za ciljnu vrstu/stanišni tip: 1 = međunarodno značajna vrsta/stanišni tip za koje su područja izdvojena temeljem članka 4. stavka 1. Direktive 92/43/EE

Ciljne vrste Područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove koje se nalazi na području obuhvata Programa te se nalazi i na administrativnom području Općine Skrad (www.bioportal.hr) — dopis MIGOR KLASA: 352-03/23-02/160; URBROJ: 517-12-2-3-2-23-2, Zagreb, 27. travnja 2023. su:

EKOLOŠKA MREŽA RH (EU EKOLOŠKA MREŽA NATURA 2000) – Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – POVS				
Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu	Hrvatski naziv vrste / hrvatski naziv staništa	Znanstveni naziv vrste / Šifra stanišnog tipa
HR2001413	Šume kod Skrada	1	Hidrofilni rubovi visokih zeleni uz rijeke i šume (<i>Convolvulion sepilii</i> , <i>Filipendulion</i> , <i>Senecion fluviatilis</i>)	6430
		1	Bukove šume <i>Luzulo-Fagetum</i>	9110

Znanstvenim imenima divljih vrsta ili stanišnih tipova zbog kojih je pojedino područje određeno kao područje ekološke mreže (ciljne vrste i staništa) uz posebno označavanje prioriternih divljih vrsta ili prioriternih stanišnih tipova navođenjem oznake »*«.

Kategorija za ciljnu vrstu/stanišni tip: 1 = međunarodno značajna vrsta/stanišni tip za koje su područja izdvojena temeljem članka 4. stavka 1. Direktive 92/43/EE

Ciljne vrste Područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove koje se nalazi na području obuhvata Programa te se nalazi i na administrativnom području Općine Skrad (www.bioportal.hr) — dopis MIGOR KLASA: 352-03/23-02/160; URBROJ: 517-12-2-3-2-23-2, Zagreb, 27. travnja 2023. su:

EKOLOŠKA MREŽA RH (EU EKOLOŠKA MREŽA NATURA 2000) – Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – POVS				
Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu	Hrvatski naziv vrste / hrvatski naziv staništa	Znanstveni naziv vrste / Šifra stanišnog tipa
HR2001345	Vražji prolaz i Zeleni vir	1	Hidrofilni rubovi visokih zeleni uz rijeke i šume (<i>Convolvulion sepilii</i> , <i>Filipendulion</i> , <i>Senecion fluviatilis</i>)	6430
		1	Šume velikih nagiba i klanaca <i>Tilio-Acerion</i>	9180*

Znanstvenim imenima divljih vrsta ili stanišnih tipova zbog kojih je pojedino područje određeno kao područje ekološke mreže (ciljne vrste i staništa) uz posebno označavanje prioriternih divljih vrsta ili prioriternih stanišnih tipova navođenjem oznake »*«.

Kategorija za ciljnu vrstu/stanišni tip: 1 = međunarodno značajna vrsta/stanišni tip za koje su područja izdvojena temeljem članka 4. stavka 1. Direktive 92/43/EE

Ciljne vrste Područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove koje se nalazi na oko 530 m od područja obuhvata Programa te se nalazi na administrativnom području Općine Skrad (www.bioportal.hr) — dopis MIGOR KLASA: 352-03/23-02/160; URBROJ: 517-12-2-3-2-23-2, Zagreb, 27. travnja 2023. su:

EKOLOŠKA MREŽA RH (EU EKOLOŠKA MREŽA NATURA 2000) – Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – POVS				
Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu	Hrvatski naziv vrste / hrvatski naziv staništa	Znanstveni naziv vrste / Šifra stanišnog tipa
HR2000106	Ponor Ponikve II	1	Špilje i jame zatvorene za javnost	8310

Znanstvenim imenima divljih vrsta ili stanišnih tipova zbog kojih je pojedino područje određeno kao područje ekološke mreže (ciljne vrste i staništa) uz posebno označavanje prioriternih divljih vrsta ili prioriternih stanišnih tipova navođenjem oznake »*«.

Kategorija za ciljnu vrstu/stanišni tip: 1 = međunarodno značajna vrsta/stanišni tip za koje su područja izdvojena temeljem članka 4. stavka 1. Direktive 92/43/EE

Ciljne vrste Područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove koje se nalazi na udaljenosti oko 900 m od područja obuhvata Programa te se nalazi na udaljenosti od oko 800 m od administrativnog području Općine Skrad (www.biportal.hr) su:

EKOLOŠKA MREŽA RH (EU EKOLOŠKA MREŽA NATURA 2000) – Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – POVS				
Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu	Hrvatski naziv vrste / hrvatski naziv staništa	Znanstveni naziv vrste / Šifra stanišnog tipa
HR2000642	Kupa	1	obična lisanka	<i>Unio crassus</i>
		1	kiseličin vatreni plavac	<i>Lycaena dispar</i>
		1	potočni rak	<i>Austropotamobius torentium*</i>
		1	mladica	<i>Hucho hucho</i>
		1	bolen	<i>Aspius aspius</i>
		1	mali vretenac	<i>Zingel streber</i>
		1	peš	<i>Cottus gobio</i>
		1	dabar	<i>Castor fiber</i>
		1	vidra	<i>Lutra lutra</i>
		1	dunavska paklara	<i>Eudontomyzon vladkovi</i>
		1	vijun	<i>Cobitis elongatoides</i>
		1	veliki vijun	<i>Cobitis elongata</i>
		1	zlatni vijun	<i>Sabanejewia balcanica</i>
		1	potočna mrena	<i>Barbus balcanicus</i>
		1	velika pliska	<i>Alburnus sarmaticus</i>
		1	bjeloperajna krkuša	<i>Romanogobio vladkovi</i>
		1	gavčica	<i>Rhodeus amarus</i>
		1	plotica	<i>Rutilus virgo</i>
		1	Keslerova krkuša	<i>Romanogobio kessleri</i>
		1	tankorepa krkuša	<i>Romanogobio uranoscopus</i>
		1	mala svibanjska rida	<i>Euphydryas maturana</i>
		1	danja medonjica	<i>Euplagia quadripunctaria*</i>
		1	Karbonatne stijene s hazmofitskom vegetacijom	8210
		1	Hidrofilni rubovi visokih zeleni uz rijeke i šume (<i>Convolvulion sepii</i> , <i>Filipendulion</i> , <i>Senecion fluviatilis</i>)	6430
		1	Aluvijalne šume (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	91E0*
		1	Poplavne miješane šume <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> , <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ili <i>Fraxinus angustifolia</i>	91F0
		1	Izvori uz koje se taloži sedra (Cratoneurion) – točkaste ili vrpčaste formacije na kojima dominiraju mahovine iz sveze <i>Cratoneurion commutati</i>	7220*
1	Vodni tokovi s vegetacijom <i>Ranunculion fluitantis</i> i <i>Callitricho-Batrachion</i>	3260		

Znanstvenim imenima divljih vrsta ili stanišnih tipova zbog kojih je pojedino područje određeno kao područje ekološke mreže (ciljne vrste i staništa) uz posebno označavanje prioriternih divljih vrsta ili prioriternih stanišnih tipova navođenjem oznake »*«.

Kategorija za ciljnu vrstu/stanišni tip: 1 = međunarodno značajna vrsta/stanišni tip za koje su područja izdvojena temeljem članka 4. stavka 1. Direktive 92/43/EE

Ciljne vrste Područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove koje se nalazi na oko 3,40 km od područja obuhvata Programa te se nalazi na administrativnom području Općine Skrad (www.bioportal.hr) — dopis MIGOR KLASA: 352-03/23-02/160; URBROJ: 517-12-2-3-2-23-2, Zagreb, 27. travnja 2023. su:

EKOLOŠKA MREŽA RH (EU EKOLOŠKA MREŽA NATURA 2000) – Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – POVS				
Identifikacijski broj područja	Naziv područja	Kategorija za ciljnu vrstu	Hrvatski naziv vrste / hrvatski naziv staništa	Znanstveni naziv vrste / Šifra stanišnog tipa
HR2001433	Bjeljevina	1		<i>Buxbaumia viridis</i>

Znanstvenim imenima divljih vrsta ili stanišnih tipova zbog kojih je pojedino područje određeno kao područje ekološke mreže (ciljne vrste i staništa) uz posebno označavanje prioriternih divljih vrsta ili prioriternih stanišnih tipova navođenjem oznake »*«.

Kategorija za ciljnu vrstu/stanišni tip: 1 = međunarodno značajna vrsta/stanišni tip za koje su područja izdvojena temeljem članka 4. stavka 1. Direktive 92/43/EE

Svi podaci (tekstualni i vektorski) o područjima ekološke mreže Republike Hrvatske (ekološke mreže Europske unije Natura 2000) dostupni su na Web portalu Informacijskog sustava zaštite prirode odnosno internetskoj stranici <http://www.bioportal.hr>.

Utjecaj zahvata, radnji i aktivnosti na područja ekološke mreže

Na području obuhvata Programa Općine Skrad *postoje* područja ekološke mreže kao i na administrativnom području Općine Skrad, a prikazati će se i najbliža područja ekološke mreže:

- **područja očuvanja značajna za ptice – POP :**
 - Područje očuvanja značajno za ptice (POP) HR1000019 Gorski kotar i sjeverna Lika (područje ekološke mreže se nalazi na području obuhvata Programa te se nalazi i na administrativnom području Općine Skrad)
- **područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove – POVS :**
 - Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika (područje ekološke mreže se nalazi na području obuhvata Programa te se nalazi i na administrativnom području Općine Skrad)
 - Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2001351 Područje oko Kupice (područje ekološke mreže se nalazi na području obuhvata Programa te se nalazi i na administrativnom području Općine Skrad)
 - Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS)HR2001413 Šume kod Skrada (područje ekološke mreže se nalazi na području obuhvata Programa te se nalazi i na administrativnom području Općine Skrad)
 - Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2001345 Vražji prolaz i Zeleni vir (područje ekološke mreže se nalazi na području obuhvata Programa te se nalazi i na administrativnom području Općine Skrad)
 - Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS)HR2000106 Ponor Ponikve II (područje ekološke mreže se nalazi na administrativnom području Općine Skrad te se od područja obuhvata nalazi na oko 530 m)
 - Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2001433 Bjeljevina (područje ekološke mreže se nalazi na administrativnom području Općine Skrad te se od područja obuhvata nalazi na oko 3,40 km)

- Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2000642 Kupa (područje ekološke mreže se nalazi na udaljenosti od oko 800 m od administrativnog područja Općine Skrad te na udaljenosti od oko 900 m od područja obuhvata programa)

Područje značajno za ptice (POP) HR1000019 Gorski kotar i sjeverna Lika je područje očuvanja značajno za ptice te pokriva područje obuhvata programa. Riječ je o vrstama pticama koje su vezane uz šume starije od 60 godina te uz čistine i livade unutar šume. Njihova su posebnost dnevne migracije. Riječ je uglavnom o gnjezdavicama tako da sezonske migracije ne postoje uz iznimku ptice Eja strnjarica koja je na predmetnom području zimovalica. Dnevne migracije se odnose na prelaženje određenih udaljenosti iz razloga ishrane te prebivanja. Očuvanje vrsta divljih ptica koje prirodno obitavaju na europskom državnom području država članica potrebno je radi ostvarivanja ciljeva Zajednice u pogledu poboljšanja životnih uvjeta i održivog razvoja. Cilj očuvanja je dugoročna zaštita prirodnih resursa kao sastavnog dijela naslijeđa naroda Europe i upravljanje tim resursima. Ono omogućuje kontrolu prirodnih resursa i uređuje njihovo korištenje na temelju mjera potrebnih za održavanje i prilagođavanje prirodne ravnoteže između vrsta, koliko je to u razumnim okvirima moguće.

Aktivnosti koje su navedene na početku ovog poglavlja će se odvijati na područjima obuhvata programa. Predmetno područje se nalazi na području obuhvata tako da je vrlo vjerojatna pojava ciljnih vrsta područja značajnog za ptice na prostorima područja obuhvata programa. Stoga će korisnik programa uvažavati navedeno te aktivnosti provoditi kako slijedi:

Prebrojavanje divljači (procjena brojnosti) i ostalih životinjskih vrsta činiti na način koji bitno ne utječe na život svih vrsta koje bi se mogle pojaviti na području obuhvata s posebnim naglaskom na ciljne vrste područja očuvanja značajnog za ptice. Koristiti modele prebrojavanja koje nisu invazivne u smislu uznemiravanja, tjeranja, gonjenja i slč. Jednako tako navedeno imati u vidu i prilikom rastjerivanja divljači sa područja gdje čini gospodarski nedopustivu štetu. U zoni radijusa propisane udaljenosti za svaku strogo zaštićenu vrstu oko aktivnih gnijezda, neće se provoditi moguće lovne aktivnosti u vrijeme njihovog razmnožavanja, tako da neće biti niti značajnog negativnog utjecaja na iste. S tim u vezi se neće provoditi invazivne metode prebrojavanja u vrijeme njihovog razmnožavanja. Istu pažnju je potrebno primijeniti i prilikom aktivnosti **rastjerivanja divljači** na područjima koja trpe jaku gospodarsku štetu. Prije rastjerivanja će obaviti sve trenutno važeće propisane procedure u smislu razgovora, edukacije s oštećenim osobama te će izvršiti **podjelu zaštitnih sredstava za sprječavanje šteta i edukaciju stanovništva** o njihovoj primjeni na način na koji neće negativno utjecati ni na jednu životinjsku vrstu pa tako i ciljne vrste graničnog područja ekološke mreže.

Odstrjel (mogući) će se obavljati u skladu s trenutno važećim zakonodavstvom vezanim uz mogući lov na području obuhvata programa zaštite divljači. Moguće lovne aktivnosti se neće obavljati oko gnijezda ciljnih vrsta područja ekološke mreže te gnijezda strogo zaštićenih ptica (propisana udaljenost) u vrijeme njihovog razmnožavanja.

Provedba preventivnih, dijagnostičkih, kurativnih i higijensko-zdravstvenih mjera – u skladu s važećim zakonodavstvom Republike Hrvatske.

Podjela zaštitnih sredstava i edukacija stanovništva o njihovim pravima i obvezama pri sprječavanju šteta od divljači - u skladu s važećim zakonodavstvom Republike Hrvatske.

Konkretne mjere za ciljne vrste područja ekološke mreže značajnog za ptice na području obuhvata te na administrativnom području Općine Skrad. S obzirom kako je riječ o mozaičnom rasporedu prostora područja obuhvata, a time i različitih staništa, vrlo je vjerojatna pojava slijedećih ciljnih vrsta područja značajnog za ptice na prostorima područja obuhvata programa:

Planinski Ćuk (*Aegolius funereus*) – Očuvana populacija i pogodna struktura bukovo-jelove, jelove i smrekove šume za održanje gnijezdeće populacije od 180-260 p. Šumske površine u raznodobnom i prebornom gospodarenju te jednodobnom gospodarenju starije od 60 godina moraju sadržavati najmanje 10m³/ha suhe drvne mase, a prilikom doznake obavezno ostavljati stabla s dupljama u kojima se gnijezde ptice dupljašice;

Jarebica Kamenjarka (*Alectoris graeca*) – Očuvana populacija i staništa (otvoreni kamenjarski travnjaci) za održanje gnijezdeće populacije od 100-150 p. Očuvati povoljne stanišne uvjete kroz dobrovoljne mjere za korisnike zemljišta sufinancirane sredstvima Europske unije; ne ispuštati druge vrste roda *Alectoris* u prirodu; po potrebi provesti kontrolirano paljenje i/ili krčenje (čišćenje) prezraslih travnjačkih površina; redovito održavati lokve u kršu;

Suri Orao (*Aquila chrysaetos*) – Očuvana populacija i pogodna staništa (stjenovita područja, planinski i kamenjarski travnjaci) za održanje gnijezdeće populacije od 5-6 p. Očuvati povoljne stanišne uvjete kroz dobrovoljne mjere za korisnike zemljišta sufinancirane sredstvima Europske unije; po potrebi provesti kontrolirano paljenje i/ili krčenje (čišćenje) prezraslih travnjačkih površina; ne provoditi sportske i rekreacijske aktivnosti, te građevinske radove od 1. siječnja do 31. srpnja u krugu od 750 m oko poznatih gnijezda; elektroenergetsku infrastrukturu planirati, obnavljati i graditi na način da se spriječe kolizije ptica na visokonaponskim (VN) dalekovodima i elektroekucije ptica na srednjenaponskim (SN) dalekovodima; na dionicama postojećih dalekovođa te na stupnim mjestima na kojima se utvrdi povećani rizik ili stradavanja od kolizije i/ili elektroekucije provesti tehničke mjere sprečavanja daljnjih stradavanja ptica;

Sova Močvarica (*Asio flammeus*) – Očuvana populacija i pogodna staništa (otvorene vrištine i travnjaci) za održanje značajne gnijezdeće populacije. Očuvati povoljne stanišne uvjete kroz dobrovoljne mjere za korisnike zemljišta sufinancirane sredstvima Europske unije;

Lještarka (*Bonasa bonasia*) – Očuvana populacija i pogodna struktura šuma (šume s gustom prizemnom vegetacijom i šumskim čistinama) za održanje gnijezdeće populacije od 700-1300 p. Na području razmnožavanja lještarkarke podržavati čistine unutar šume (livade, pašnjake i dr.) i njihove grmolike rubne površine;

Ušara (*Bubo bubo*) – Očuvana populacija i staništa (stjenovita područja, kamenjarski travnjaci) za održanje gnijezdeće populacije od 15-20 p. Očuvati povoljne stanišne uvjete kroz dobrovoljne mjere za korisnike zemljišta sufinancirane sredstvima Europske unije; po potrebi provesti kontrolirano paljenje i/ili krčenje (čišćenje) prezraslih travnjačkih površina; ne provoditi sportske i rekreacijske aktivnosti od 1. veljače do 15. lipnja u krugu od 150 m oko poznatih gnijezda; elektroenergetsku infrastrukturu planirati, obnavljati i graditi na način da se spriječe kolizije ptica na visokonaponskim (VN) dalekovodima i elektroekucije ptica na srednjenaponskim (SN) dalekovodima; na dionicama postojećih dalekovođa te na stupnim mjestima na kojima se utvrdi povećani rizik ili stradavanja od kolizije i/ili elektroekucije provesti tehničke mjere sprečavanja daljnjih stradavanja ptica;

Crna Roda (*Ciconia nigra*) – Očuvana populacija i staništa (stare šume s močvarnim staništima) za održanje gnijezdeće populacije od 2-4 p. oko evidentiranih gnijezda provoditi monitoring u razdoblju od 1. travnja do 31. svibnja; tijekom razdoblja monitoringa osigurati mir u zoni od 100 m oko svih evidentiranih gnijezda; po utvrđivanju aktivnog gnijezda, u zoni od 100 m oko stabla na kojem se nalazi gnijezdo, osigurati mir i ne provoditi nikakve radove do 15. kolovoza iste godine; elektroenergetsku infrastrukturu planirati, obnavljati i graditi na način da se spriječe kolizije ptica na visokonaponskim (VN) dalekovodima i elektroekucije ptica na srednjenaponskim (SN) dalekovodima; na dionicama postojećih dalekovođa te na stupnim mjestima na kojima se utvrdi povećani rizik ili stradavanja od kolizije i/ili elektroekucije provesti tehničke mjere sprečavanja daljnjih stradavanja ptica;

Zmijar (*Circaetus gallicus*) – Očuvana populacija i pogodna staništa (stjenovita područja, kamenjarski travnjaci ispresijecani šumama, šumarcima, makijom ili garigom) za održanje gnijezdeće populacije od 5-8 p. Očuvati povoljne stanišne uvjete kroz dobrovoljne mjere za korisnike zemljišta sufinancirane sredstvima Europske unije; po potrebi provesti kontrolirano paljenje i/ili krčenje (čišćenje) prezraslih travnjačkih površina; ne provoditi sportske aktivnosti te građevinske radove od 15. travnja do 15. kolovoza u krugu od 200-600 m oko poznatih gnijezda; elektroenergetsku infrastrukturu planirati, obnavljati i graditi na način da se spriječe kolizije ptica na visokonaponskim (VN) dalekovodima i elektroekucije ptica na srednjenaponskim (SN) dalekovodima; na dionicama postojećih dalekovođa te na stupnim mjestima na kojima se utvrdi povećani rizik ili stradavanja od kolizije i/ili elektroekucije provesti tehničke mjere sprečavanja daljnjih stradavanja ptica;

Eja Strnjarica (*Circus cyaneus*) – Očuvana populacija i staništa (otvoreni travnjaci, otvorena mozaična staništa) za održanje značajne zimujuće populacije. Očuvati povoljne stanišne uvjete kroz dobrovoljne mjere za korisnike zemljišta sufinancirane sredstvima Europske unije; po potrebi provesti kontrolirano paljenje i/ili krčenje (čišćenje) prezraslih travnjačkih površina; elektroenergetsku infrastrukturu planirati, obnavljati i graditi na način da se spriječe kolizije ptica na visokonaponskim (VN) dalekovodima i elektroekucije ptica na srednjenaponskim (SN) dalekovodima; na dionicama postojećih dalekovođa te na stupnim mjestima na kojima se utvrdi povećani rizik ili stradavanja od kolizije i/ili elektroekucije provesti tehničke mjere sprečavanja daljnjih stradavanja ptica;

Kosac (*Crex crex*) – Očuvana populacija i pogodna staništa (vlažne/poplavne livade košanice) za održanje gnijezdeće populacije od 50-80 pjevajućih mužjaka. Očuvati povoljne stanišne uvjete kroz dobrovoljne mjere za korisnike zemljišta sufinancirane sredstvima Europske unije; košnju obala kanala i jaraka (u ingerenciji Hrvatskih voda) na gnijezdilištima obavljati u razdoblju od 15. kolovoza do 15. ožujka;

Sivi Sokol (*Falco peregrinus*) – Očuvana populacija i staništa za gnijezđenje (visoke stijene, strme litice) za održanje gnijezdeće populacije od 3-5 p. Ne provoditi sportske i rekreacijske aktivnosti od 15. veljače do 15. lipnja u krugu od 750 m oko poznatih gnijezda; elektroenergetsku infrastrukturu planirati, obnavljati i graditi na način da se spriječe kolizije ptica na visokonaponskim (VN) dalekovodima i elektroekucije ptica na srednjenaponskim (SN) dalekovodima; na dionicama postojećih

dalekovoda te na stupnim mjestima na kojima se utvrdi povećani rizik ili stradavanja od kolizije i/ili elektrokcije provesti tehničke mjere sprečavanja daljnjih stradavanja ptica;

Mali Ćuk (*Glaucidium passerinum*) – Očuvana populacija i pogodna struktura bukovo-jelove, jelove i smrekove šume za održanje gnijezdeće populacije od 80-140 p. Šumske površine na kojima obitava mali ćuk u raznodobnom i prebornom gospodarenju te jednodobnom gospodarenju starije od 60 godina moraju sadržavati najmanje 15 m³/ha suhe drvene mase, a prilikom doznake obavezno ostavljati stabla s dupljama u kojima se gnijezde ptice dupljašice;

Bjeloglavi Sup (*Gyps fulvus*) – Očuvana populacija i staništa (ekstenzivi pašnjaci) za ishranu gnijezdeće populacije. Elektroenergetsku infrastrukturu planirati, obnavljati i graditi na način da se spriječe kolizije ptica na visokonaponskim (VN) dalekovodima i elektrokcije ptica na srednjenaponskim (SN) dalekovodima; na dionicama postojećih dalekovoda te na stupnim mjestima na kojima se utvrdi povećani rizik ili stradavanja od kolizije i/ili elektrokcije provesti tehničke mjere sprečavanja daljnjih stradavanja ptica; očuvati povoljne stanišne uvjete kroz dobrovoljne mjere za korisnike zemljišta sufinancirane sredstvima Europske unije;

Škanjac Osaš (*Pernis apivorus*) – Očuvana populacija i pogodna struktura šuma za održanje gnijezdeće populacije od 10-15 p. Očuvati staništa; elektroenergetsku infrastrukturu planirati, obnavljati i graditi na način da se spriječe kolizije ptica na visokonaponskim (VN) dalekovodima i elektrokcije ptica na srednjenaponskim (SN) dalekovodima; na dionicama postojećih dalekovoda te na stupnim mjestima na kojima se utvrdi povećani rizik ili stradavanja od kolizije i/ili elektrokcije provesti tehničke mjere sprečavanja daljnjih stradavanja ptica;

Jastrebača (*Strix uralensis*) – Očuvana populacija i pogodna struktura bukovo-jelove šume za održanje gnijezdeće populacije od 250-350 p. šumske površine moraju sadržavati najmanje 10m³/ha suhe drvene mase, a prilikom doznake obavezno ostavljati stabla s dupljama u kojima se gnijezde ptice dupljašice; elektroenergetsku infrastrukturu planirati, obnavljati i graditi na način da se spriječe kolizije ptica na visokonaponskim (VN) dalekovodima i elektrokcije ptica na srednjenaponskim (SN) dalekovodima; na dionicama postojećih dalekovoda te na stupnim mjestima na kojima se utvrdi povećani rizik ili stradavanja od kolizije i/ili elektrokcije provesti tehničke mjere sprečavanja daljnjih stradavanja ptica;

Tetrijež Gluhan (*Tetrao urogallus*) – Očuvana populacija i staništa (gorske šume sa šumskim čistinama) za održanje gnijezdeće populacije od 15-30 pjevajućih mužjaka. Na području utvrđenih pjevališta i gnjezdilišta tetrijeba održavati čistine unutar šume (livade, pašnjake i dr.) i njihove grmolike rubne površine; osigurati mir u radijusu od 300 m oko pjevališta u razdoblju od 31. ožujka do 31. svibnja; osigurati mir u radijusu od 300 m oko poznatih gnjezdilišta u razdoblju od 31. ožujka do 30. lipnja; na području razmnožavanja tetrijeba nastaviti održavati brojnost divljači na razini koja ne remeti prirodne odnose između divljači i zaštićenih životinjskih vrsta te njihovih prirodnih staništa i gospodarskih djelatnosti;

Korisnik područja obuhvata će u okviru svojih ovlasti, znanja i mogućnosti provoditi navedene mjere.

Lokalna uprava će u prvom redu djelovati edukativno te će moguće radove na predmetnim područjima usmjeriti na ishođenje potrebne dokumentacije prije početka bilo kakvih zahvata (npr. izgradnja dalekovoda i dr.). Ukoliko se na pojedinim mjestima utvrdi povećani rizik ili stradavanja od kolizije i/ili elektrokcije provesti tehničke mjere sprečavanja daljnjih stradavanja ptica.

Nadalje su tu područja očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove koja se nalaze na području obuhvata Programa ili pak najbliža područja ekološke mreže području i administrativnom području Općine Skrad. Riječ je o područjima očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove: HR1000019 Gorski kotar i sjeverna Lika, HR2001433 Bjeljevina, HR2001351 Područje oko Kupice, HR2001345 Vražji prolaz i Zeleni vir, HR2000106 Ponor Ponikve II, HR2001413 Šume kod Skrada te HR2000642 Kupa.

Područja očuvanja vezana za vrste i stanišne tipove su prioritetno izdvojeno radi staništa, dakle na tim područjima korisnik predmetnih površina će se držati činjenica da je bilo kakva izmjena sastava ciljnih stanišnih tipova te ugroženih i rijetkih stanišnih tipova zabranjena. Korisnik površina će djelovati samo u edukativnom smislu, što će činiti u okvirima svojih mogućnosti, a u smislu kako nije dopušteno mijenjati ciljne stanišne tipove te ugrožene i rijetke stanišne tipove. ***Bilo kakva izmjena sastava ciljnih stanišnih tipova te ugroženih i rijetkih stanišnih tipova je zabranjena te je na predmetnim područjima zabranjeno gnojenje i oplemenjivanje travnjaka i slč***

* **(Sub-) mediteranske šume endemičnog crnog bora** – lokalna uprava, Općina Skrad će kroz svoje radnje, elaborate, studije, prostorno planiranje te i ovaj elaborat Program zaštite divljači, voditi se činjenicom kako nije dopušteno mijenjati ciljne stanišne tipove. Djelovati će u prvom redu edukativno te će moguće radove na predmetnim područjima usmjeriti na ishođenje potrebne dokumentacije prije početka bilo kakvih zahvata. Stanišni tip 9530* **(Sub-) mediteranske šume endemičnog crnog bora**, predstavlja jedan od ciljnih stanišnih tipova područja (POVS) HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika.

* Šume velikih nagiba i klanaca *Tilio-Acerion* – lokalna uprava, Općina Skrad će kroz svoje radnje, elaborate, studije, prostorno planiranje te i ovaj elaborat Program zaštite divljači, voditi se činjenicom kako nije dopušteno mijenjati ciljne stanišne tipove. Djelovati će u prvom redu edukativno te će moguće radove na predmetnim područjima usmjeriti na ishođenje potrebne dokumentacije prije početka bilo kakvih zahvata. Stanišni tip 9180* Šume velikih nagiba i klanaca *Tilio-Acerion*, predstavlja jedan od ciljnih stanišnih tipova područja (POVS) HR2001345 Vražji prolaz i Zeleni vir.

* Aluvijalne šume (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) - lokalna uprava, Općina Skrad će kroz svoje radnje, elaborate, studije, prostorno planiranje te i ovaj elaborat Program zaštite divljači, voditi se činjenicom kako nije dopušteno mijenjati ciljne stanišne tipove. Djelovati će u prvom redu edukativno te će moguće radove na predmetnim područjima usmjeriti na ishođenje potrebne dokumentacije prije početka bilo kakvih zahvata. Stanišni tip 91E0 * Aluvijalne šume (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*), predstavlja jedan od ciljnih stanišnih tipova područja (POVS) HR2000642 Kupa.

* Izvori uz koje se taloži sedra (*Cratoneurion*) – točkaste ili vrpčaste formacije na kojima dominiraju mahovine iz sveze *Cratoneurion commutati* - lokalna uprava, Općina Skrad će kroz svoje radnje, elaborate, studije, prostorno planiranje te i ovaj elaborat Program zaštite divljači, voditi se činjenicom kako nije dopušteno mijenjati ciljne stanišne tipove. Djelovati će u prvom redu edukativno te će moguće radove na predmetnim područjima usmjeriti na ishođenje potrebne dokumentacije prije početka bilo kakvih zahvata. Stanišni tip 7220* Izvori uz koje se taloži sedra (*Cratoneurion*) – točkaste ili vrpčaste formacije na kojima dominiraju mahovine iz sveze *Cratoneurion*, predstavlja jedan od ciljnih stanišnih tipova područja (POVS) HR2000642 Kupa.

Potrebno je izdvojiti ciljne stanišne vrste:

Izdvojiti bi trebalo *Vuka (Canis lupus*)*, kao ciljnu vrstu područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) Gorski kotar i sjeverna Lika. Općina Skrad će prije svega u edukativnom smislu te kroz svoje radnje, elaborate, studije, prostorno planiranje te i ovaj elaborat Program zaštite divljači, upućivati na postojanje predmetne vrste kao ciljne vrste predmetnog područja.

Izdvojiti bi trebalo *Medvjeda (Ursus arctos*)*, kao ciljnu vrstu područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) Gorski kotar i sjeverna Lika. Općina Skrad će prije svega u edukativnom smislu te kroz svoje radnje, elaborate, studije, prostorno planiranje te i ovaj elaborat Program zaštite divljači, upućivati na postojanje predmetne vrste kao ciljne vrste predmetnog područja.

Izdvojiti bi trebalo *Potočni Rak (Austroptamobius torentium*)*, kao ciljnu vrstu područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) Gorski kotar i sjeverna Lika i (POVS) HR2001351 Područje oko Kupice. Općina Skrad će prije svega u edukativnom smislu te kroz svoje radnje, elaborate, studije, prostorno planiranje te i ovaj elaborat Program zaštite divljači, upućivati na postojanje predmetne vrste kao ciljne vrste predmetnog područja.

Izdvojiti bi trebalo *Alpinska Strizibuba (Rosalia alpina*)*, kao ciljnu vrstu područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2001351 Područje oko Kupice. Općina Skrad će prije svega u edukativnom smislu te kroz svoje radnje, elaborate, studije, prostorno planiranje te i ovaj elaborat Program zaštite divljači, upućivati na postojanje predmetne vrste kao ciljne vrste predmetnog područja.

Izdvojiti bi trebalo *Danju Medonjicu (Euplagia quadripunctaria*)*, kao ciljnu vrstu područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2000642 Kupa. Općina Skrad će prije svega u edukativnom smislu te kroz svoje radnje, elaborate, studije, prostorno planiranje te i ovaj elaborat Program zaštite divljači, upućivati na postojanje predmetne vrste kao ciljne vrste predmetnog područja.

S obzirom na planirane zahvate i aktivnosti, način njihova provođenja, može se **isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja** primjene Programa na ciljeve očuvanja (ciljne vrste, ciljnih stanišnih tipovi) i cjelovitost područja ekološke mreže.

6. Mjere zaštite divljači

Mjere zaštite divljači podrazumijevaju niz radnji i to u prvom redu preventivnih kojima će se divljači onemogućavati pristup površinama izvan lovišta, a koje će u konačnici imati za cilj osiguravanje nesmetanog života i obitavanja divljači, ali i ostalih životinjskih vrsta na površinama njihovog prirodnog staništa bez ugrožavanja istih. S druge strane važno je za naglasiti da se ove mjere provode radi sigurnosti ljudi koji se nalaze u naseljenim mjestima na području Općine Skrad, ali na način da ih njihova provedba ljude ne smije ugroziti. Stoga, zbog sigurnosti i ljudskih života ni divljač ni ostale životinjske vrste nemaju stanište na području površine izvan lovišta Općine Skrad. Isto tako, pojedine radnje imaju za cilj sprječavanje fragmentacije staništa, kao i nesmetane prirodne migracije divljači i ostalih životinjskih vrsta.

6.1. Zabrana lova divljači osim izuzetaka

Na površinama izvan lovišta zabranjeno je loviti divljač, osim izuzetaka koji su propisani člankom 61. Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači. Navedenim člankom divljač je dopušteno na površina izvan lovišta loviti:

1. ranjenu ili bolesnu tijekom cijele godine, uz obvezu prijave nadležnom uredu i predočenje uvjerenja nadležne veterinarske službe da je odstrijeljena divljač bila ranjena ili bolesna;
2. u slučaju proglašenja zarazne bolesti ili ako postoji mogućnost njene pojave u skladu s propisima o zdravstvenoj zaštiti životinja;
3. za potrebe znanstveno – istraživačkih i znanstveno – nastavnih ustanova u skladu s odgovarajućim programom;
4. radi smanjivanja broja divljači kada zbog prevelike gustoće dolazi do gospodarski nedopustivih šteta.

Lov divljači koja stalno, sezonski ili povremeno obitava ili prelazi preko površina izvan lovišta, a čija je prisutnost na površinama izvan lovišta nepoželjna, može se obavljati **lovom žive divljači (hvataljkama i slično)**, a zatim se uhvaćena divljač ispušta na neko drugo područje. Isto tako potrebno je pokušati obaviti i **izgon divljači s površina izvan lovišta, ali samo u slučajevima kada taj izgon ne utječe na sigurnost ljudskih života**, što je potrebno procijeniti na licu mjesta i u svakom slučaju pojavljivanja divljači posebno. Divljač je temeljem članka 66. stavka 1. točke 1.-16. Zakona o lovstvu zabranjeno loviti:

1. načinima i sredstvima kojima se ona masovno uništava
2. korištenjem žive, oslijepljene ili osakaćene životinje kao mamca
3. odašiljačima zvuka
4. električnim i elektroničkim ubojitim ili omamljujućim napravama
5. umjetnim svjetlećim napravama
6. zrcalima i drugim zasljepljujućim napravama
7. napravama za osvjetljavanje cilja
8. optičkim ciljnicima za noćni lov s mogućnošću elektroničkog povećavanja ili pretvaranja slike
9. eksplozivima
10. mrežama koje su načelno ili prema uvjetima uporabe neselektivne
11. zamkama koje su načelno ili prema uvjetima uporabe neselektivne
12. samostrijelom
13. otrovima i otrovnim ili omamljujućim mamcima
14. istjerivanjem životinja iz skloništa plinom ili dimom
15. zabranjenim oružjem sukladno propisima kojima se regulira nabava i posjedovanje oružja građana i poluautomatskim oružjem sa spremnikom koji može sadržavati više od dva naboja
16. za ptice dodatno i stupicama, mrežama, zamkama, kukama i lijepkom.

Nadalje članak 66. stavak 4. istoga Zakona propisuje: „**Dopuštenje za iznimnu uporabu sredstava iz stavka 1. točaka 1.-16. ovoga članka donosi Ministarstvo, uz prethodnu suglasnost ministarstva nadležnog za poslove zaštite prirode.** Ukoliko će se loviti na navedeni način Općina Skrad (kao pravna osoba koja upravlja Općinom) mora tražiti suglasnost za lov navedenim pomagalicama.

Navedena pomagala postavljala bi se na predjele gdje se pojedine i to nepoželjne vrste divljači najčešće pojavljuju. Navedeno uglavnom zadovoljava lov na sitne vrste divljači.

Divljač se može izlučivati i puškama za uspavljivanje, što zbog strukture površine naselja često i nije najidealnije rješenje. Naime tijekom ispaljivanja i pogađanja divljači uspavljajućim sredstvom, ista je uznemirena i najčešće bježi. Kod odabira doze uspavljajućeg sredstva treba dobro procijeniti masu i dob divljači da bi se prema napucima samoga sredstva izbjegla prevelika doza koja bi izazvala uginuće divljači ili premalena koja opet ne bi uspavala divljač, što je opet vrlo riskantno. Isto tako pri primjeni sredstava za uspavljivanje divljači je potrebno određeno vrijeme da postane omamljena, a zatim i da zaspi. Navedeno zbog uznemiravanja pri pogađanju nije optimalno rješenje jer divljač nakon pogotka najčešće bježi, što predstavlja veliku opasnost za sigurnost, a time i ljude i imovinu. Isto tako postoji i velika opasnost od samoozlijeđivanja divljači i ostalih životinjskih vrsta prilikom zatrčavanja u različite objekte u naseljenom mjestu.

Kada su iskorištene sve mogućnosti preventivne zaštite i sprječavanja ulaska divljači na naseljeno područje, krupne vrste, ali i veći dio sitnih vrsta divljači na području površine izvan lovišta najidealnije bi, zbog zaštite ljudi i imovine, bilo izlučiti odstrjelom. Članak 60. Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači propisuje mjere za sprječavanje šteta od divljači obuhvaćaju između ostaloga i: **„smanjivanje broja divljači kada zbog prevelike gustoće dolazi do gospodarski nedopustivih šteta“**. Slijedom navedenoga, ako se procijeni prevelika brojnost divljači u naseljenom području površine izvan lovišta, smatrat će se da predstavlja preveliku gustoću zbog koje može doći do gospodarski nedopustivih šteta, koje se najčešće ogledaju u ugrožavanju ljudskih života i imovine.

U gore navedenim slučajevima lova divljači na površinama izvan lovišta **lov se obavlja u skladu s odredbama Zakona o lovstvu i Pravilnika proizašlih iz istoga. Uz navedeni Zakon o lovstvu potrebno je poštivati i odredbe Zakona o oružju.**

Tijekom stalnog monitoringa za vrijeme trajanja ovog Programa, ukoliko se iz bilo kojih razloga divljač pojavila na površinama izvan lovišta, a povedene su sve mjere kojima se pokušalo sa sprječavanjem dolaska divljači na površine izvan lovišta ili s njihovim istjerivanjem, obavljat će se redukcijski odstrjel jer se smatra da divljač nema stanište, a time ni kapacitet na ovim površinama izvan lovišta.

Sve što se tiče sigurnosti navedeno je za divljač, a vrijedi i za ostale životinjske vrste. Kao ni divljač ni ostale životinjske vrste nemaju stanište, a time ni kapacitet na ovim površinama izvan lovišta. **Za eventualni izlov, rastjerivanje i/ili uklanjanje ostalih životinjskih vrsta koje nisu divljač u smislu odredbi Zakona o lovstvu, s posebnim naglaskom na strogo zaštićene životinjske vrste u smislu posebnih zakonskih i podzakonskih akata, a prilikom ulaska istih na područje površina izvan lovišta, potrebno je tražiti odobrenje od ministarstva nadležnog za poslove zaštite prirode.** Nakon dobivanja potrebnih odobrenja i rješenja od ministarstva nadležnog za poslove zaštite prirode potrebno je od ministarstva nadležnog za poslove lovstva zatražiti rješenje o mjerama i uvjetima za uporabu lovačkog oružja i naboja, te uvjete i način lova za životinjsku vrstu koja nije divljač u smislu Zakona o lovstvu, a čije je uklanjanje posebnim rješenjem propisalo drugo nadležno tijelo.

Nakon prikupljanja i dobivanja svih potrebnih rješenja Općina Skrad treba obaviti radnje izlučivanja (hvatanje, odstrjel i slično) u skladu sa zakonskim propisima.

Protokol za postupanje pri izlučivanju divljači, ali i svih ostalih životinjskih vrsta, nakon dobivanja svih potrebnih ovlaštenja i rješenja, bio bi osigurati mjesto gdje se divljač ili ostala životinjska vrsta nalazi te isto tako osiguravati prostor tijekom cijeloga vremena njenoga izlučivanja. Ukoliko Općina Skrad nije registrirana za uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljač, trebao bi sklopiti Ugovor s pravnom ili fizičkom osobom koja će obavljati izlučivanje divljači i/ili ostalih životinjskih vrsta s područja iste. **Temeljem članka 67. st. 1. i 2. Zakona o lovstvu u lovu odnosno u izlučivanju smiju sudjelovati osobe koja uza se imaju lovačku iskaznicu s važećom identifikacijskom markicom za pojedinu lovnu godinu i pisano dopuštenje ovlaštenika prava lova te pravne ili fizičke osobe koje gospodare zemljištem iz članka 11. stavka 2. Zakona o lovstvu.** **Odstrjeljivati divljač smije samo osoba koja uz navedene uvjete posjeduje i oružni list za držanje i nošenje oružja u svrhu lova.**

Općina Skrad može sastaviti popis osoba koje će obavljatu izlučivanje, osobito odstrjelom, divljači i/ili ostalih životinjskih vrsta, da bi se i na navedeni način mogući bespravni lov potpuno eliminirao.

6.2. Provedba preventivnih, dijagnostičkih, kurativnih i higijensko – zdravstvenih mjera radi zdravstvene zaštite divljači, ljudi i stoke

Sva divljač, kao i ljudi te domaće i sve ostale životinjske vrste, podložna je obolijevanju od raznih bolesti. Bolest je svaki poremećaj fiziološkog stanja organizma. Spomenuti poremećaji mogu dovesti do privremenog smanjenja ili trajnog izostanka funkcioniranja pojedinih organa, a kao posljedica toga može nastupiti i ugibanje, odnosno smrt. Budući da postoji niz bolesti na divljači i domaćim životinjama koje se prenose uzajamno, a neke od njih ugrožavaju i čovjeka, predviđaju se razne preventivne, dijagnostičke, kurativne i higijensko – zdravstvene mjere radi zaštite divljači, životinjskih i ostalih vrsta, a u konačnici i čovjeka.

Vrlo je važno uspostaviti suradnju s veterinarskom službom te redovito obavljati kontrolu i praćenje zdravstvenog stanja divljači uz područje Općine Skrad jer divljač nema stanište, a time ni kapacitet na ovim površinama izvan lovišta. Isto tako redovito obavljati kontrolu i praćenje zdravstvenog stanja divljači nakon eventualno obavljenog lova, osobito ako se posumnja na bolest. Ako se posumnja na bolest obavezno tražiti pregled eventualno uginule divljači, divljači izlučene hvatanjem ili eventualnim sanitarnim odstrjelom, a u cilju sprječavanja pojave i širenja zaraznih bolesti. Ako se na površinama izvan lovišta proglasi pojava zarazne bolesti ili se ona može očekivati, mora se osigurati provođenje mjera u skladu s propisima o zdravstvenoj zaštiti životinja, uz obavještenje nadležne veterinarske službe, dok takva zaraza ili opasnost od njezina širenja traje.

Među mnogobrojnim i različitim uzrocima koji utječu na smanjenje broja divljači, bolesti zauzimaju značajno mjesto. Prilikom osmatranja moraju se na živoj divljači uočiti promjene i poremećaji koje ukazuju na neku od bolesti, a to su:

- nemogućnost bijega u situacijama kada obično bježi;
- zaostajanje ili odvajanje od ostalih životinja;
- često zastajkivanje, odmaranje, lijeganje ili šepanje;
- ako se nalazi na mjestima na koja u normalnim uvjetima ne zalazi;
- mršavost i neurednost dlake ili perja;
- otežano disanje, kašalj, proljev, trom hod;
- gubitak straha pred čovjekom,
- agresivnost i niz drugih neprirodnih ponašanja divljači.

Budući da se samim promatranjem bolesne životinje obično ne može procijeniti ni uzrok bolesti ni njezino značenje za druge vrste divljači, životinjske vrste, stoku, ali i čovjeka, preporučuje se dostaviti veterinarskoj instituciji jednu ili više uginulih, uhvaćenih ili eventualno odstrijeljenih bolesnih jedinki. Na fiziološko stanje organizma može utjecati puno čimbenika. Čimbenici koji mogu dovesti do oštećenja organizma i nastanka bolesti mogu se podijeliti na unutarnje i vanjske. Vanjski čimbenici mogu biti mehanički, klimatski, kemijski i biološki. U unutarnje čimbenike ubraja se smanjena otpornost organizma, nasljeđe patogenih osobina, konstitucija i dispozicija. Vanjski uzroci su češći i bolje poznati nego unutarnji.

Iako uvijek ne postoji jasno izražena granica, radi lakše provedbe mjera zaštite divljači, bolesti se dijele na: unutrašnje (nezarazne), zarazne i nametničke (parazitarne ili invazijske).

Unutrašnje (nezarazne) bolesti

Unutrašnje (nezarazne) bolesti karakteriziraju individualna uginuća kod divljači. Nađenu divljač potrebno je adekvatno zbrinuti sukladno zakonskoj regulativi. Potencijalne nezarazne bolesti su: otrovanje, nadam, rane, prijelomi, avitaminoze i dr. Kao preventivu možemo preporučiti dodavanje vitaminsko-mineralnih dodataka u hranu, posebice u vrijeme gravidnosti.

Neprirodnosti morfologije tijela i lovačkih trofeja kod divljači se mogu pojaviti kao posljedica nepravilnog uzgojnog odstrjela – pri odabiru i izlučivanju jedinki, kao i zbog nepravilne i nepravodobne selekcije. Moguća je pojava hranjenja divljači pokvarenom hranom, osobito u doba godine kada divljač nema izbora hrane u prirodi. Navedene pojave sprječavaju se neposrednim otklanjanjem njihovih uzroka, najprije stručnim pristupom u odabiru divljači za odstrjel, a potom kontrolom ispravnosti hrane i donošenjem svježije i kvalitetne hrane.

Proljetni proljev srneće divljači je bolest koja se javlja tijekom prvih mjeseci u godini. Na oboljelim životinjama zapažaju se mršavost, teže kretanje, a zadnji dio tijela je zaprljan izmetom. Prema sadašnjim

saznanjima ova bolest može biti uzrokovana s više uzroka i poremećaja u metabolizmu ili nametničkom invazijom. Poremećaj u metabolizmu javlja se nakon hladnog i vlažnog vremena prelaskom zime u kišovito proljeće, odnosno kod životinja koje su imale deficitarnu hranidbu (nedostatak vitamina, minerala i drugo).

Zarazne bolesti

Uzročnici mogu biti virusi, bakterije, rikecije, gljivice, prioni i dr. Za sprječavanje pojave ovih bolesti, kao i stjecanje vitalnosti i imuniteta predviđa se primjena vitaminsko-mineralnih dodataka u hranu. Mjesta hranjenja i koncentriranja divljači potrebno je dezinficirati zaštitnim sredstvima. Trajno je potrebno pratiti stanje i ponašanje divljači radi uočavanja eventualnih pojava zaraznih bolesti. Oboljelu divljač treba odstrjeliti te poslati u nadležnu ustanovu. Isti postupak je i s pronađenim lešinama pri sumnji na zaraznu bolest. Ako prispjeli nalazi ukazuju na pojavu zarazne bolesti poduzet će se adekvatne mjere preko nadležne veterinarske službe.

Tuberkuloza (TBC) je u tipičnom obliku kontagiozna, kronična zarazna bolest svih vrsta sisavaca i ptica i čovjeka (zoonoza). Uzročnik je bakterija *Mycobacterium* sp. Očituje se tvorbom čvorića (tuberkula), upalom seroznih ovojnica (poplućnica, porebrica, potrbušnica) i kasnijom njihovom nekrozom. Ako se pri vađenju utrobe uoče ovakve promjene, potrebno je obvezno prijaviti veterinarskoj službi. Meso nije upotrebljivo za prehranu ljudi.

Fibropapilomatoza je kronična virusna bolest koja se karakterizira stvaranjem dobroćudnih izraslina po koži ili sluznicama tzv. fibropapiloma (fibroma ili papiloma). Izraslina može biti samo jedna pa do više desetaka i različite veličine (nekoliko milimetara do nekoliko desetaka centimetara). Liječenje bi bilo moguće u kontroliranom uzgoju i u slučajevima da životinje uspavamo, no u otvorenim lovištima uputno je obaviti sanitarni odstrjel.

S tvorevinama postupati oprezno (u rukavicama) i dijelove tijela gdje su zastupljene odstraniti i neškodljivo ukloniti, dok je ostalo meso higijenski ispravno ako životinja nije bila enormno iscrpljena i mršava, kada cijelu životinju treba neškodljivo ukloniti.

Aktinomikoza je kronična zarazna bolest papkara, a javlja se povremeno kod srneće divljači. Uzročnik bolesti je bakterija *Actinomyces* sp. koja prodiere u organizam preko ozljeda usne sluznice kada životinja uzima hranu i pri promjeni zubi kod mladih životinja.

Na desnim srneće divljači opažaju se gnojni čvorovi iz kojih se nastavlja daljnji prodor uzročnika na kosti čeljusti i vilice (maksile i mandibule). Bolest se očituje otekućem na području čeljusti i/ili vilice. Bolesna grla treba sanitarno odstrjeliti.

Slinavka i šap virusna je bolest papkara, a rijetko može oboljeti čovjek. Od divljači najčešće obolijeva srna. U Hrvatskoj se javlja iznimno rijetko. Divljač se može inficirati na različite načine u prirodi, prvenstveno na pašnjacima gdje su prethodno boravile zaražene životinje, kao i izravnim kontaktom s bolesnim jedinkama ili pak boravkom na hranilištu. Virus je izrazito kontagiozan pa se zaraza lako prenosi s mjesta na mjesto na indirektan način putem transportnih sredstava, drugih životinja ili čovjeka, koji može virus pasivno prenijeti na cipelama ili odjeći. Inkubacija traje do sedam dana te se nakon toga javi povišena temperatura, smanji apetit i javlja se lagano slinjenje koje se nakon par dana trajanja bolesti znatno pojačava, jer se bolest očituje stvaranjem karakterističnih mjehura u usnoj šupljini iz kojih se cijedi obilna slina. U međupapčanim prostorima se također javljaju afte koje se kasnije inficiraju sekundarnim bakterijama pa se javljaju gnojni procesi na papcima. Liječenja nema, a u slučaju pojave bolesti provode se zakonom propisane mjere suzbijanja ove opasne zaraze.

Bjesnoća je akutna bolest svih vrsta toplokrvnih životinja te čovjeka, koja se očituje zahvaćanjem središnjeg živčanog sustava i najčešće završava uginućem poslije nekoliko dana bolovanja. Razlikujemo urbanu (gradsku) bjesnoću, pri kojoj pretežno obolijevaju domaće životinje, i silvatičnu (šumsku), pri kojoj obolijeva uglavnom divljač, najčešće lisica. Glavni je i jedini izvor bjesnoće bolesna životinja, koja pri ugrizu slinom unosi uzročnika u tijelo ugrizene životinje. S ulaznog mjesta uzročnik prodiere živcima do mozga, gdje se umnaža i poslije nekog vremena (oko deset dana prije pojave prvih znakova bolesti) dospijeva u slinu, kad ga životinja može prenijeti dalje ugrizom na drugu životinju. Od prodora

uzročnika u tijelo životinje do pojave prvih znakova bolesti proteknu prosječno od dva do osam tjedana. Sama bolest traje većinom jedan do sedam dana. Nasuprot domaćim životinjama, u kojih se bjesnoća očituje agresivnošću, u lisica se, obrnuto, zamjećuje gubitak straha od čovjeka pa takve lisice zalaze u naseljena mjesta, ulaze u ograđena dvorišta, približavaju se čovjeku. Sprječavanje bjesnoće u divljači obavlja se smanjenjem broja lisica. Meso bijesnih ili sumnjivih životinja nije upotrebljivo za prehranu ljudi.

Svinjska kuga akutna je do kronična zarazna bolest domaćih i divljih svinja. U jednih i drugih uzrokuje znatne gubitke, a očituje se zahvaćanjem probavnog sustava i rjeđe upalom pluća. Uzročnik bolesti je virus. Izvor bolesti je zaražena domaća ili divlja svinja, a prenosi se dodiranjem bolesnih i zdravih svinja, pri čemu bolesne izlučuju uzročnika fecesom, mokraćom, iscjerkom iz očiju i nosnica i krvlju. Prvi se znakovi bolesti očituju ležanjem, prestajanjem uzimanja hrane, povišenjem tjelesne temperature, pojavom gnojnog konjunktivitisa i otežanim disanjem, hrapavim glasanjem, izmjenom proljeva i začepa, zanošenjem stražnjih dijelova tijela i tako dalje. Svinjska se kuga očituje brojnim krvarenjima po kori bubrega, po sluznici mokraćnog mjehura, po limfnim čvorovima i po koži, gnojnim iscjerkom iz očiju, nalazom krvnih oštro ograničenih područja po rubovima slezene (infarkti), krupoznom upalom pluća, upalom želudca i crijeva. Pri dugotrajnijem bolovanju smatra se karakterističnim nalazom pojava uzdignutih oštro ograničenih zelenkastosmeđih područja promjera od pola do jednog centimetra. Bolest može trajati do petnaestak dana. Kuga se dokazuje načinom širenja, slikom bolesti, razudbenim nalazom, biološkim pokusima na zdravim necijepljenim svinjama i dokazom uzročnika bolesti. Pri pojave svinjske kuge u slobodnoj prirodi preporučuje se odstrjel što je moguće većeg broja svinja divljih te zakapanje ili spaljivanje svih odstrijeljenih ili uginulih životinja. Pogonom se ne lovi jer bi u tom slučaju došlo do rastjerivanja životinja koje bi bolest raširile na veće područje. Meso oboljelih domaćih i/ili divljih svinja nije upotrebljivo za prehranu ljudi.

Afrička svinjska kuga je vrlo kontagiozna virusna zarazna bolest svinja (domaćih i divljih) koja se manifestira u obliku hemoragijske groznice sa mortalitetom koji može doseći i 100%. Prvi klinički znak bolesti obično je visoka tjelesna temperatura (više od 40°C), praćena depresijom, gubitkom apetita, brzim i teškim disanjem, te iscjerkom iz nosa i očiju. Svinje su nekoordinirane u kretanju i nakupljaju se u skupine. Krmače mogu pobaciti u svim stadijima gravidnosti. Kod nekih svinja može doći do povraćanja i opstipacije, dok se kod nekih može razviti krvavi proljev. Javljaju se vidljiva potkožna krvarenja, posebno na ekstremitetima i uškama. Prije smrti može doći do kome, koja se javlja jedan do sedam dana nakon pojave kliničkih znakova. Patoanatomski nalazi pokazuju tipičan hemoragijski sindrom s općom kongestijom trupa, nakupljanjem krvi u prsnoj i trbušnoj šupljini, povećanom tamnom slezenom, hemoragičnim limfnim čvorovima koji nalikuju ugrušcima krvi, posebno bubrežni i gastrohepatični limfni čvorovi, petehijalnim krvarenjima po bubrezima (kortikalnim i medularnim piramidama i bubrežnoj nakapnici), serozi abdomena, sluznici želuca i crijeva i srcu (epikard i endokard), hidrotoraksom i petehijama po pleuri.

Sindrom europskog smeđeg zeca akutna je zarazna bolest zečeva, eksplozivna širenja, koja se počela pojavljivati osamdesetih godina u Švedskoj i Danskoj. U početku se smatralo da ju uzrokuje otrovanje nekim pesticidom, repičinom sačmom ili mikrotoksinom, zatim nekom bakterijom, no devedesetih je godina kao uzročnik utvrđen virus (Calicivirus). Do danas je bolest zabilježena u Austriji, Češkoj, Francuskoj, Belgiji, Njemačkoj, Italiji, Engleskoj, Finskoj, Poljskoj i Hrvatskoj. Budući da zečevi najčešće ugibaju zimi i u proljeće, pretpostavlja se da uzročnik bolesti preživljava tijekom ljeta u slobodnoj prirodi. Izvor bolesti je bolesni zec. Bolest se širi dodiranjem, pri čemu je dišni sustav ulazno mjesto uzročnika. Bolest traje nekoliko dana, a obolijeva 20 do 100 posto zečeva, od kojih ugiba prosječno 50 do 60 posto. Neki zečevi jako mršave, dok su drugi dobrog gojidbenog stanja. Bolesne životinje gube tek, otežano se kreću, gube ravnotežu, umaraju se i tako dalje.

Na unutarnjim organima očituju se punokrvnost grkljana i dušnika, punokrvnost i edem pluća, punokrvnost bubrega, slezele i jetre, napeto ispunjen žučni mjehur i proširen želudac, negnojna upala mozga. Bolest se utvrđuje histološkom pretragom organa i dokazom njezina uzročnika. Zbog brzine širenja bolesti teško je preporučiti bilo kakve zadovoljavajuće mjere. Također ne postoji ni bilo kakav djelotvoran lijek. Potreban je odstrjel bolesnih i na bolest sumnjivih zečeva. Meso je upotrebljivo za prehranu ljudi.

Newcastleska bolest (atipična kuga peradi, kokošja kuga) akutna je zarazna i kontagiozna bolest domaće peradi i nekih vrsta pernate divljači, a očituje se pretežno zahvaćenjem probavnog sustava i uginućem velikog broja oboljelih ptica. Uzročnik je virus (paramiksovirus). Nagao gubitak teka, otežano disanje, glasni hropci, kričeće glasanje i zelenkast proljev slika su bolesti. Karakterističnim se nalazom smatraju krvarenja na folikulima žljezdanog želuca i po sluznici crijeva, na kojim se mjestima razvijaju čirevi koje prekrivaju kašaste sive naslage (butoni). Bolest se utvrđuje pretragom lešina uginulih ptica, a sigurno dokazom uzročnika i biološkim pokusom na kokošjim embrijima. Bolest se suzbija cijepljenjem zdravih ptica u uzgajalištima i sprječavanjem unošenja uzročnika u uzgoje. Pri pojavi bolesti treba usmrtiti cijeli uzgoj, a lešine zakopati ili spaliti. Meso nije upotrebljivo za prehranu ljudi.

Influenca ptica (IP), ili poznatija kao ptičja gripa, je zarazna bolest domaće peradi i drugih ptica koju uzrokuju tip A virus influence. Osobito su opasni visokopatogeni virusi IP (koji nastaju mutacijom određenih niskopatogenih virusa IP (NPVIP) i to pod tipovi H5 i H7 koji u zaraženim jatima peradi uzrokuju i 100% – tna uginuća. Općenito se smatra da je domaća perad slobodna od virusa IP. Međutim određene vrste divljih ptica (naročito migratorne vodene ptice kao npr. labudovi, patke i guske) predstavljaju stalne „rezervoare“ virusa NPIP i mogu biti izvor zaraze za domaću perad, a konačno i druge životinje i ljude. Ovaj rizik je tim veći što mjere koje bi mogle zaustaviti ili nisu poznate ili su neprimjenjive. Budući da se zna da su neke vrste divljih ptica glavni „rezervoari“ virusa IP, obično bez vidljivih kliničkih znakova bolesti, važno je utvrditi da li se i u kojoj prevalenciji virus IP podtipova H5 i H7 nalazi u divljih ptica.

Ovi podaci prikupljaju se tvz. aktivnim monitoringom tj. kontinuiranim pretraživanjem ulovljenih, odstrijeljenih ili uginulih divljih ptica koje se ne uzgajaju na gospodarstvu i to: divljih pataka, divljih gusaka, galebova, čurlina i kormorana, čime se ujedno uspostavlja sustav otkrivanja mogućih infekcija virusom IP u divljih ptica. Korisni podaci o stanju IP u divljih ptica mogu se prikupiti i pretraživanjem svježe uginulih ptica koje lovci, ornitolozi i drugi zainteresirani mogu dostaviti na laboratorijsko pretraživanje. Pretraživanje divljih ptica provodi se u svrhu utvrđivanja prevalencije infekcije virusom influence ptica u određenih vrsta ptica selica na određenim lokacijama tj. boravištima i/ili odmorištima divljih ptica, te opisivanja i kvantificiranja rizika koji u odnosu na ovu bolest, divlje ptice predstavljaju za domaću perad, a konačno i za ljude. Postupak s odstrijeljenim, ulovljenim i svježe uginulim divljim pticama od kojih će biti uzeti uzorci (obrisak nečisnice i dušnika) treba biti kako slijedi:

- naizgled zdrave, odstrijeljene divlje ptice od kojih su uzeti uzorci nije potrebno neškodljivo uklanjati, nego se s takvim odstrijeljenim pticama uobičajeno postupuje;
- naizgled bolesne (otok glave i vrata, iscjedak iz nosa, upala očnih spojnice) odstrijeljene ili svježe uginule divlje ptice, treba neškodljivo ukloniti i to zakopavanjem na način da se na lešine u jami:
 1. stavi sloj gašenog vapna (kalcijev hidroksid) ili kaustične sode (natrijev hidroksid);
 2. sloj zemlje debljine najmanje pola metra do površine tla; i na kraju
 3. sloj zemlje od najmanje pola metra iznad površine tla (humak) (kako bi se lešinarima onemogućilo iskopavanje zakopanih ptica)

Opće biosigurnosne mjere u postupanju s divljim pticama uključuju održavanje osobne higijene kao što su: pranje (sapunom i/ili deterdžentima) ruku, obuće, odjeće i opreme koja je bila u kontaktu s divljim pticama. Svježe uginule divlje ptice možete dostaviti na pretragu u Centar za peradarstvo Hrvatskog veterinarskog instituta, Heinzelova 55, 10000 Zagreb. Lešinu ptice treba dostaviti u nepropusnoj dobro zatvorenoj plastičnoj vreći (najbolje u dvije vreće). Prilikom dostave lešine u laboratorij, uputno je ispuniti i zajedno s lešinom dostaviti Upitnik.

Invazijske (parazitarne ili nametničke) bolesti

Invazijske (parazitarne ili nametničke) bolesti uzrokuju pripadnici životinjskog carstva koje zovemo paraziti ili nametnici. Oni se povremeno ili trajno zadržavaju na/u drugim živim organizmima. Nametnici mogu parazitirati na koži, dlaci ili sluznicama pa ih zovemo vanjski ili ektoparaziti. Ako parazitiraju u unutrašnjim organima i tkivima (npr. crijeva, pluća, jetra, mozak, krv i sl.) govorimo o unutarnjim ili endoparazitima. Prisutnost parazita moguće je utvrditi praćenjem ponašanja divljači, koja je uznemirena, neuredne dlake i slabog gojnog stanja. U cilju praćenja intenziteta i prisutnosti endoparazita preporučljivo je uzimanje i slanje uzoraka odstrijeljene i nađene uginule divljači na analizu.

U slučaju da se nametnici pojave u većeg broja divljači trebalo bi u dogovoru s veterinarskom službom obaviti tretiranje davanjem antiparazitika ovisno o vrsti nametnika.

Kožna ugrkljivost ili hipodermoza jedna je od najraširenijih te ekonomsko i zdravstveno najvažnijih nametničkih bolesti krupne divljači, osobito srna i jelena. Uzrokovana je ličinkama kukaca dvokrilaca tzv. štrkova, koje se razvijaju ispod kože na leđima i križima. Odrasli kukci su sivo-crne boje s laganim žuto-narančastim prelijevanjem, veličine oko 10 mm. Ženke tijekom mjeseca srpnja i kolovoza polažu na kožu divljači jajašca iz kojih se izlegu ličinke koje se zavlače u kožu i putuju u ledno odnosno križno potkožje ili ih divljač lizanjem unese u prednji dio svog probavnog sustava odakle putuju u potkožje. U rano proljeće na koži formiraju otvor kroz koji dišu. Tada su veličine 30 x 15 mm, traumatiziraju okolno tkivo, stvarajući upalnu kvrgu, koja potkraj parazitiranja (u mjesecu travnju ili svibnju) doseže veličinu do kokošnjeg jajeta i zovemo je UGRK. Ličinka aktivno izlazi kroz otvor i na tlu se zakukulji, a za oko pet tjedana izlazi odrasli krilati stadij. Na zvuk letećeg štrka životinje se jako uznemire. Da bi se obranile odnosno spriječile polaganje jajašaca životinje panično biježe, a ovu pojavu zovemo štrkljanje.

Štete od bolesti su višestruke: koža napadnute divljači zbog rupica gubi na vrijednosti, mladunčad zaostaje u rastu i razvoju, smanjuje se kvaliteta trofeja i sl.

Uzročnika je u lovačkoj praksi teško suzbiti. Oboljelu i oslabljenu divljač uputno je sanitarno odstrijeliti, a kožu i potkožje s ličinkama neškodljivo ukloniti.

Nosnu štrkljivost ili lažnu vrtičavost u srneće divljači izazivaju ličinke nosnog štrka *Cephenomyia stimulator*. Krilati stadiji napadaju divljač u vrijeme ljeta (lipanj-kolovoz), kada u letu ubrizga žive ličinke na sluznice nozdrva, odakle se one aktivno zavlače u nosnu šupljinu. Tu parazitiraju do proljeća kada ih divljač frktanjem izbacila na zemlju, a za 4-8 tjedana razvije se krilati stadij i ciklus se ponavlja. Osim ozljeda nosne sluznice ličinke oštećuju sinuse, dušnik, pluća, čak i mozak, uzrokujući simptome tzv. lažne vrtičavosti: uznemirenost, frktanje, kihanje, kretanje u krug, grčenje tjelesnih mišića i sl. Bolesna divljač zaostaje u rastu i razvoju, ima nekvalitetnu trofejnu vrijednost, a u težim invazijama ugiba od ugušenja. Prevenirati se može davanjem medikamenata u hranu, a oboljele je najbolje sanitarno odstrijeliti. U literaturi starijeg datuma preporučuje se sijanje biljke medvjeda stopa (*Heracleum sphondylium*) uz rubove putova i šuma. Nektar ove biljke privlači razne kukce, a među njima i nosnog štrka. Budući da je nektar otrovan, štrkovi od njega ugibaju.

Metiljavost je invazijska bolest divljači i domaćih životinja uzrokovana plošnjacima iz razreda metilja - Trematoda. Bolest se češće javlja u lovištima s poplavnim pašnjacima, osobito gdje se napasa invadirana stoka.

Fascioloza je bolest koju uzrokuje metilj *Fasciola hepatica*. Parazitira u žučovodima i žučnom mjehuru jelena, srna, muflona, divokoza, domaćih preživača, zeca, kunića, malih glodavaca i ljudi. Veliki metilj je oblika lista duljine 20-30 mm, širine 13 mm te zelenkasto-smeđe do crvenkaste boje. Za razvoj je potreban vlažan medij gdje ima puževa koji su posrednici u razvoju metilja. Divljač se obično invadira u rano ljeto pri ispaši ili napajanju. Čovjek se također može invadirati konzumirajući bilje (npr. salatu) iz takvih predjela. Mladi metilji iz probavnog sustava aktivno migrira kroz trbušnu šupljinu u jetru. Znakovi bolesti ovise o jačini invazije. Bolesne životinje unatoč dobrom teku mršave, neuredne su dlake, a u slučaju jake invazije i ugibaju. Bolest se može prevenirati tretiranjem oboljele stoke i zabranom ispaše u lovištima.

Bolesna grla najuputnije je sanitarno odstrijeliti da bi se bolest sigurno dijagnosticirala, a ostalima stavljati adekvatni antiparazitik u hranu pri prihranjivanju.

Fascioloidoza je za srneću divljač veoma opasna invazijska bolest uzrokovana metiljem *Fascioloides magna*. U istočnoj Hrvatskoj se pojavila početkom ovoga tisućljeća. Metilj je izrazito velik, dužine 2 – 10 cm i širine 3 cm. Razvoj je sličan kao kod *F. hepatica*, a posrednik je također vodeni puž. Dospjevši u organizam, iz crijeva migriraju, pri čemu značajno traumatiziraju potrbušnicu i jetru, što može dovesti do vidnog mršavljenja i uginuća. Ako se bolest ustanovi, divljač se mora tretirati dodavanjem antiparazitika u hranu odnosno sol.

Paramfistomoza se javlja u jelena, srna i muflona, te u domaćih ovaca i koza. Metilj *Paramphistomum cervi* parazitira u buragu, kapuri i knjižavcu, stožasto-kruškolika je oblika, dug 10 mm i širok 5 mm, a boje blijedo-crvenkaste. Razvoj i suzbijanje u principu su slični kao i kod prije opisanih.

Plućni vlasci

Diktiokauloza je invazijska bolest dišnog sustava jelena, srna, muflona i divokoza, uzrokovana oblicima koje još zovemo veliki plućni vlasci. *Dictyocaulus viviparus* parazitira u srne i jelena, duljine je 60-80 mm. Ženke parazita polažu jajašca u dušnik, koja iskašljavanjem dospijevaju u vanjsku sredinu. Iz njih se izlegu ličinke, koje mogu na rezervnoj hrani živjeti i do tjedan dana. Imaju sposobnost migracije na vlatima trave, zemlji i vodi. Razvoju pogoduje vlažan, poplavni teren, što olakšava samu invaziju, koja je tipična pašna. Hranom ili vodom unešene ličinke dospijevaju u crijeva, odakle migriraju limfom u krv i kroz srce se otplave do pluća.

Budući da su mjesta parazitiranja obično dušnik, dušnice i pluća, razvijaju se simptomi bronhitisa i upale pluća: otežano i ubrzano disanje, razdvojene prednje noge poradi olakšavanja disanja, kašalj u napadima, otvorena usta, pa i uginuća od ugušenja.

Dijagnoza se za života postavlja nalazom jajašaca odnosno ličinki u nosnom iscjjetku, a postmortalno nalazom odraslih parazita u dišnim organima. Liječenje i prevencija lakša je u intenzivnom uzgoju davanjem adekvatnih antiparazitika. Mali plućni vlasci su oblici duljine 5-40 mm koji uzrokuju slične promjene kao i veliki vlasci, a slični su simptomi, dijagnoza, liječenje i preventiva.

Krpeljivost uzrokuju člankonošci paučnjaci iz reda grinja koje zovemo krpelji. Dije se na dvije velike porodice *Ixodidae* (šikarni ili tvrdi krpelji) i *Argasidae* (stajski ili meki krpelji). Glava, prsište i zadak čine im jednu cjelinu. Za svoj razvoj i razmnožavanje trebaju obrok krvi, zbog čega povremeno žive kao nametnici na toplokrvnim kralješnjacima (pticama i sisavcima), kojima sišu krv. Krpelji su rasprostranjeni široko u prirodi, a najčešće ih nalazimo u prizemnom sloju rubnih područja šuma, sloju grmlja i niskog raslinja, po šikarama i visokotravnatim staništima. Prilikom uboda preko sline mogu prenositi različite zarazne bolesti.

Krpelj u svom razvoju prolazi kroz tri faze: larva, nimfa i odrasli (adultni) oblik. Obrok krvi nužan je krpeljima u svakoj od razvojnih faza, te u toku svog života siše krv tri puta, na tri različita domaćina. Ženka se češće može sresti kao napasnik, jer samo ako se nasiše krvi može snesti jajašca. Veličina krpelja razlikuje se ovisno o razvojnom obliku: kao larva, mjeri oko 1 mm, dok je odrasla ženka veličine 4-5 mm. Nasisana krvi velika je kao zrno graška. Živi oko godinu dana, no može doseći starost i od pet godina.

Krpelj ima mali radijus kretanja, a udaljenost koju može prijeći ovisi o razvojnom obliku. Odrasli se može prošetati nekoliko metara u širinu u potrazi za hranom. Krpelj svoju žrtvu ne traži aktivno kao npr. komarac - žrtve moraju pokupiti njih. On se popne na vršak trave ili grančice grmlja i tu nepomično čeka da se približi žrtva. Kada životinja ili čovjek dotakne krpelja, on se svojim nožicama zakači i prijeđe na njih, te traži povoljno mjesto na tijelu gdje se mogu svojim oštrim rilcem ubosti u kožu i sisati krv.

Za aktivnost krpelja vrlo je važna temperatura i vlažnost zbog čega imaju svoju sezonsku aktivnost - najbrojniji i najaktivniji su u proljeće i početkom ljeta. Mogu se susresti i u jesen, ali znatno rjeđe. Krpelji se zaraze prilikom hranjenja na šumskim životinjama, a zarazu mogu svojim ubodom prenijeti i na čovjeka ako se on nađe u njihovom prirodnom okolišu. Uzročnici bolesti prenose se sa zaraženog krpelja i na nove generacije pa su stoga krpelji, osim prenosioca i rezervoari uzročnika.

U našim krajevima se najčešće susreću tzv. šumski (šikarni) krpelji vrste *Ixodes ricinus*. Najaktivniji su u proljeće i rano ljeto (svibanj - lipanj), u najjačem ljetu se povlače i praktički ih nema, te se u jesen u manjem broju opet pojavljuju. U hladno godišnje doba (studeni - ožujak) krpelji se ne susreću, osim ako je zima topla i bez snijega.

U Hrvatskoj bolesti koje mogu prenositi šumski krpelji su:

- krpeljni meningoencefalitis,
- lajmska boreliozna i
- erlichioza.

To su tzv. bolesti prirodnih žarišta jer je njihovo pojavljivanje ovisno o prirodnom staništu prenosioca (krpelja), te se pojavljuju samo na određenim područjima. Najizloženiji su im ljudi koji profesionalno borave u prirodi, planinari, rekreativci, djeca polaznici škole u prirodi, izletnici.

Opće mjere zaštite od krpelja

U prirodi je poželjno hodati obilježenim stazama (i od žbunja očišćenim!). Izbjegavajte nepotrebno provlačenje kroz grmlje, ležanje na tlu, odlaganja odjevnih predmeta na grmlje.

Nosite prikladnu odjeću: dugih rukava i nogavica, svijetlih boja (krpelj se lakše uočava), te zatvorenu obuću. Krpelji se lako prihvate na odjeću od materijala s dlačicama (vuna, flanel) pa takvu odjeću treba izbjegavati kod odlaska u prirodu.

Koristite repelentna sredstva koja odbijaju krpelje i sprečavaju njihovo zahvaćanje na čovjeka. Otkrivene dijelove tijela i odjeću valja poprskati (ili premazati) nekim od repelenata, (trajanje odbojnosti traje 4 do 6 h) Pri povratku iz prirode presvucite odjeću i pažljivo pregledajte cijelo tijelo (uz pomoć druge osobe radi neuočljivih dijelova tijela). Važno je pregledati mjesta gdje je koža najtanja (pazuh, ispod dojke, oko pupka, prepone, na glavi i iza uha).

Kod djece će se često naći na glavi - to je zbog toga što je dijete nisko i više se igra u travi nego odrasli, pa lakše pokupi krpelja s glavom odnosno gornjim dijelom tijela. Eventualno otkriveni krpelj se što prije odstranjuje s kože.

Preventivne mjere radi zaštite divljači, ljudi i stoke podrazumijevaju stalan i redovit obilazak cijele površine izvan lovišta. Stalnim osmatranjem i praćenjem divljači uočiti će se sumnjiva i/ili bolesna grla te eventualno uginula divljač ili neke druge životinjske vrste. Na pojedinim bolesnim ili uginulim grlima može se sa dosta sigurnosti ustanoviti uzrok pojavljivanja bolesti ili uginuća, pa se mogu na vrijeme i u suradnji s veterinarskom službom poduzeti potrebne mjere liječenja ili sanitarne mjere. U preventivne mjere spada i zakapanje ili spaljivanje lešina, odnosno neškodljivo uklanjanje potencijalnog žarišta zaraze. Zakapanjem ili spaljivanjem lešina sprječava se da i neki kukci sišu krv uginule divljači i svojim ubodom kasnije prenesu zarazu na zdrave jedinke. Isto tako na lešinama se skupljaju mravi, crvi, štakori, lisice, vrane, svrake i ostali strvinari. U koliko se radi o zarazi mogući je prijenos i preko pasa i mačaka lutalica na perad, stoku i ljude. Nakon uklanjanja lešine potrebno je mjesto gdje je ista pronađena dezinficirati, isto kao i alat i pomagala kojima je lešina uklonjena.

Prijava bolesti je preventivna mjera kojom se svaki slučaj uginuća divljači ili neke druge životinjske vrste, kao i hvatanje ili eventualni odstrjel bolesne ili na zarazu sumnjive divljači prijavljuje se veterinarskoj službi, odnosno najbližoj veterinarskoj stanici. Navedenim načinom mnoge bolesti i zaraze se mogu već u početku detektirati i otkriti, a potrebnim i odgovarajućim mjerama i suzbiti. Svako ugibanje divljači pa makar i bez izrazitih simptoma neke bolesti, sumnjivo je na zarazu ili trovanje, o čemu treba voditi posebnu pažnju.

Dijagnostičke mjere odnose se na obvezan pregled svakog bolesnog ili na bolest sumnjivog uhvaćenog ili eventualno odstrijeljenog grla (komada, kljuna) ili svježe lešine, kako bi se ustanovilo da li je divljač ili neka druga životinjska vrsta bila bolesna te da li prijete opasnost od širenja eventualne bolesti. Kod pronađene lešine prvo je potrebno ustanoviti da li do smrti nije došlo zbog nekog drugog razloga osim bolesti (pregažena, probodena i slično), a ako nije pretragu treba izvršiti veterinar.

Lešine ili njihove dijelove (organe) odstrijeljene divljači prije slanja na analizu veterinarskim stanicama ili institucijama treba dobro upakirati i spriječiti osjet zadaha te isto tako spriječiti izlaz sukrvice iz paketa u okolni prostor. Uz zapakiranu lešinu potrebno je dostaviti ime i adresu pošiljaoca, datum nalaza lešine, odakle potječe kao i sva ostala opažanja u vezi pojave sumnje na bolest. Materijal za pretragu treba slati u nadležne veterinarske institucije (Veterinarski fakultet u Zagrebu, Hrvatski veterinarski institut u Zagrebu, Veterinarski zavod u Vinkovcima i dr.). Kod svakog slučaja sumnje na bolest ili pronalaska lešine vrlo je važno surađivati s područnom veterinarskom stanicom i postupati po uputama ovlaštenog veterinara.

Mjere liječanja odnosno saniranja bolesti ili kurativne mjere provode se kod unutarnjih – nezaraznih bolesti hvatanjem ili eventualnim sanitarnim odstrjelom samo bolesnih jedinki. Kod zaraznih i parazitarnih oboljenja vrši se sanitarni odstrjel većeg broja bolesnih jedinki i to u skladu sa Zakonom o lovstvu, a u suradnji s veterinarskom službom, dok se ne smanji mogućnost prijenosa zaraze i parazita. Odluku o takvom zahvatu može donijeti nadležno Ministarstvo putem stručne veterinarske službe koja je dužna voditi računa o kretanju i suzbijanju zaraza na svom području. Isto tako dodavanje lijekova u izlaganu hranu za divljač vrši se samo u skladu sa veterinarskom službom.

Higijensko – zdravstvene mjere provode se dezinfekcijom mjesta gdje je lešina ležala i oruđa kojim je uklonjena, a na način da se unište klice bolesti koja je uzrokovala smrt. Isto tako u ove mjere spada i dezinfekcija mjesta gdje se divljači zadržava duže vrijeme. Mjesta koja se žele raskužiti mogu se pokriti slamom, kukuruzovinom, suhim granjem ili lišćem te zapaliti.

6.3. Spašavanje divljači od elementarnih nepogoda

U slučaju elementarnih nepogoda mora se odmah pomoći divljači, ali i ostalim životinjskim vrstama i to ovisno o vrsti elementarne nepogode. Temeljem odredbi članka 66. stavak 1. točka 24. Zakonu o lovstvu, zabranjeno je loviti divljač kad je ugrožena poplavom, snježnim nanosima, poledicom, visokim temperaturama, požarom ili na drugi sličan način, osim u svrhu spašavanja.

6.4. Poduzimanje preventivnih mjera kod izvođenja poljoprivrednih i drugih radova

Oko naseljenih mjesta na površinama izvan lovišta nalaze se obradive poljoprivredne površine stoga je potrebno poduzeti neke preventivne mjere. Pri obradi navedenih površina potrebo je osigurati istjerivanje divljači s površina koje se obrađuju ili na mehanizaciji osigurati plašila za divljač, čime bi se spriječilo nepotrebno stradavanje mladunčadi, ali i odraslih jedinki uglavnom sitne divljači. Uz navedeno potrebno je pokušati dogovoriti sa susjednim lovovlaštenicima da što dalje od naselja pokušaju osnovati što više raznih jednogodišnjih i višegodišnjih remiza koje će služiti za prehranu divljači. Na pravilno postavljenim remizama divljači bi se zadržavala te u konačnici ne bi ni imala potrebu za dolaskom na površine izvan lovišta.

Mogućnost trovanja divljači kemijskim sredstvima prilikom suzbijanja sitnih glodavaca (miševi, voluharice) postoji. U slučaju primjene navedenih kemijskih sredstava, odnosno otrova, bitno je da se otrovna kemijska sredstva upotrebljavaju na način koji nije štetan za zdravlje divljači, ali i svih ostalih životinjskih vrsta. U svezi s navedenim bitno je da se mamci s otrovom stavljaju u rupe dubine barem 5 cm, uz obavezno zatrpavanje slojem zemlje.

Na površinama izvan lovišta nisu predviđeni nikakvi lovnogospodarski ni lovnotehnički objekti jer divljač ne obitava stalno na površinama izvan lovišta, a uz navedeno vrlo je važno istaći da je ista, zbog zaštite ljudi i imovine, i nepoželjna na ovim površinama.

6.5. Pravilan izbor i primjena zaštitnih sredstava u poljoprivrednoj proizvodnji

Štete na divljači mogu biti uzrokovane i uporabom raznih kemijskih sredstava, koja su štetna za divljač, ali i ostale životinjske vrste bilo u poljoprivrednoj proizvodnji. Osobita štetnost kemijskih sredstava je ako se ista nestručno primjenjuju ili se primjenjuju prevelike, nedozvoljene doze.

Općenito se smatra da velik broj zaštitnih kemijskih sredstava ne djeluje smrtno (letalno) na divljač, ali uz normalno doziranje i pravilnu primjenu.

Ne može se posve negirati negativan utjecaj pesticida jer je poznato da se kod nekih mužjaka pojavljuje takozvana „oligospermija“ tj. smanjeni broj spermatozoida, a isto tako da i ženke mogu nesti sterilna jaja. Pesticidi koji se talože u tkivima divljači mogu prijeći dozvoljenu količinu i postati opasni za ljudsku prehranu.

Kod izbora zaštitnih sredstava treba birati ona sredstva koja su manje otrovna za divljač i pravilno ih primjenjivati uz strogu primjenu uputstava ili gdje je to moguće ići na primjenu što blažih otopina, emulzija i drugih oblika zaštitnih sredstava. Preporučuje se korištenje mehaničkih, ali i bioloških metoda zaštite čime bi se broj kemijskih sredstava znatno smanjio, a time i mogućnost trovanja divljači te ostalih životinjskih vrsta. Mehaničke metode sastoje se iz zaštite ugroženih kultura određenim radovima oko napadnute kulture ili objekta. Mehanička zaštita ugroženog objekta može se obavljati ogradom koja onemogućava pristup divljači, dok se veće površine zaštićuju postavljanjem električnih pastira ili postavljanjem raznih žičanih i drvenih ograda ili ograda od svjetlucah folija koji će spriječiti divljač da čini štete na napadnutim kulturama.

6.6. *Suzbijanje nezakonitog lova*

Površina izvan lovišta je naseljena, pa nezakoniti lov na ovim površinama nije u većoj mjeri izražen.

Stručna osoba koja bude zadužena za provedbu programa zaštite divljači provodit će i mjere za suzbijanje nezakonitog lova divljači na ovim površinama.

7. Mjere za sprječavanje šteta od divljači

Mjere za sprječavanje šteta od divljač sastoji se od niza radnji kojima se nastoje umanjiti štete na poljoprivrednim površinama i kulturama, staništu, prirodi kao cjelini te na drugim vrstama divljači i ostalim životinjskim vrstama na koje jedni na druge mogu negativno utjecati.

Mjere za sprječavanje šteta od divljači sastoji se od niza radnji kojima se divljači, ali i ostalim životinjskim vrstama, u prvom redu onemogućava pristup površinama izvan lovišta, da iste ne bi ugrožavale ljudske živote i uzrokovale velike materijalne štete.

Najveći dio mjera za sprječavanje šteta na divljači ujedno su i mjere za sprječavanje šteta od divljači. Mjere za sprječavanje šteta od divljači odnose se u prvom redu na donošenje godišnjeg plana za poduzimanje određenih mjera za sprječavanje štete (sezonski, po vrstama divljači i vrstama šteta od divljači, kulturama i slično); nabavljanje zaštitnih sredstava za izvršenje godišnjeg plana (mehaničkih ili kemijskih repelenta); pravovremena i besplatna raspodjela odgovarajućih zaštitnih sredstava korisnicima zemljišta, na njihov zahtjev, uz prethodnu javnu obavijest i davanja uputa za njihovu upotrebu; održavanje brojnog stanja divljači u granicama dozvoljenog kapaciteta divljači propisanog programom zaštite divljači te ostale uobičajene mjere zaštite za ovo područje i vrste divljači koje obitavaju i pojavljuju se na površinama izvan lovišta. Godišnji plan za sprječavanje šteta donosi za svaku lovnu godinu korisnik zemljišta odnosno Općina Skrad i to njegova stručna osoba za provedbu programa zaštite divljači. Mjere za sprječavanje šteta od divljač sastoji se od niza radnji kojima se nastoje umanjiti štete na poljoprivrednim površinama i kulturama, staništu, prirodi kao cjelini te na drugim vrstama divljači i ostalim životinjskim vrstama na koje jedni na druge mogu negativno utjecati.

7.1. Edukacija i suradnja s vlasnicima i korisnicima površina izvan lovišta

U cilju uspješnijeg gospodarenja ovim površinama bitna je suradnja između stručne osobe za provedbu programa zaštite divljači s raznim službama koje svoju djelatnost obavljaju na području Općine Skrad, a koje u najvećem broju slučajeva prve i primijete pojavljivanje divljači na površinama izvan lovišta. Kako razni djelatnici i službe općine mogu i najbrže intervenirati u slučaju pojavljivanja divljači, ali i ostalih životinjskih vrsta, potrebno je istu dodatno educirati i osposobiti.

Saniranjem, redovnim čišćenjem i što češćim odvozom smeća s područja površina izvan lovišta smanjit će se ulazak nekih vrsta divljači, ali i ostalih životinjskih vrsta, u potrazi za hranom. Isto tako zajedno s korisnicima zemljišta odabirati kemijska, biološka i biotehnička zaštitna sredstva pri prskanju korova, a koja neće negativno utjecati na zdravstveno ili bilo koje drugo stanje divljači, ali i ostalih životinjskih vrsta.

Potrebno je zatražiti od lovoovlaštenika na čijem području se nalaze površine izvan lovišta da lovnogospodarske objekte i to u prvom redu hranilišta, solišta, pojilišta i kaljužališta odmaknu što je više moguće dalje od naselja te da na prostorima koja su u blizini naselja ne prihranjuju divljač. Pojačanu prihranu valjalo bi obavljati tijekom cijele godine, a osobito tijekom nepovoljnih mjeseci u godini kada hrane u prirodi ima znatno manje ili je divljači otežano doći do iste. Pokušati dogovoriti i postavljanje jednogodišnjih i višegodišnjih remiza tj. površina pod raznim poljoprivrednim kulturama u svrhu prehrane na lokacijama koja nisu tik uz površinu izvan lovišta. Ovime bi se divljač odmaknula od neposredne blizine površine izvan lovišta.

7.2. Nabavka kemijskih, bioloških i biotehničkih zaštitnih sredstava

Nabavka kemijskih, bioloških i biotehničkih zaštitnih sredstava te njihovo postavljanje obavljat će stručna osoba za provedbu programa zaštite divljači. Navedena sredstva potrebno je nabaviti i primijeniti u cilju sprječavanja štete koju divljač može načiniti na površinama izvan lovišta. Sprječavanjem ulaska divljači, ali i ostalih životinjskih vrsta na područje izvan lovišta, osigurat će se veća zaštita zdravlja i života ljudi, smanjiti eventualne materijalne štete, ali i smanjiti štete na samoj divljači.

Kemijske metode sastoje se od upotrebe repelenata, bilo kao gotovih proizvoda, bilo u vlastitoj proizvodnji. Kemijska sredstva su niz raznih kemijskih repelenata na bazi specifičnog, divljači nepoželjnog i neugodnog mirisa zbog kojeg ista napušta kemijskim sredstvima branjena, odnosno mirisom obilježena područja. Na tržištu se nalazi niz repelenata pod različitim trgovačkim nazivima, a zajedničko im je da svojim specifičnim mirisom odbijaju divljač. **Nanošenjem kemijskih sredstava na**

mjestima gdje je zamijećena češća prisutnost divljači sprječavat će se približavanje divljači naselju. Kemijski repelenti moraju se postavljati i nanositi u količinama koje su propisane od strane proizvođača.

Biološke metode sprječavanja šteta od divljači obuhvaćaju više komponenata i dugoročno su jedino one efikasne. Sastoje se od striktnog provođenja odredaba programa zaštite divljači, izlučivanja divljači s površine izvan lovišta, a prema potrebi i u suradnji s lovoovlaštenicima i izlaganju određenih količina hrane što dalje od naselja. Ta hrana koja se može izložiti samo izvan površina izvan lovišta ima za cilj odvratanje divljači od površina naselja, gdje je izrazito nepoželjna. Navedena izložena količina hrane u suradnji s lovoovlaštenicima ima dvostruki cilj, odnosno i sprječavanja šteta od divljači, ali i zaštitu. Prema mogućnosti i u suradnji s lovoovlaštenicima na čijim površinama lovišta se nalaze naselja i to na što većoj udaljenosti osnivati svake godine što veće površine pod jednogodišnjim i višegodišnjim remizama te osigurati što veći broj kvalitetnih pašnih površina. Na pravilno postavljenim remizama divljači bi se zadržavala, a ujedno bi se i odvrćala od površina izvan lovišta. Sve te površine pod jednogodišnjim i višegodišnjim remizama bitno je zasaditi ili zasijati kulturama koje divljač preferira, a kojih nema na okolnom području. Biološka metoda je i održavanja propisane brojnosti divljači prema programu zaštite divljači.

Mehaničke metode sastoje se iz zaštite ugroženih područja određenim, provedenim radovima na i uz površine izvan lovišta. Mehanička zaštita ugroženog područja ili objekta može se obavljati ogradom koja onemogućava pristup divljači, što je najskuplja, ali i najefikasnija zaštita.

7.3. Izgon divljači te upotreba zaštitnih sredstava i plašila

Zaštita prostora naselja **izgonom divljači** s njene površine dužni su provoditi korisnici površina izvan lovišta o vlastitom trošku. Navedeno se može obaviti samo na temelju trenutne procjene da divljač neće utjecati na primarnu djelatnost površine izvan lovišta i da neće ugroziti živote ljudi koji bi trebali izvršiti izgon. Navedeno se može primijeniti na većinu divljači, osim gdje bi u opasnost mogli doći životi osoblja koje obavlja istjerivanje. Pri izgonu divljači treba trenutno procijeniti rizik i izvodivost cijele operacije.

Jedna od mjera je i **uklanjanje gnijezda** ptica koje se nalaze na popisu divljači sukladno lovnom zakonodavstvu. Uklanjanje gnijezda strogo zaštićenih vrsta je zabranjeno, a ukoliko je neophodno treba postupiti u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti prirode (provesti postupak izuzeća od zabranjenih radnji). Navedenu metodu potrebno je primjenjivati od siječnja do ožujka u cilju sprječavanja gniježđenja većeg broja ptica. Ovu mjeru potrebno je provoditi na području i oko naselja. Prilikom uklanjanja gnijezda treba pripaziti ima li u njima ptica koje sjede na jajima kako ne bi bili prekršeni propisi koji zabranjuju uznemiravanje ptica tijekom reprodukcije.

Pri i neposredno nakon uklanjanja gnijezda trebalo bi koristiti i zvučne metode kako ptice ne bi ponovno počele graditi gnijezda.

Za sprječavanje ulaska divljači, ali i ostalih životinjskih vrsta mogu se koristiti i **vizualna i zvučna plašila**. Vizualna plašila u obliku balona, traka ili silueta ptica i raznih grabežljivaca imaju za cilj odvrćanja divljači i ostalih životinjskih vrsta od naselja. Zvučna plašila koriste se za puštanje glasanja divljači, ali i ostalih životinjskih vrsta kada su iste u opasnosti. Zvučna plašila ne treba dugo zadržavati na jednom mjestu zbog opasnosti da se divljač ne navikne na razne zvukove koji se iz istih puštaju. Iz navedenoga razloga zvučna plašila postavljati na određena područja dva do tri dana. Navedene metode su izrazito prikladne jer nema opasnosti od ozljeđivanja životinjske vrste koja se istjeruje. Upotreba laserskog uređaja za plašenje ptica preporučuje se tijekom cijele godine jer se ptice ne mogu priviknuti na njega, a ujedno navedeni uređaj ne ozljeđuje ptice. Nedostatak uređaja je što se isti ne može koristiti u uvjetima slabije vidljivosti, kao što je svitanje, sumrak ili izmaglica. Uređaj je naročito prikladan za rastjerivanje ptica kada počinju graditi gnijezda ili noće na drveću, objektima i zelenim površinama. Laserski uređaj emitira crvenu zraku dometa 500 do 700 metara, a njegova se učinkovitost povećava kada se primjenjuje sa zvučnim metodama zaplašivanja.

Isto tako divljač koju nije moguće istjerati iz bilo kojeg razloga potrebno je uhvatiti ili eventualno i odstrijeliti da bi se na navedenim način spriječila šteta koju uznemirena divljač može izazvati i napraviti na površinama izvan lovišta.

7.4. Uklanjanje poljoprivrednih usjeva do agrotehničkog roka

Na površinama izvan lovišta ima poljoprivrednih kultura pa je uklanjanje poljoprivrednih usjeva predviđeno u okvirima agrotehničkih rokova.

7.5. Smanjivanje brojnog stanja divljači (LOV)

Smanjivanje brojnog stanja divljači kada zbog prevelike gustoće dolazi do gospodarski nedopustivih šteta ili zbog prekomjernosti okvirnog kapaciteta za svaku pojedinu vrstu dolazi do mogućnosti stradavanja ljudi i imovine obavlja se **hvatanjem, redukcijski, a u slučaju bolesti i sanitarnim odstrjelom divljači**. Hvatanje, redukcijsko i sanitarno izlučivanje na površinama izvan lovišta obavlja pravna ili fizička osoba koja provodi program zaštite divljači, a u koliko nije registrirana za obavljanje lova, isti će povjeriti registriranoj pravnoj ili fizičkoj osobi.

Lov divljači na površinama izvan lovišta obavlja se u skladu s odredbama Zakonom o lovstvu i Pravilnika proizašlih iz istoga, poštujuću lovačku etiku i običaje. Svaki obavljeni lov evidentira stručna osoba za provedbu programa zaštite divljači po lovnim godinama u obrascu PZD – 4. Uhvaćena, odstrijeljena ili na neki drugi način stečena divljač (uginuća) pripada pravnoj ili fizičkoj osobi koja koristi ili upravlja zemljištem odnosno površinom izvan lovišta.

Prije obavljanja bilo kakvoga lova (hvatanje, sanitarni ili redukcijski odstrjel) potrebno je od ministarstva nadležnoga za poslove lovstva, a na temelju dokaza (prebrojavanje, potvrda o pojavljivanju bolesti ili proglašenju zaraze, slike ozlijeđene divljači i slično) **zatražiti evidencijske markice za obilježavanje krupnih vrsta divljači odnosno jelena običnog, srne obične i svinje divlje**. Isto tako prije lova potrebno je i od Hrvatskog lovačkog saveza preuzeti blok **Dopuštenja za lov divljači**, blok **Zapisnika o obavljenom lovu** i blok **Potvrda o podrijetlu divljači i njezinih dijelova**.

Krupna divljač može se loviti u pojedinačnom lovu (doček, šuljanje, potraživanje i dr.). Zabranjen je lov krupne divljači skupnim lovom i korištenjem lovačkih pasa, osim svinje divlje.

Kod odstrjela krupne divljači može se uporabljivati lovačko oružje s užlijebljenim cijevima i naboji uz poštivanje propisanih uvjeta, kako slijedi:

Vrsta divljači	Najmanja dopuštena kinetička energija zrna na 100 m (džula)	Najmanja dopuštena težina zrna (grama)	Najveća dopuštena daljina strijeljanja (metara)
srna obična i mladunčad ostalih vrsta krupne divljači	1.000	3,24	150
muflon i divokoza	2.000	4,80	300
jelen obični, jelen lopatar jelen aksis i svinja divlja	2.500	8,20	200
smeđi medvjed	3.500	11,50	100

Iznimno od podataka navedenih u tablici, pri odstrjelu svinje divlje smije se uporabljivati zrno iz lovačke puške s glatkim cijevima, a najveća dopuštena daljina strijeljanja je 40 metara.

Sitna divljač može se loviti prigonom i pogonom s odgovarajućom pasminom i brojem ispitanih lovačkih pasa – jedan pas na pet lovaca. Kod odstrjela sitne divljači sudionici lova mogu upotrebljavati lovačko oružje s glatkim cijevima i naboje, uz poštivanje propisanim uvjeta, kako slijedi:

Vrsta divljači	Dopušten promjer sačme (milimetara)	Najveća dopuštena daljina strijeljanja (metara)
lisica, čagalj, jazavac i dabar	3,5 – 4,5	50
guske divlje, mačka divlja, zec obični	3,0 – 4,0	50
kune, lasica mala, tvor, fazani – gnjetlovi, patke divlje, liska crna, vrana siva	2,5 – 3,5	40
jarebice, trčka skvržulja, prepelice, šljuke, golubovi divlji, vrana gačac, svraka, šojka kreštalica, čavka zlogodnjača, kunić divlji, puh veliki	1,7 – 3,5	35

Iznimno od navedenog u tablici, pri odstrjelu jazavca, mačke divlje, dabra, lisice, čaglja, vrane sive, vrane gačca, čavke zlogodnjače, svrake i šojke kreštalice dopušteno je uporabljivati lovačko oružje s užlijebljenim cijevima najmanjeg kalibra .17 HMR.

Svi trofeji koji podliježu vrjednovanju (Pravilnik o načinu ocjenjivanja trofeja divljači, obrascu trofejnog lista, vođenju evidencije o trofejima divljači i izvješću o ocijenjenim trofejima) moraju se ocijeniti.

Nakon prikupljanja i dobivanja svih potrebnih rješenja Općina Skrad mora obavljati radnje izlučivanja (hvatanje, odstrjel i slično) u skladu sa zakonskim propisima. Isto tako tražiti izlučivanje divljači, ali i ostalih životinjskih vrsta i to tijekom cijele lovne godine, bez obzira na vrijeme lovostaja.

Protokol za postupanje pri izlučivanju divljači, ali i svih ostalih životinjskih vrsta, nakon dobivanja svih potrebni ovlaštenja i rješenja, bio bi osigurati mjesto gdje se divljač ili ostala životinjska vrsta nalazi te isto tako osiguravati prostor tijekom cijeloga vremena njenoga izlučivanja. Općina Skrad ukoliko nije registrirana za uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljač, trebala bi sklopiti Ugovor s pravnom ili fizičkom osobom koja će obavljati izlučivanje divljači i/ili ostalih životinjskih vrsta s područja površine izvan lovišta. U lovu odnosno u izlučivanju smije sudjelovati osoba koja uza se ima lovačku iskaznicu s važećom identifikacijskom markicom za pojedinu lovnu godinu i pisano dopuštenje ovlaštenika prava lova te pravne ili fizičke osobe koje gospodare zemljištem iz članka 11. stavka 2. Zakona o lovstvu.

Odstreljivati divljač smije samo osoba koja uz navedene uvjete posjeduje i oružni list za držanje i nošenje oružja u svrhu lova. Općina Skrad može sastaviti popis osoba koje će obavljati izlučivanje, osobito odstrjelom, divljači i/ili ostalih životinjskih vrsta, da bi se i na navedeni način mogući bespravni lov potpuno eliminirao.

Svaki obavljeni lov evidentira stručna osoba za provedbu programa zaštite divljači po lovnim godinama u obrascu PZD – 4.

Površine izvan lovišta mogu predstavljati relativno povoljna staništa za neke vrste divljači, ali u pojedinim slučajevima iste vrste mogu predstavljati izravnu ugrozu prema stanovništvu (npr. lisice, kune, čagljevi, vrane itd.). Zbog toga se preporučuje poštivali počela socijalnoga kapaciteta, kao što je to slučaj u zemljama srednje i zapadne Europe.

Sukladno navedenome preporuka je održavati sljedeće **SOCIJALNE KAPACITETE DIVLJAČI**:

Vrsta divljači	Socijalni kapacitet
Jelen obični (<i>Cervus elaphus</i> L.)	0 grla
Jelen lopatar (<i>Dama dama</i> L.)	0 grla
Srna obična (<i>Capreolus capreolus</i> L.)	0 grla
Divokoza (<i>Rupicapra rupicapra</i> , L.)	0 grla
Muflon (<i>Ovis aries musimon</i> Pall.)	0 grla
Svinja divlja (<i>Sus scrofa</i> L.)	0 grla
*Smeđi medvjed (<i>Ursus arctos</i> L.)	0 grla
Jazavac (<i>Meles meles</i> L.)	0 grla
Lisica (<i>Vulpes vulpes</i> L.)	0 grla
Čagalj (<i>Canis aureus</i> L.)	0 grla
Zec obični (<i>Lepus europaeus</i> Pall.)	6 grla
Fazan – gnjetlovi (<i>Phasianus sp.</i> L.)	10 kljunova
Golub grivnjaš (<i>Columba palumbus</i> , L.)	30 kljunova
Golub pećinar (<i>Columba livia</i> L.)	30 kljunova
Vrana siva (<i>Corvus corone cornix</i> L.)	30 kljunova
Vrana gaćac (<i>Corvus frugilegus</i> L.)	30 kljunova
Čavka (<i>Coloelus monedula</i> L.)	20 kljunova
Svraka (<i>Pica pica</i> L.)	10 kljunova
Šojka (<i>Garulus glandarius</i> L.)	10 kljunova
Tvor (<i>Mustela putorius</i> L.)	0 grla
Kuna zlatica (<i>Martes martes</i> L.)	0 grla
Kuna bjelica (<i>Martes foina</i> Ehr.)	0 grla
Lasica mala (<i>Mustela nivalis</i> L.)	0 grla
*Dabar (<i>Castor fiber</i> , L.)	0 grla

* strogo zaštićene vrste temeljem Zakona o zaštiti prirode

Redukcija divljači obavljat će se u skladu s **PROTOKOLOM ZA POSTUPANJE**, koji će se donijeti u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova, uz moguću pomoć ministarstva nadležnog za poslove lovstva. Protokol treba donijeti najkasnije u roku od šest mjeseci od dana odobrenja ovog Programa zaštite divljači

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODINA	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODINA	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODINA	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODINA	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							

OBAVLJENI LOV							
LOVNA GODINA	PODACI O ULOVLJENOJ DIVLJAČI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN LOVA	PODACI O LOVCU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE LOVA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							

8. Briga o drugim životinjskim vrstama

Sve životinjske vrste koje bitno utječu na ovo područje ako stalno ili sezonski obitavaju unutar ili u blizini površina izvan lovišta, u pravilu se u neposrednoj blizini hrane i razmnožavaju, što je u svakom slučaju od presudnog utjecaja kao za pojedine vrste divljači, tako i za iste životinjske vrste. Za vrijeme važenja ovoga programa zaštite divljači utvrđuju se osnovne mjere (briga) o tim životinjskim vrstama.

U blizini površina izvan lovišta obitavaju ili prelaze preko šireg područja neke strogo zaštićene vrste sisavaca i ptica, kao i neki vodozemci i gmazovi. Na površinama izvan lovišta potrebno je provoditi i sljedeće radnje na praćenju i brizi o životinjskim vrstama:

1. stalno praćenje obitavanja drugih životinjskih vrsta uz površine izvan lovišta s ciljem sprječavanja njihovog ulaska
2. evidentiranja pojave novih vrsta uz područje izvan lovišta te utvrđivanja vremenskog intervala obitavanja sezonskih, odnosno prolaznih vrsta,
3. stalno praćenje bioloških zahtjeva životinjskih vrsta u pogledu mjesta hranjenja i utvrđivanja izvora – porijekla hrane,
4. praćenje ponašanja i zdravstvenog stanja životinjskih vrsta i dojava nadležnim ustanovama o pojavi uginuća i nađenim primjercima uginulih životinjskih vrsta, uz evidentiranje uzroka uginuća na dojavu iste ustanove ili prema vlastitoj procjeni,
5. evidentiranje broja žive i uginule mladunčadi po leglu, odnosno gnijezdu u cilju praćenja općeg stanja i broja unutar populacije pojedine životinjske vrste, isključivo u suradnji s nadležnim institucijama
6. sprječavanje uništavanja okota, legla, gnijezda i jaja životinjskih vrsta te uništavanje mladunčadi i odraslih primjeraka,

Ukoliko se na području površina izvan lovišta pojave potreba za uzmeniravanjem ili izlučivanjem strogo strogo zaštićenih životinjskih vrsta i određenih ostalih životinjskih vrsta (prvenstveno ptica sukladno direktivama o pticama i staništu) Općina Skrad dužna je ishoditi dopuštenje od strane nadležnog državnog tijela odnosno ministarstva nadležnog za poslove zaštite prirode. Nakon toga će ministarstvo nadležno za poslove lovstva propisati uvjete i načine uznemiravnja odnosno izlučivanja uz upotrebu lovačkog oružja. Eventualno izlučivanje ostalih životinjskih vrsta mora se evidentirati u obrascu PZD – 4 „Obavljeno izlučivanje ostalih životinjskih vrsta“.

OBAVLJENO IZLUČIVANJE OSTALIH ŽIVOTINJSKIH VRSTA							
LOVNA GODINA	PODACI O IZLUČENOJ VRSTI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN IZLUČENJA	PODACI O IZLUČITELJU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE IZLUČENJA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							

OBAVLJENO IZLUČIVANJE OSTALIH ŽIVOTINJSKIH VRSTA							
LOVNA GODINA	PODACI O IZLUČENOJ VRSTI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN IZLUČENJA	PODACI O IZLUČITELJU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE IZLUČENJA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							

OBAVLJENO IZLUČIVANJE OSTALIH ŽIVOTINJSKIH VRSTA							
LOVNA GODINA	PODACI O IZLUČENOJ VRSTI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN IZLUČENJA	PODACI O IZLUČITELJU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE IZLUČENJA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							

OBAVLJENO IZLUČIVANJE OSTALIH ŽIVOTINJSKIH VRSTA							
LOVNA GODINA	PODACI O IZLUČENOJ VRSTI				VRIJEME, MJESTO I NAČIN IZLUČENJA	PODACI O IZLUČITELJU	RAZLOG ZA OBAVLJANJE IZLUČENJA
	VRSTA	SPOL (m:ž)	DOB (god.)	TEŽINA (kg)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							
1.04...../ 31.03.....							

9. Prikaz potrebnih financijskih sredstava za provedbu programa zaštite divljači za razdoblje od 2023./24. do 2032./33.

Financijska sredstva potrebna za provedbu programa zaštite divljači u prvom redu odnose se na mjere za sprječavanje šteta od i na divljači, na mjere zaštite divljači i ostalih životinjskih vrsta te nabavu zaštitnih sredstava, potrebne opreme i potrošnog materijala. Prikaz financijskih sredstava sastoji se od troškova koji će nastati provođenjem propisanih mjera, a na visinu troškova izravno utječu vrste i broj divljači koja će se pojaviti na površinama izvan lovišta, kretanje cijena novonabavljene opreme ili potrošnog materijala, kretanje cijena pojedinih sredstava i radova utrošenih u svrhu zaštite divljači i sprječavanja šteta od divljači i slično. Prikaz financijskih sredstava daje se za razdoblje važnosti Programa zaštite divljači na području Općine Skrad, odnosno za razdoblje od 01. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine.

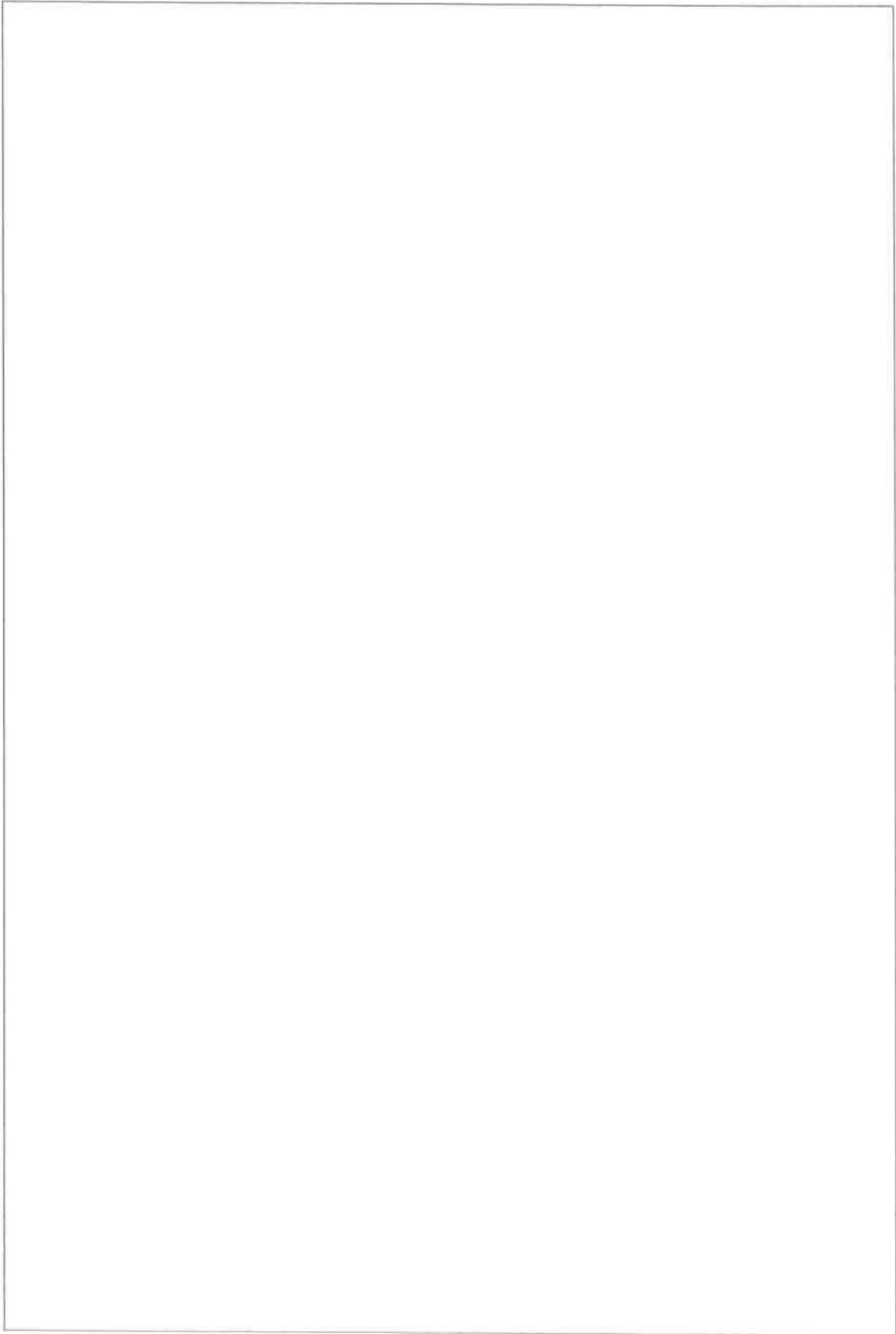
FINANCIJSKA SREDSTVA ZA PROVEDBU PROGRAMA ZAŠTITE DIVLJAČI	Jedinica mjere	Količina planirano	Količina ostvareno	Jedinična cijena EUR	UKUPNO EUR
1. OPREMA I POTROŠNI MATERIJAL					
Kemijska zaštitna sredstva	l/kg/kom				1.500,00
Biološka zaštitna sredstva	l/kg/kom				1.500,00
UKUPNO 1.					3.000,00
2. TROŠKOVI RAZNIH MJERA					
Preventivne	broj mjera				1.500,00
Dijagnostičke	broj mjera				1.500,00
Kurativne	broj mjera				1.500,00
Higijensko – zdravstvene	broj mjera				1.500,00
UKUPNO 2.					6.000,00
3. STRUČNE SLUŽBE					
Provoditelj Programa zaštite divljači	djelatnika				1.500,00
Provoditelj odstrjela	djelatnika				1.500,00
Ophodarska služba	djelatnika				1.500,00
Interventni tim	djelatnika				1.500,00
UKUPNO 3.					6.000,00

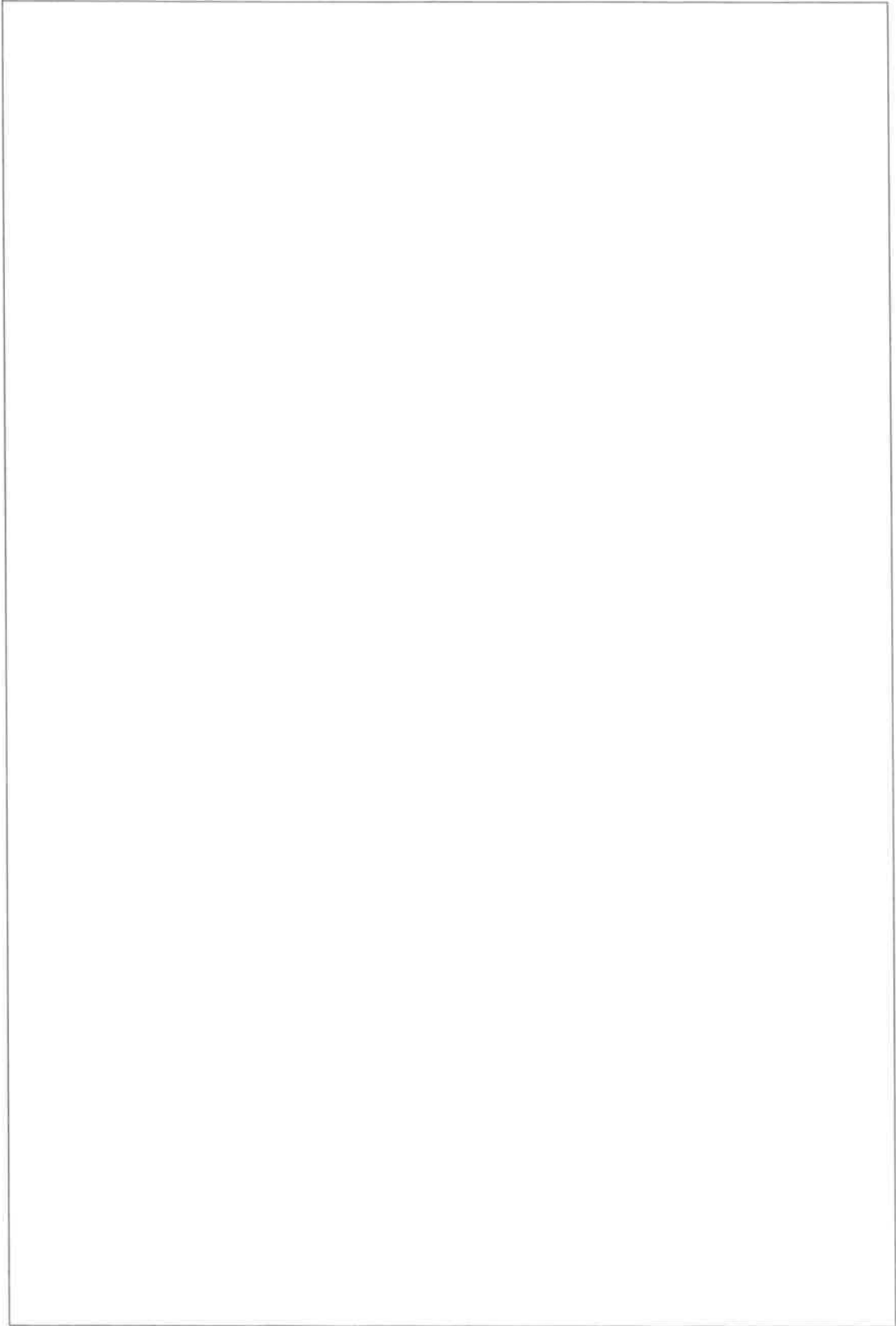
FINANCIJSKA SREDSTVA ZA PROVEDBU PROGRAMA ZAŠTITE DIVLJAČI	Jedinica mjere	Količina planirano	Količina ostvareno	Jedinična cijena EUR	UKUPNO EUR
4. RADOVI					
Uređenje zelenih površina	dana/ljudi				1.000,00
Uklanjanje drveća i grmlja	dana/ljudi				1.000,00
UKUPNO 4.					2.000,00
5. OSTALI TROŠKOVI					
Ostali nepredviđeni troškovi					1.500,00
UKUPNO 5.					1.500,00
SVEUKUPNO TROŠKOVI NA PROVEDBI PROGRAMA ZAŠTITE DIVLJAČI					18.500,00

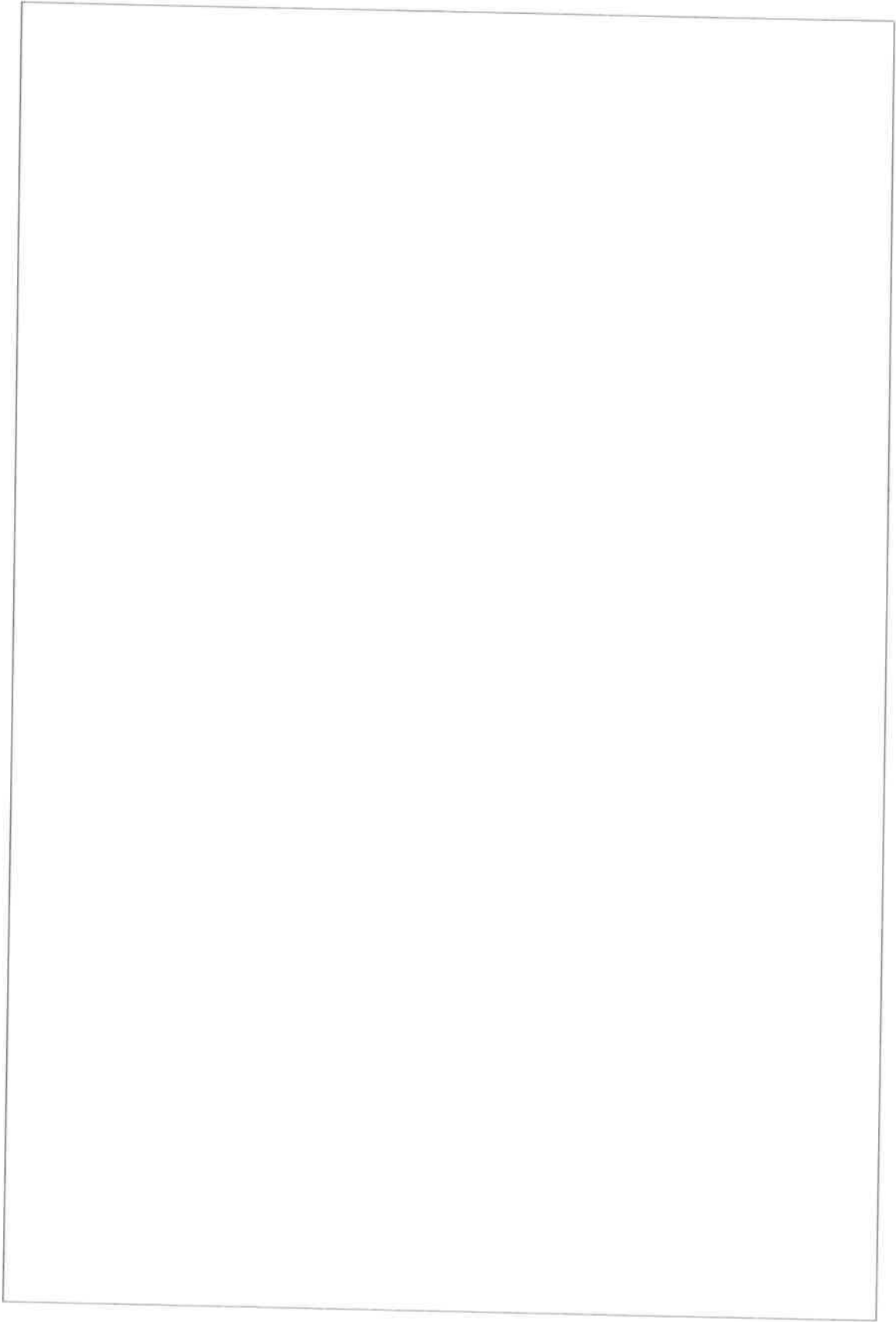
10. Kronika zaštite divljači

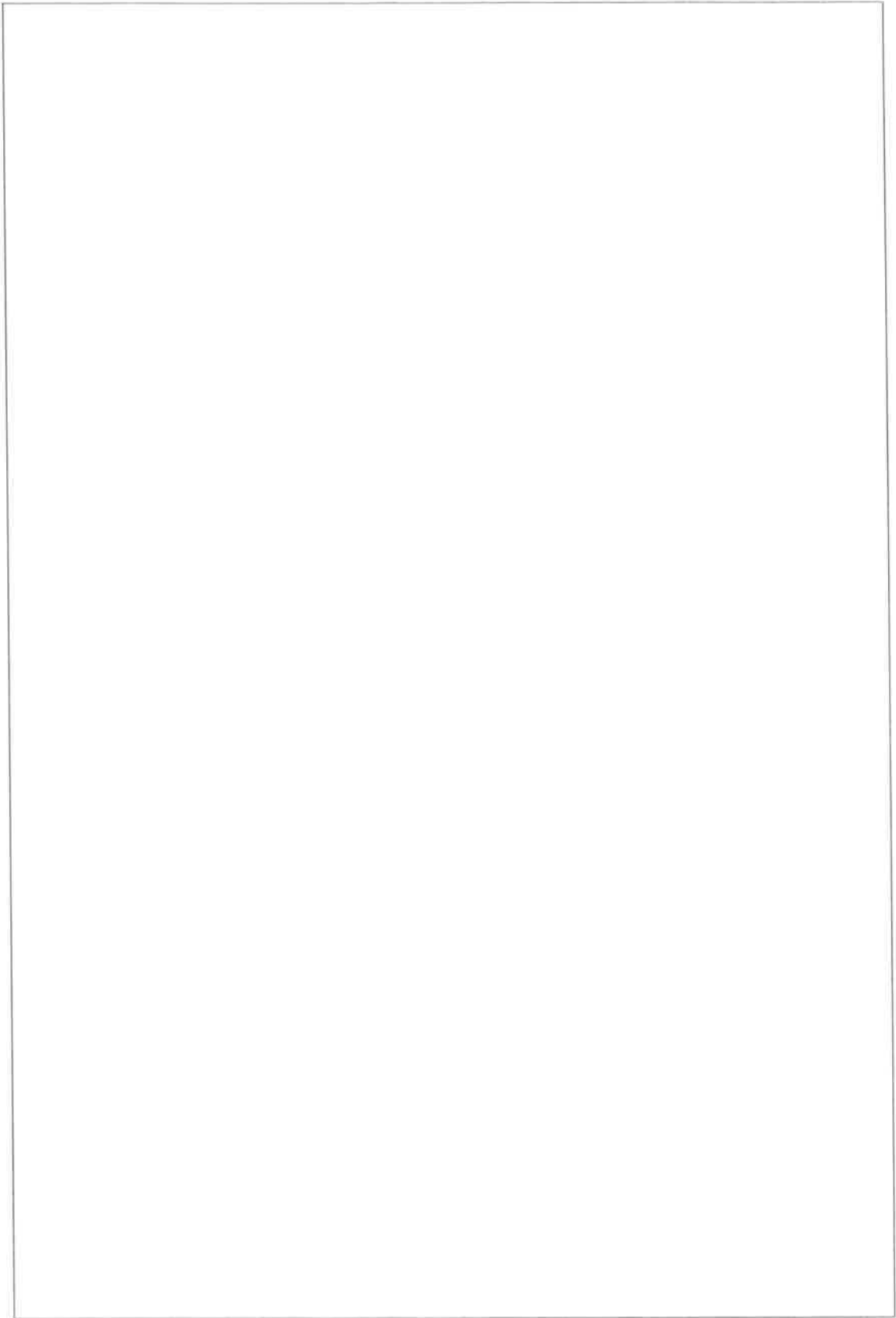
Kronika zaštite divljači za svaku lovnu godinu evidentira kronološkim redom sva zbivanja na površinama izvan lovišta koja bitno utječu na primarnu namjenu površina, a naročito:

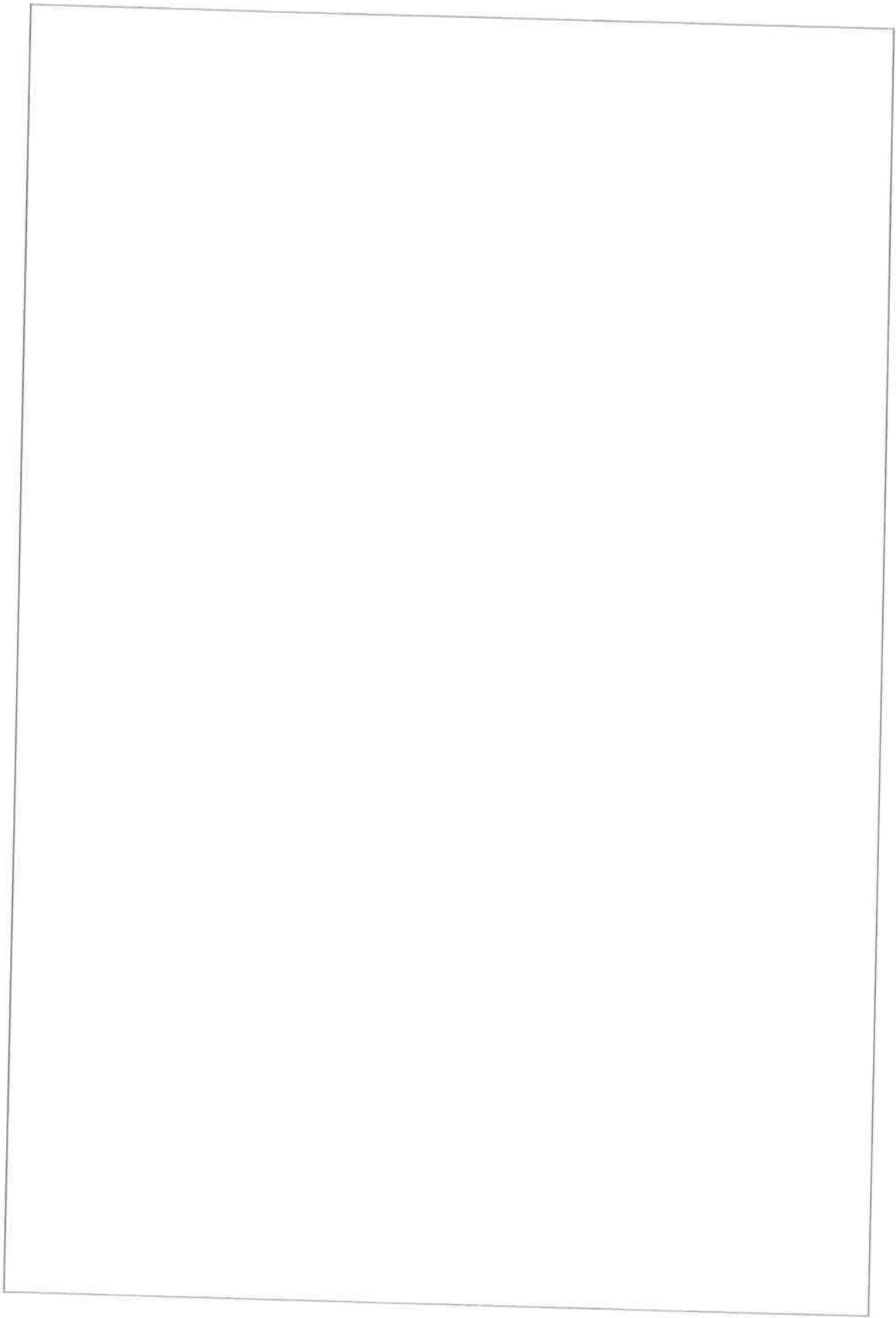
- broj divljači i životinjskih vrsta koje stalno ili povremeno pojavljuju ili obitavaju na površina izvan lovišta ili preko njega samo prelaze;
- štetan utjecaj važnijih elementarnih nepogoda (padavine, visina snijega, mrazovi, temperature);
- stanje biljnih zajednica i životinjskih vrsta;
- dolazak i odlazak sezonskih vrsta;
- aktivnosti stručne službe za provedbu programa zaštite divljači;
- štete od i na divljači i površinama izvan lovišta;
- opažanja i nalaze strogo zaštićenih divljih svojti koje utječu na gospodarenje površinama izvan lovišta;
- antropogeni utjecaji;
- sva zbivanja koja mogu uvjetovati reviziju programa zaštite divljači.

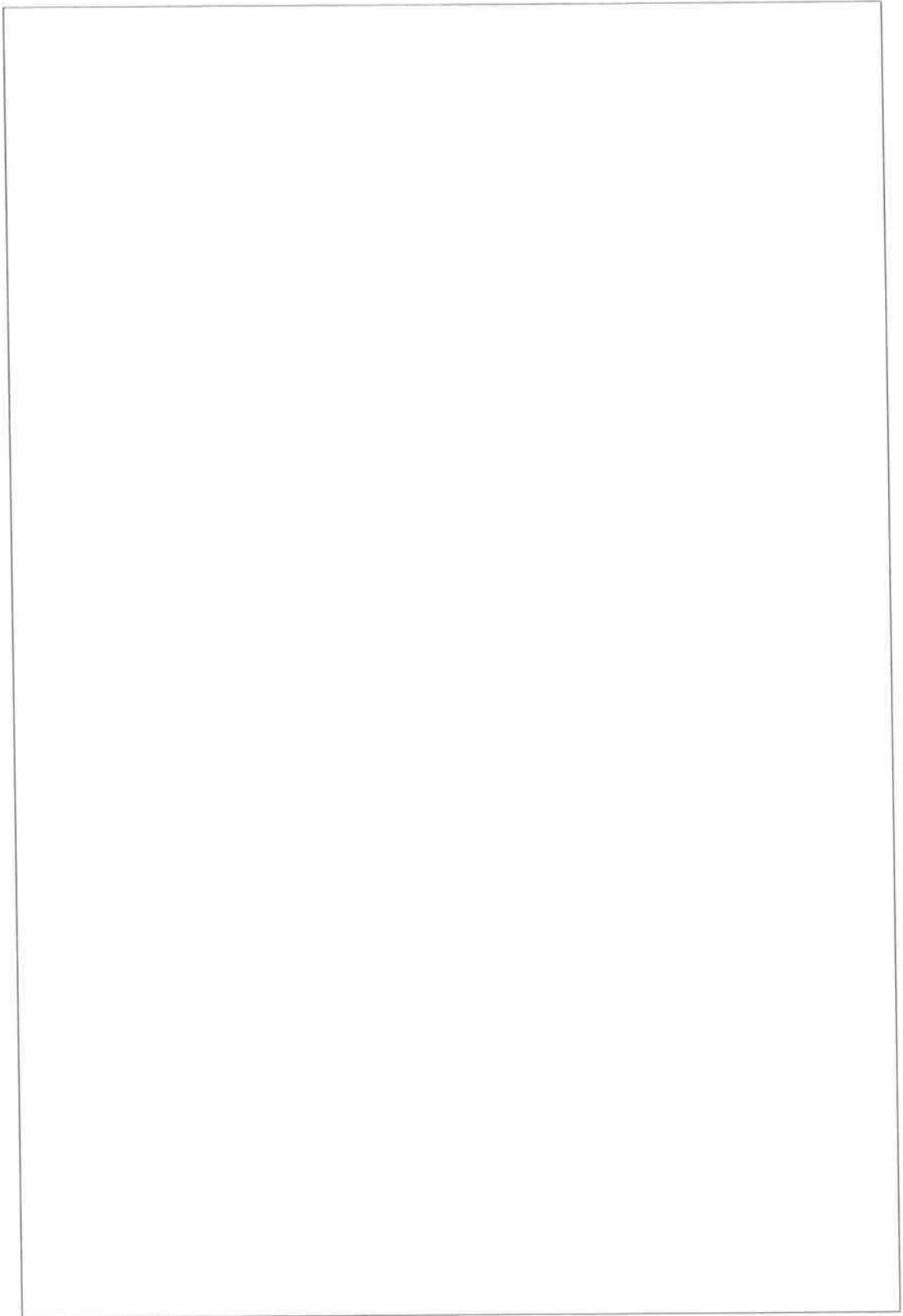

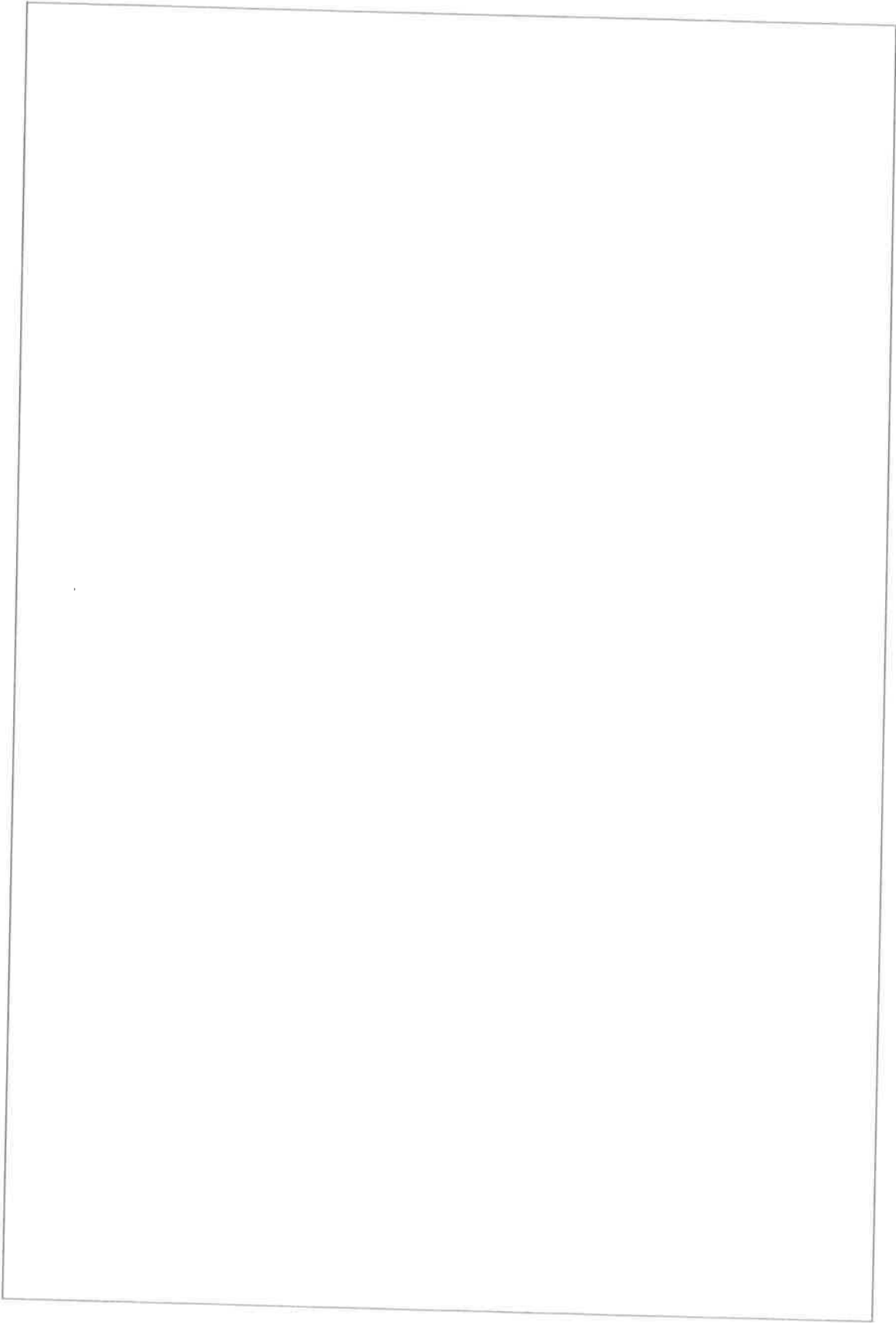

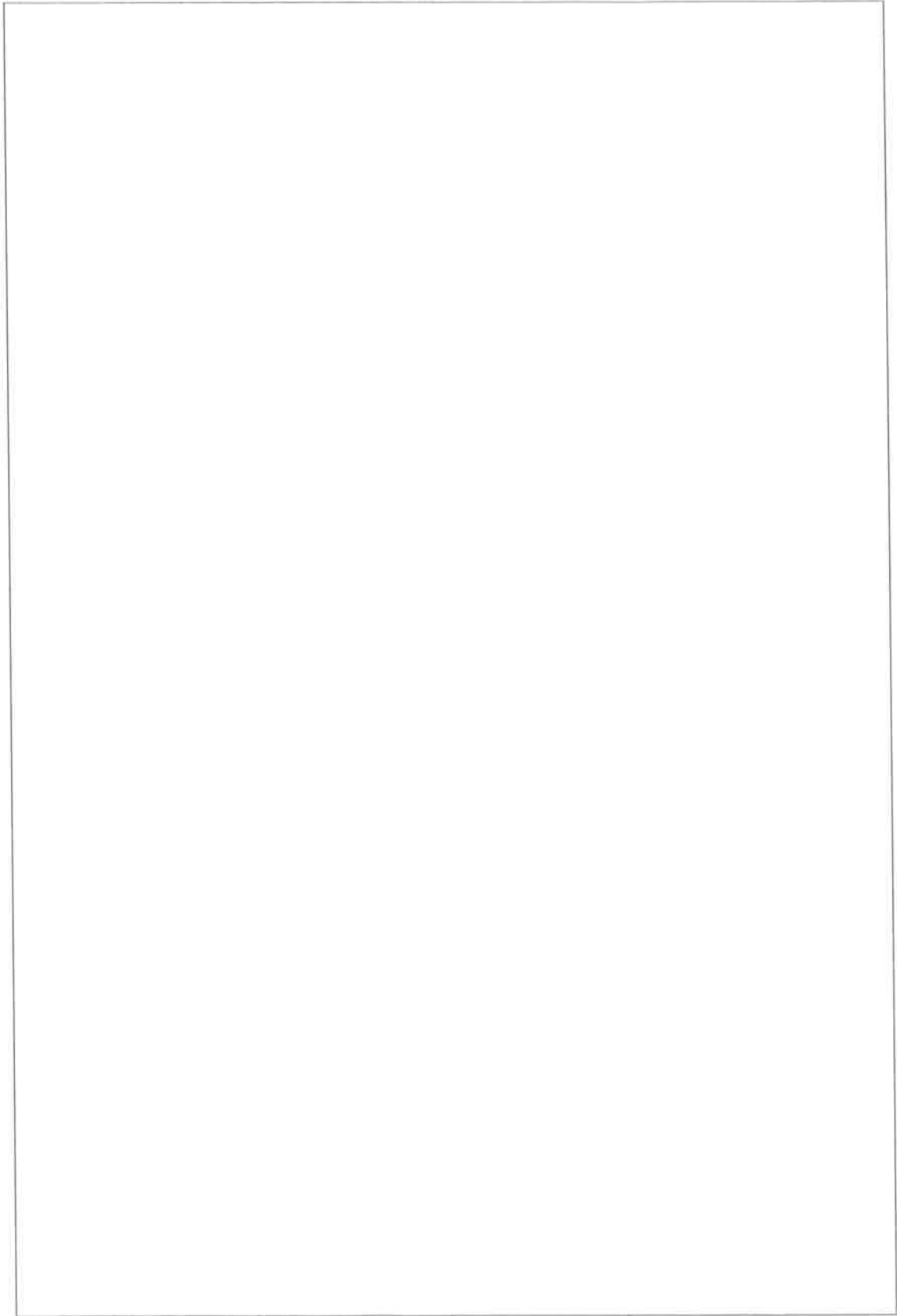

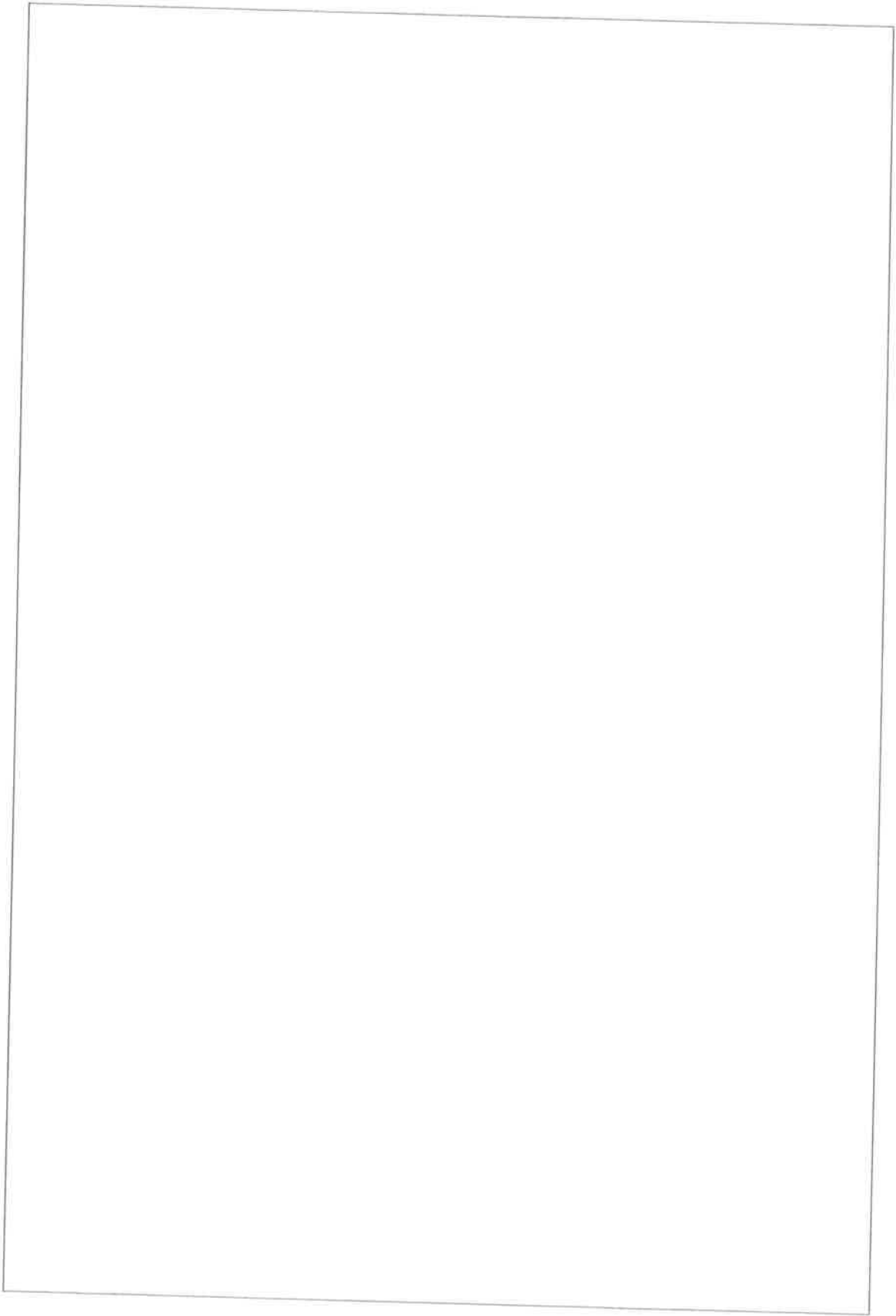

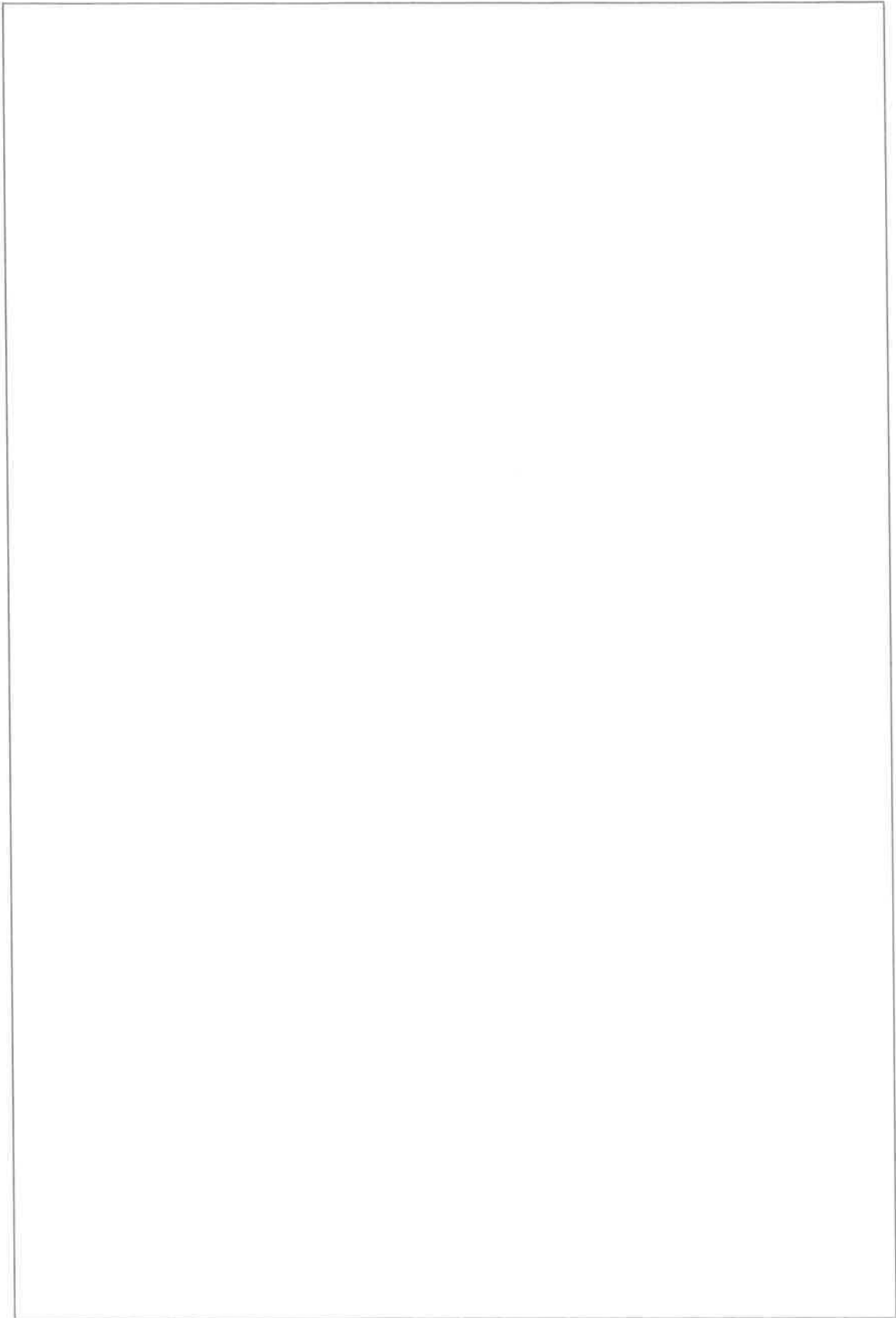

Programu zaštite divljači je priloženo:

1. Zapisnik stručnog povjerenstva za pregled programa zaštite divljači;
2. Rješenje o provedenom postupku prethodne ocjene prihvatljivosti;
3. Suglasnost Ministarstva o odobrenju programa zaštite divljači;
4. Topografska karta površine obuhvata programa;
5. Karta ekološke mreže na površinama obuhvata programa u odgovarajućem mjerilu;
6. Karta zaštićenih područja na površinama obuhvata programa u odgovarajućem mjerilu;

ZAPISNIK

sastavljen 31. svibnja 2023. godine u Skradu povodom pregleda usklađenosti elaborata Programa zaštite divljači za Općinu Skrad (u daljnjem tekstu: „elaborat“) sa Zakonom o lovstvu (Narodne novine br. 99/18, 32/19 i 32/20) te posebnim propisima i aktima koji se odnose na gospodarenje divljači.

Općina Skrad podnijela je Ministarstvu poljoprivrede zahtjev kojim je zatražila pregled elaborata radi odobrenja.

Ministarstvo poljoprivrede, temeljem navedenog zahtjeva te članka 45. stavaka 4. i 7. te 48. stavka 3. Zakona o lovstvu osnovalo je Povjerenstvo za provedbu ispitnog postupka pregleda elaborata programa zaštite divljači, Odlukom (KLASA: UP/I-323-03/23-02/20 URBROJ: 525-10/610-23-2) od 12. svibnja 2023. godine u sastavu:

1. mr. Domagoj Križaj, dipl. ing. šum. – predsjednik
2. Dejan Marjanović, mag. ing. silv. – član
3. Ivanka Bišćan, dipl. ing. agr. – član

i dalo mu u zadatak da obavi ispitni postupak pregleda predloženoga elaborata i da svoje mišljenje Ministarstvu poljoprivrede.

Predloženi elaborat izradilo je trgovačko društvo WILDCRO d.o.o. Osijek (licencija broj 1465), ovlaštenu izrađivača Dražen Degmečić (licencija broj 784).

Povjerenstvo se sastalo i radilo dana 31. svibnja 2023. godine, a radu Povjerenstva prisustvovali su predstavnici Općine Skrad i izrađivač elaborata. Član Povjerenstva Ivanka Bišćan opravdano je odsutna.

Povjerenstvo za provedbu ispitnog postupka u vremenskom razdoblju koje je imalo na raspolaganju, nije utvrdilo bitne nedostatke prema Pravilniku o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači (Narodne novine br. 40/06, 92/08, 39/11 i 41/13), Zakonu o lovstvu te provedbenim propisima donesenim temeljem Zakona.

Predloženi elaborat sadrži sve bitne dijelove propisane Zakonom o lovstvu i ostalim pratećim provedbenim propisima.

Predloženi elaborat izrađen je za razdoblje od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine.

Nakon pregleda elaborata povjerenstvo donosi sljedeći:

ZAKLJUČAK

1. Predloženi elaborat je, nakon rasprave izrađivača elaborata, podnositelja zahtjeva i Povjerenstva stručno usklađen s mogućnošću uređivanja zaštite i lova divljači na površinama na kojima je zabranjeno ustanovljivanje lovišta koje su obuhvaćene ovim elaboratom, a sve u skladu sa Zakonom o lovstvu i ostalim pratećim provedbenim propisima.

2. Predloženi elaborat nije potrebno dopunjavati niti mijenjati.

3. Općina Skrad dobila je ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu (Rješenje KLASA: UP/I-352-03/23-05/50 URBROJ: 517-10-2-3-23-2 od dana 9. svibnja 2023. godine) koja ocjena nije od utjecaja na usklađenost prema točki 1. Zaključka ovog zapisnika.

4. Predlaže se Ministarstvu poljoprivrede:

a) da na temelju članka 47. stavka 1. Zakona o lovstvu da suglasnost na Program zaštite divljači za Općinu Skrad za vremensko razdoblje od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine.

5. Nakon provedenog postupka odobravanja sukladno točki 4. podtočki a) ovoga Zapisnika, Općina Skrad je obvezna u roku od 30 dana od dana primitka Rješenja o davanju suglasnosti na Program zaštite divljači za Općinu Skrad dostaviti u Ministarstvo poljoprivrede na ovjeru dva primjerka uvezanog elaborata te po jedan primjerak u elektroničkom zapisu na optičkom mediju i putem adrese e-pošte SLE@mps.hr.

Za Općinu Skrad

DAMIR GREGOČIĆ, *med. stručnik*

Za izrađivača

WILDCRO d.o.o. Osijek
dr. sc. Dražen Degmečić

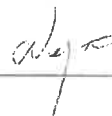

Za Povjerenstvo:

1. mr. Domagoj Križaj, dipl. ing. šum.

2. Dejan Marjanović, mag. ing. silv.

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO GOSPODARSTVA I
ODRŽIVOG RAZVOJA

UPRAVA ZA ZAŠTITU PRIRODE SEKTOR ZA ZAŠTIĆENA PODRUČJA I OCJENU PRIHVATLJIVOSTI

KLASA: UP/I-352-03/23-05/50
URBROJ: 517-10-2-3-23-2
Zagreb, 9. svibnja 2023.

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Uprava za zaštitu prirode, OIB 19370100881, temeljem članka 48. stavaka 5., 7. i 8. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine, br. 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) vezano uz članak 46. stavak 1. Zakona o zaštiti prirode, povodom zahtjeva Općine Skrad, Josipa Blaževića - Blaža 8, 51311 Skrad, OIB 37326349433, nositelja izrade Programa zaštite divljači za Općinu Skrad za razdoblje od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine, a podnesenog putem izrađivača Programa WILDCRO d.o.o. Osijek, Fruškogorska 46/C, OIB 99686298186, u predmetu prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu Programa zaštite divljači za Općinu Skrad za razdoblje od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine, nakon provedenog postupka donosi

RJEŠENJE

- I. Da je Program zaštite divljači za Općinu Skrad za razdoblje od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine prihvatljiv za ekološku mrežu.
- II. U cilju očuvanja zaštićenih područja, strogo zaštićenih vrsta i ugroženih i rijetkih stanišnih tipova za koje nisu izdvojena područja ekološke mreže izdaju se sljedeći uvjeti zaštite prirode:
 1. u dijelu obuhvata Programa koji se nalazi unutar granica zaštićenog područja Značajni krajobraz Vražji prolaz i Zeleni vir sve planirane lovne aktivnosti obavljati u suradnji s nadležnom javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim područjem,
 2. u zoni radijusa 100 m oko aktivnih gnijezda strogo zaštićenih ptica nije dopušteno provoditi lovne aktivnosti u vrijeme njihovog razmnožavanja,
 3. nije dopušteno uklanjanje gnijezda strogo zaštićenih vrsta ptica; iznimno uklanjanje se može izvršiti temeljem Zakona o zaštiti prirode nakon provedenog postupka izuzeća od zabranjenih radnji sa strogo zaštićenim vrstama,
 4. u slučaju nalaza kolonije šišmiša prekinuti i ne provoditi aktivnosti propisane Programom koje bi mogle uzrokovati njihovo uznemiravanje,

5. kod eventualne izgradnje lovnogospodarskih i/ili lovnotehničkih objekata te održavanje istih, koristiti isključivo prirodne materijale i ne koristiti sredstva štetna za toplokrvne životinje. Ukoliko na lovnogospodarskim i/ili lovnotehničkim objektima šišmiši osnuju koloniju i/ili ptice gnijezda nije dopušteno njihovo uznemiravanje,
6. u slučaju nalaza nastambe strogo zaštićene vrste vidra (*Lutra lutra*) ili nailaska na vidru ne provoditi aktivnosti propisane Programom i prekinuti provođenje aktivnosti propisanih Programom u radijusu od 300 m,
7. svako utvrđivanje brojnog stanja (prebrojavanje) divlje mačke (*Felis silvestris*), dabra (*Castor fiber*) i smeđeg medvjeda (*Ursus arctos*) obavljati u suradnji i uz suglasnost nadležne javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na navedenom području,
8. za strogo zaštićenu vrstu smeđi medvjed (*Ursus arctos*) obavezno primjenjivati Plan gospodarenja smeđim medvjedom, a nakon donošenja Plana upravljanja, odnosno Plana gospodarenja za strogo zaštićene vrste divlja mačka (*Felis silvestris*), dabar (*Castor fiber*), vuk (*Canis lupus*) i ris (*Lynx lynx*), divljom mačkom, dabrom, vukom i risom gospodariti sukladno navedenim planovima,
9. svaki pronalazak uginule ili ozlijeđene strogo zaštićene životinjske vrste odmah prijaviti Zavodu za zaštitu okoliša i prirode putem obrasca dostupnog na internetskoj poveznici <https://arcg.is/1CbK98>,
10. u Obrascu za evidentiranje ugroženih i strogo zaštićenih vrsta (dostupan na internetskoj poveznici zavod@mingor.hr) potrebno je evidentirati opažanja i nalaze strogo zaštićenih vrsta te navedeni Obrazac jednom godišnje dostavljati Zavodu za zaštitu okoliša i prirode.

III. Ovo Rješenje objavljuje se na internetskim stranicama Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja.

Obrazloženje

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Uprava za zaštitu prirode zaprimila je 2. svibnja 2023. godine od strane WILDCRO d.o.o. Osijek, Fruškogorska 46/C, 31000 Osijek, izrađivača Programa zaštite divljači za Općinu Skrad za razdoblje od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine (dalje u tekstu: Program) zahtjev za provođenje prethodne ocjene prihvatljivosti Programa za ekološku mrežu.

U zahtjevu su sukladno članku 48. stavku 2. Zakona o zaštiti prirode dostavljeni podaci o Programu, nositelju izrade Programa, razlozi izrade Programa te pripadajući kartografski prikazi. Uz zahtjev je u tiskanom i elektronskom obliku priložen Načrt Programa. U provedbi postupka ovo Ministarstvo razmotrilo je predmetni zahtjev i priloženu dokumentaciju te nakon uvida u Uredbu o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (Narodne novine, broj 80/19) utvrdilo je sljedeće.

Nositelj izrade Programa je Općina Skrad, Josipa Blaževića - Blaža 8, 51311 Skrad. Obuhvat Programa odnosi se na područje Općine Skrad u Primorsko-goranskoj županiji i iznosi 195,66 ha (javne površine 18,90 ha, ograđeni višegodišnji nasadi 0 ha, šume i šumsko zemljište 0 ha, poljoprivredno zemljište 0 ha, izgrađeno i neizgrađeno građevinsko zemljište 176,76 ha, privredni ribnjaci 0 ha, vode 0 ha). Program se donosi za vremensko razdoblje od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine (10 godina).

Razlog za izradu Programa proizlazi iz Zakona o lovstvu (Narodne novine, broj 99/18, 32/19, 32/20) koji propisuje obvezu gospodarenja lovištem i divljači, a gospodarenje obuhvaća uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači i njezinih dijelova kao i izradu, obnovu i reviziju lovnogospodarskih planova (lovnogospodarskih osnova, program uzgoja divljači i program zaštite divljači). Program zaštite divljači je planski dokument kojim se uređuje zaštita i lov divljači na površinama na kojima je zabranjeno ustanovljenje lovišta.

Vrste divljači koje obitavaju ili se mogu pojaviti na području obuhvata Programa i kao takve su navedene u Programu su: jelen obični (*Cervus elaphus*), jelen lopatar (*Dama dama*), srna obična (*Capreolus capreolus*), divokoza (*Rupicapra rupicapra*), muflon (*Ovis aries musimon*), svinja divlja (*Sus scrofa*), smeđi medvjed (*Ursus arctos*), jazavac (*Meles meles*), divlja mačka (*Felis silvestris*), kuna bjelica (*Martes foina*), kuna zlatica (*Martes martes*), lasica mala (*Mustela nivalis*), dabar (*Castor fiber*), zec obični (*Lepus europaeus*), lisica (*Vulpes vulpes*), čagalj (*Canis aureus*), tvor (*Mustela putorius*), fazan - gnjetlovi (*Phasianus sp.*), trčka skvržulja (*Perdix perdix*), golub divlji grivnjaš (*Columba palumbus*), golub divlji pećinar (*Columba livia*), vrana siva (*Corvus corone cornix*), vrana gaćac (*Corvus frugilegus*), čavka zlogodnjača (*Coloeus monedula*), svraka (*Pica pica*) i šojka kreštalica (*Garulus glandarius*). Osim navedenih vrsta, preko obuhvata Programa prelaze ili povremeno na njemu obitavaju i prepelica pućpura (*Coturnix coturnix*), šljuka bena (*Scolopax rusticola*), šljuka kokošica (*Gallinago gallinago*), patka divlja gluhara (*Anas platyrhynchos*), patka divlja kržulja (*Anas crecca*), guska divlja glogovnjača (*Anser fabalis*) i liska crna (*Fulica atra*).

Zahvati, radnje i aktivnosti planirani i navedeni u Programu su prebrojavanje, odnosno procjena brojnosti divljači i ostalih životinjskih vrsta; rastjerivanje divljači na područjima gdje ista čini gospodarski nedopustivu štetu te uklanjanje gnijezda; moguća izgradnja lovnogospodarskih i lovnotehničkih objekata te održavanje istih; odstrjel divljači - u skladu sa Zakonom o lovstvu i njegovim pod zakonskim aktima - u slučajevima predviđenim Zakonom o lovstvu, a vezanim na površinama na kojima nije ustanovljeno lovište; provedba preventivnih, dijagnostičkih, kurativnih i higijensko-zdravstvenih mjera; podjela zaštitnih sredstava i edukacija stanovništva o njihovim pravima i obvezama pri sprječavanju šteta od divljači.

Unutar administrativne granice Općine Skrad i unutar obuhvata Programa nalazi se područje zaštićeno temeljem Zakona o zaštiti prirode Značajni krajobraz Vražji prolaz i Zeleni vir.

Unutar administrativne granice Općine Skrad i unutar obuhvata Programa nalaze se područja ekološke mreže, područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS) HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika, HR2001351 Područje oko Kupice, HR2001413 Šume kod Skrada i HR2001345 Vražji prolaz i Zeleni vir te područje očuvanja značajno za ptice (POP) HR1000019 Gorski kotar i sjeverna Lika. Na oko 0,6 km udaljenosti od obuhvata Programa nalazi se POVS HR2000106 Ponor Ponikve II, na oko 0,8 km udaljenosti od obuhvata Programa nalazi se POVS HR2000642 Kupa te na oko 3,1 km udaljenosti od obuhvata Programa POVS HR2001433 Bjeljevina.

Ciljne vrste i stanišni tipovi POVS-a HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika su širokouhi mračnjak (*Barbastella barbastellus*), mali potkovnjak (*Rhinolophus hipposideros*), vuk (*Canis lupus**), medvjed (*Ursus arctos**), ris (*Lynx lynx*), mirisava žlijezdača (*Adenophora lilifolia*), cjelolatična žutilovka (*Genista holopetala*), istočna vodendjevojčica (*Coenagrion ornatum*), gorski potočar (*Cordulegaster heros*), velika četveropjega cvilidreta (*Morimus funereus*), potočni rak (*Austropotamobius torentium**) i (Sub-) mediteranske šume endemičnog crnog bora 9530*.

Ciljne vrste i stanišni tipovi POVS-a HR2001351 Područje oko Kupice su potočni rak (*Austropotamobius torentium**), alpinska strizibuba (*Rosalia alpina**), peš (*Cottus gobio*), mladica (*Hucho hucho*), žuti mukač (*Bombina variegata*), Ilirske bukove šume (*Aremonio-Fagion*) 91K0, Acidofilne šume smreke brdskog i planinskog pojasa (*Vaccinio-Piceetea*) 9410 i Hidrofilni rubovi visokih zeleni uz rijeke i šume (*Convolvulion sepilii*, *Filipendulion*, *Senecion fluviatilis*) 6430.

Ciljni stanišni tipovi POVS-a HR2001413 Šume kod Skrada su Hidrofilni rubovi visokih zeleni uz rijeke i šume (*Convolvulion sepilii*, *Filipendulion*, *Senecion fluviatilis*) 6430 i Bukove šume *Luzulo-Fagetum* 9110.

Ciljni stanišni tipovi POVS-a HR2001345 Vražji prolaz i Zeleni vir su Hidrofilni rubovi visokih zeleni uz rijeke i šume (*Convolvulion sepilii*, *Filipendulion*, *Senecion fluviatilis*) 6430 i Šume velikih nagiba i klanaca *Tilio-Acerion* 9180*.

Ciljne vrste POP-a HR1000019 Gorski kotar i sjeverna Lika su mala prutka (*Actitis hypoleucos*), planinski čuk (*Aegolius funereus*), vodomar (*Alcedo atthis*), jarebica kamenjarka (*Alectoris graeca*), primorska trepteljka (*Anthus campestris*), suri orao (*Aquila chrysaetos*), sova močvarica (*Asio flammeus*), lještarka (*Bonasa bonasia*), ušara (*Bubo bubo*), leganj (*Caprimulgus europaeus*), crna roda (*Ciconia nigra*), zmijar (*Circaetus gallicus*), eja strnjarica (*Circus cyaneus*), kosac (*Crex crex*), planinski djetlić (*Dendrocopos leucotos*), crvenoglavi djetlić (*Dendrocopos medius*), crna žuna (*Dryocopus martius*), vrtna strnadica (*Emberiza hortulana*), sivi sokol (*Falco peregrinus*), bjelovrata muharica (*Ficedula albicollis*), mala muharica (*Ficedula parva*), mali čuk (*Glaucidium passerinum*), bjeloglavi sup (*Gyps fulvus*), rusi svračak (*Lanius collurio*), sivi svračak (*Lanius minor*), ševa krunica (*Lullula arborea*), škanjac osaš (*Pernis apivorus*), troprsti djetlić (*Picoides tridactylus*), siva žuna (*Picus canus*), jastrebača (*Strix uralensis*), pjegava grmuša (*Sylvia nisoria*) i tetrijeb gluhan (*Tetrao urogallus*).

Ciljni stanišni tip POVS-a HR2000106 Ponor Ponikve II su Špilje i jame zatvorene za javnost 8310. Ciljne vrste i stanišni tipovi POVS-a HR2000642 Kupa su obična lisanka (*Unio crassus*), kiseličin vatreni plavac (*Lycaena dispar*), potočni rak (*Austropotamobius torentium**), mladica (*Hucho hucho*), bolen (*Aspius aspius*), mali vretenac (*Zingel streber*), peš (*Cottus gobio*), dabar (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*), dunavska paklara (*Eudontomyzon vladykovi*), vijun (*Cobitis elongatoides*), veliki vijun (*Cobitis elongata*), zlatni vijun (*Sabanejewia balcanica*), potočna mrena (*Barbus balcanicus*), velika pliska (*Alburnus sarmaticus*), bjeloperajna krkušica (*Romanogobio vladykovi*), gavčica (*Rhodeus amarus*), plotica (*Rutilus virgo*), Keslerova krkušica (*Romanogobio kessleri*), tankorepa krkušica (*Romanogobio uranoscopus*), mala svibanjska rida (*Euphydryas maturna*), danja medonjica (*Euplagia quadripunctaria**), Karbonatne stijene s hazmofitskom vegetacijom 8210, Hidrofilni rubovi visokih zeleni uz rijeke i šume (*Convolvulion sepilii*, *Filipendulion*, *Senecion fluviatilis*) 6430, Aluvijalne šume (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) 91E0*, Poplavne miješane šume *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* ili *Fraxinus angustifolia* 91F0, Izvori uz koje se taloži sedra

(*Cratoneurion*) - točkaste ili vrpčaste formacije na kojima dominiraju mahovine iz sveze *Cratoneurion commutati* 7220* i Vodni tokovi s vegetacijom *Ranunculion fluitantis* i *Callitricho-Batrachion* 3260. Ciljna vrsta POVS-a HR2001433 Bjeljevina je *Buxbaumia viridis*.

Životinjska vrsta koja se nalazi na popisu divljači (sukladno Zakonu o lovstvu), a ujedno je i ciljna vrsta POVS-a HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika je medvjed (*Ursus arctos*), ali Programom nije planirano upravljanje medvjedom, već samo bilježenje njegovog brojnog stanja, stoga se ne očekuje značajni negativan utjecaj Programa na tu vrstu. Medvjed je i strogo zaštićena vrsta, proglašena Pravilnikom o strogo zaštićenim vrstama (Narodne novine, br. 144/13, 73/16) te se njime gospodari u skladu s Programom gospodarenja smeđim medvjedom.

Jarebica kamenjarka (*Alectoris graeca*), ciljna vrsta očuvanja POP-a HR1000019 Gorski kotar i sjeverna Lika također se nalazi na popisu divljači (sukladno Zakonu o lovstvu), no s obzirom na to da Program ne propisuje gospodarenje jarebicom kamenjarkom (*Alectoris graeca*), može se zaključiti da neće biti značajnog negativnog utjecaja na jarebicu kamenjarku (*Alectoris graeca*) kao ciljnu vrstu područja ekološke mreže.

Životinjska vrsta koja se nalazi na popisu divljači (sukladno Zakonu o lovstvu), a ujedno je i ciljna vrsta POVS-a HR2000642 Kupa je dabar (*Castor fiber*), ali Programom nije planirano upravljanje dabrom, već samo praćenje i bilježenje njegovog brojnog stanja, stoga se ne očekuje značajni negativan utjecaj Programa na tu vrstu. Dabar je i strogo zaštićena vrsta, proglašena Pravilnikom o strogo zaštićenim vrstama te je zaštićen Pravilnikom o lovostaju (Narodne novine, br. 94/19) od 1. siječnja do 31. prosinca, a gospodarit će se u skladu s Planom gospodarenja dabrom u Republici Hrvatskoj i akcijskim planom gospodarenja dabrom za pojedinu lovnu godinu.

Ostale životinjske vrste koje su ciljne vrste navedenih područja ekološke mreže ne nalaze se na popisu divljači pa se može isključiti mogućnost direktnih negativnih utjecaja Programa na njih. Pojedine životinjske vrste koje su ciljne vrste navedenih područja ekološke mreže, a na koje bi lovno gospodarenje moglo imati utjecaj zbog njihovih migracija, potrage za hranom i slično su ptice grabljivice, šišmiši, crna roda i vidra. Sve ptice grabljivice, šišmiši, crna roda i vidra strogo su zaštićeni Pravilnikom o strogo zaštićenim vrstama i u cilju njihove zaštite izdaju se uvjeti zaštite prirode pa se može isključiti mogućnost negativnih utjecaja Programa na njih. Također, u slučaju pojave vuka (*Canis lupus*) ili risa (*Lynx lynx*), koji su ciljne vrste očuvanja POVS-a HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika, njima će se upravljati u skladu s Planom upravljanja za pojedinu vrstu. Slijedom svega navedenog te s obzirom na to da se aktivnostima planiranim Programom neće utjecati na staništa povoljna za obitavanje ovih vrsta ili za traženje hrane, ne očekuju se značajni negativni utjecaji na ciljeve očuvanja i cjelovitost navedenih područja ekološke mreže.

Vezano za ciljne stanišne tipove navedenih područja ekološke mreže, s obzirom na to da je utjecaj ranije navedenih zahvata, radnji i aktivnosti propisanih Programom malog dosega i provode se povremeno, na pojedinim dijelovima Programa i u kratkim razdobljima, a budući da se planiranim zahvatima, radnjama i aktivnostima u Programu ne mijenjaju stanišni tipovi, ne očekuje se da će zahvati, radnje i aktivnosti propisani Programom uzrokovati gubitak ciljnih staništa područja ekološke mreže i značajno negativno utjecati na pogodnost staništa za ciljne vrste navedenih područja ekološke mreže.

Slijedom navedenog, u provedenom postupku Prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, a uzevši u obzir zahvate, radnje i aktivnosti planirane Programom kao i njihov opseg, uz pridržavanje važećih zakonskih propisa, može se isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja Programa na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže i nije potrebno provesti Glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu te je stoga riješeno kao u izreci. U slučaju izmjena dostavljenog Nacrta Programa, a koje bi mogle imati značajan negativan utjecaj na područja ekološke mreže, potrebno je ponoviti postupak Prethodne ocjene prihvatljivosti Plana za ekološku mrežu.

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarstvo otpadom očitovale se dopisom (KLASA: 351-03/18-04/487 URBROJ: 517-06-2-1-2-18-2) od 7. svibnja 2018. godine da sukladno odredbama Zakona o zaštiti okoliša (Narodne novine, br. 80/13, 153/13, 78/15, 12/18) lovstvo nije područje za koje se obvezno provode postupci strateške procjene ili ocjene o potrebi strateške procjene utjecaja na okoliš.

Člankom 46. Zakona o zaštiti prirode propisano je da Ministarstvo provodi prethodnu ocjenu i glavnu ocjenu za strategije, planove i programe koji se pripremaju i/ili donose na državnoj i područnoj (regionalnoj) razini, kao i za one koji se pripremaju i/ili donose na državnoj i područnoj (regionalnoj) razini, a za koje je posebnim propisom kojim se uređuje zaštita okoliša određena obveza strateške procjene ili ocjene o potrebi strateške procjene, dok Upravno tijelo provodi prethodnu ocjenu i glavnu ocjenu za strategije, planove i programe koji se pripremaju i/ili donose na lokalnoj razini, kao i za one koji se pripremaju i/ili donose na lokalnoj razini, a za koje je posebnim propisom kojim se uređuje zaštita okoliša određena obveza strateške procjene ili ocjene o potrebi strateške procjene.

Članak 48. stavak 5. Zakona o zaštiti prirode propisuje da ako Ministarstvo isključi mogućnost značajnih negativnih utjecaja strategije, plana ili programa na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, donosi rješenje da je strategija, plan ili program prihvatljiv za ekološku mrežu.

Članak 48. stavak 7. Zakona o zaštiti prirode propisuje da rješenje iz stavaka 5. i 6. navedenog članka sadrži podatke o strategiji, planu ili programu, podatke o ekološkoj mreži, obrazloženje razloga na temelju kojih je isključena mogućnost značajnih negativnih utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže ili obrazloženje razloga na temelju kojih je utvrđena obveza provedbe Glavne ocjene.

Članak 48. stavak 8. Zakona o zaštiti prirode propisuje da rješenje iz stavaka 5. i 6. navedenog članka sadrži i uvjete zaštite prirode ako se radi o strategiji, planu ili programu u čijem se obuhvatu nalaze zaštićena područja, strogo zaštićene divlje vrste i/ili ugroženi i rijetki stanišni tipovi za koje nisu izdvojena područja ekološke mreže. U skladu s člankom 51. stavak 2. Zakona o zaštiti prirode ovo Rješenje objavljuje se na mrežnoj stranici Ministarstva.

Uputa o pravnom lijeku

Ovo je Rješenje izvršno u upravnom postupku te se protiv njega ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred upravnim sudom na području kojeg tužitelj ima prebivalište, odnosno sjedište. Upravni spor pokreće se tužbom koja se podnosi u roku od 30 dana od dana dostave ovog Rješenja.

Tužba se predaje nadležnom upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom, odnosno dostavlja elektronički.

DOSTAVITI:

1. Općina Skrad, Josipa Blaževića - Blaža 8, 51311 Skrad (*R s povratnicom*)
2. WILDCRO d.o.o. Osijek, Fruškogorska 46/C, 31000 Osijek (*R s povratnicom*)

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

10000 Zagreb, Ul. grada Vukovara 78, P.P. 1034
Telefon: 61 06 111, Telefax: 61 09 201
KLASA: UP/I-323-03/23-02/20
URBROJ: 525-10/610-23-3
Zagreb, 01. lipnja 2023.

Ministarstvo poljoprivrede, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb, OIB: 76767369197, na temelju članka 47. stavka 1. i članka 48. stavka 3. Zakona o lovstvu (Narodne novine br. 99/18, 32/19 i 32/20), članka 4. Pravilnika o sadržaju, načinu izrade i postupku donošenja, odnosno odobravanja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači (Narodne novine br. 40/06 - 41/13) te članka 96. stavka 1. Zakona o općem upravnom postupku (Narodne novine br. 47/09 i 110/21), povodom zahtjeva Općine Skrad, Josipa Blaževića-Blaža 8, 51311 Skrad, OIB: 37326349433, u predmetu davanja suglasnosti na Program zaštite divljači za Općinu Skrad, **d a j e**

SUGLASNOST

1. Daje se suglasnost na Program zaštite divljači za Općinu Skrad s pridržajem ukidanja.
2. Programom zaštite divljači iz točke 1. ovoga Rješenja utvrđuje se zaštita divljači u razdoblju od 1. travnja 2023. do 31. ožujka 2033. godine u obuhvatu površina na kojima je zabranjeno ustanovljenje lovišta, a kojih površina je, sukladno Zakonu o lovstvu, korisnik Općina Skrad.
3. Ovo Rješenje i Zapisnik Povjerenstva sastavni su dijelovi programa zaštite divljači iz točke 1. ovoga Rješenja.
4. Općinu Skrad se obvezuje, u roku od 30 dana od dana primitka ovoga Rješenja, dostaviti Ministarstvu poljoprivrede na ovjeru dva primjerka uvezanog programa zaštite divljači iz točke 1. ovoga Rješenja s priložima i primjerak istog programa u elektroničkom zapisu na optičkom mediju i putem adrese e-pošte SLE@mps.hr.
5. Troškovi za provedbu ispitnog postupka u predmetu davanja suglasnosti na program zaštite divljači iznose 139,36 € (slovima: sto trideset devet eura i trideset šest centi)* / 1.050,00 kn (slovima: tisuću pedeset kuna i ništa lipa) / i uplaćuju se na IBAN Državnog proračuna Republike Hrvatske, broj: HR1210010051863000160, s naznakom model: HR 65 i poziv na broj: 7005-191-1079-12052023.
6. Zakonito rješenje kojim je stranka stekla kakvo pravo može se ukinuti u cijelosti ili djelomično ako sadržava pridržaj ukidanja, a stranka nije ispunila obvezu iz rješenja ili je nije ispunila u roku.

Obrazloženje

Općina Skrad podnijela je Ministarstvu poljoprivrede zahtjev, zaprimljen 9. svibnja 2023. godine, kojim traži da se obavi pregled elaborata programa zaštite divljači za Općinu Skrad, radi davanja suglasnosti.

U provedbenom postupku, Povjerenstvo Ministarstva poljoprivrede, osnovano za pregled predmetnog elaborata Odlukom o osnivanju Povjerenstva (KLASA: UP/I-323-03/23-02/20 URBROJ: 525-10/610-23-2 od 12. svibnja 2023. godine), na sjednici održanoj 31. svibnja 2023. godine

* Fiksni tečaj konverzije kune u euro: 1 euro = 7,53450 kuna

pregledalo je dostavljeni elaborat iz točke 1. ovoga Rješenja o čemu je sastavljen Zapisnik. Točkom 2. Zaključka predmetnog Zapisnika utvrđeno je da predloženi elaborat nije potrebno dopunjavati niti mijenjati.

Podnositelj zahtjeva ishodio je Rješenje Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja (Rješenje KLASA: UP/I-352-03/23-05/50 URBROJ: 517-10-2-3-23-2 od dana 9. svibnja 2023. godine) da je lovnogospodarski plan prihvatljiv za ekološku mrežu.

S obzirom na to da je elaborat iz točke 1. ovoga Rješenja, izrađen u skladu s prethodno navedenim propisima, valjalo je na temelju članka 96. stavka 1. Zakona o općem upravnom postupku riješiti kao u izreci. Sukladno članku 130. stavku 1. istog Zakona, zakonito rješenje kojim je stranka stekla kakvo pravo može se ukinuti u cijelosti ili djelomično ako sadržava pridržaj ukidanja, a stranka nije ispunila obvezu iz rješenja ili je nije ispunila u roku.

Odredbom točke II. Odluke o utvrđivanju visine naknade za provedbu postupaka pregleda i odobrenja lovnogospodarske osnove, programa uzgoja divljači i njihove revizije te davanje suglasnosti na program zaštite divljači i njihovih revizija za rad Povjerenstva pri pregledu elaborata lovnogospodarske osnove (KLASA: 323-01/13-01/265, URBROJ: 525-11/1032-13-1 od 14. studenoga 2013. godine), određeno je da troškovi iznose 139,36 € (slovima: sto trideset devet eura i trideset šest centi)^{*}/1.050,00 kn (slovima: tisuću pedeset kuna i ništa lipa) i idu na teret podnositelja zahtjeva. Podnositelj zahtjeva je postupio u skladu s točkom 5. ovoga Rješenja i uplatio dana 12. svibnja 2023. godine troškove u cijelosti.

Prema članku 8. Zakona o upravnim pristojbama (Narodne novine br. 115/16) podnositelj zahtjeva oslobođen je od plaćanja pristojbi.

Uputa o pravnom lijeku:

Sukladno članku 47. stavku 2. Zakona o lovstvu, protiv ovoga Rješenja nije dopuštena žalba, već se može pokrenuti upravni spor, tužbom kod mjesno nadležnog upravnog suda, u roku 30 dana od dana dostave Rješenja.

DOSTAVITI:

1. Općina Skrad
Josipa Blaževića-Blaža 8, 51311 Skrad
2. Pismohrana.

O tome obavijest:

Upravi za financijske poslove i javnu nabavu